

Marian Waszkielewicz

POLSKA NARODOWA

Naród Polski w dziejach historii najnowszej dał światu przykład swojej zdolności do pokonania problemów uważanych za trwałe, niemożliwe do zmiany. Bardzo wielu z nas narzekało na ustrój narzucony Polsce po 1945 roku, ale mało kto wierzył, że będzie możliwa zamiana polskiego socjalizmu, bronionego przez Układ Warszawski, na polski ustrój demokracji przedstawicielskiej. Dokonaliśmy tej zmiany i nadal wielu z nas narzeka, bo demokracja przedstawicielska nie jest tym ustrojem, który nas zadowala.

30 lat po zmianie ustroju coraz liczniejsza grupa obywateli zaczyna zastanawiać się jak zamienić demokrację przedstawicielską na demokrację bezpośrednią. Zaczynamy mieć serdecznie dość biernego przyglądania się jak partie polityczne biją się o dostęp do władzy. Jak uwłaszczają się na Polsce. Jak transferami z pieniędzy publicznych kupują swoich zwolenników, nie zważając na negatywny wpływ tych transferów na rozwój ekonomiczny państwa.

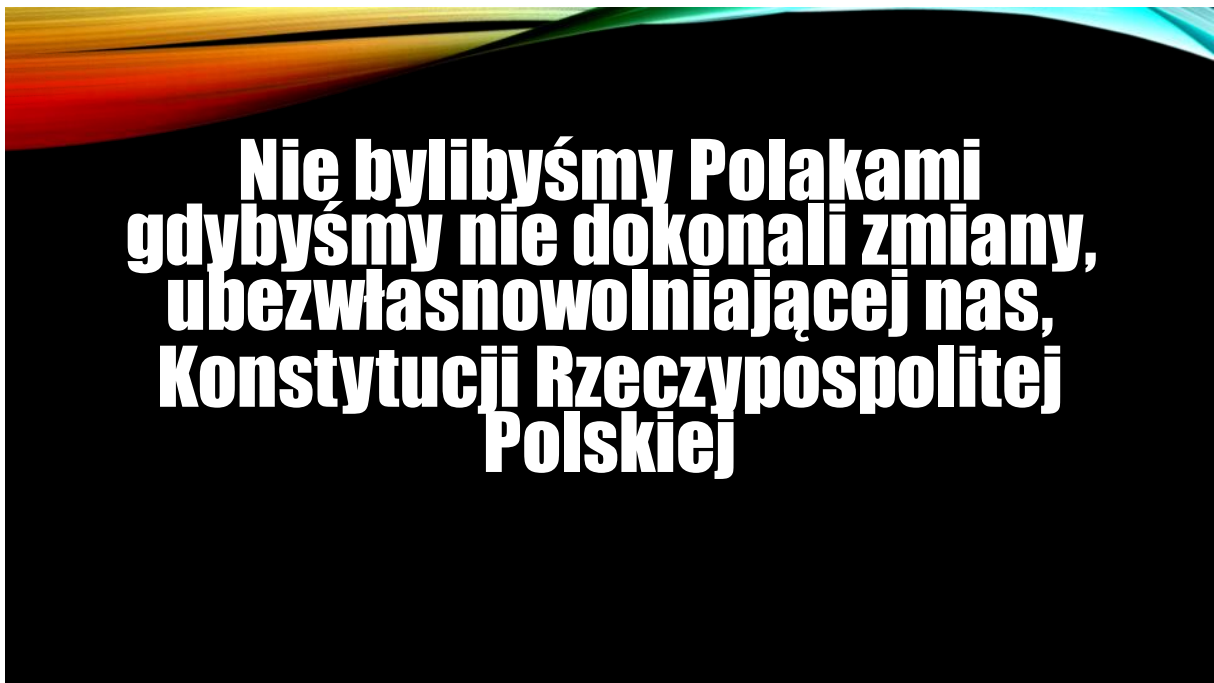
Coraz liczniejsze grupy ludzi chcą demokracji bezpośredniej, w której Naród przejmie władzę zwierzchnią. To nie Sejm i Senat będą decydować jakich przepisów prawa musi przestrzegać Naród, To Naród będzie decydować jakich przepisów prawa chce przestrzegać. To nie Sejm i Senat będzie decydować co dobre jest dla Narodu. To Naród będzie decydować co jest dla niego dobre. To nie Sejm i Senat będzie decydować jakie podatki Naród ma płacić. To Naród zdecyduje jakie podatki chce płacić. Nie 460 posłów i 100 Senatorów a 30 milionów obywateli uprawnionych do głosowania będzie Władzą Zwierzchnią. Jeśli zaczną się jakiegokolwiek problemy, to obywatele nie będą wychodzić na ulice aby demonstrować swoje niezadowolenie. Będą mogli wziąć sprawy w swoje ręce i wymusić na władzach działanie zgodne z ich życzeniem. W Polsce zacznie rodzić się społeczeństwo obywatelskie będące formą aktywności i zdolności do samorealizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów, bez impulsu ze strony władzy państwowej. Społeczeństwo obywatelskie, to świadome, autonomiczne uczestnictwo obywateli w życiu publicznym. Obywatele, posiadający wpływ na treść przepisów obowiązującego ich prawa, odzyskają swoją godność.

30 lat temu zapatrzeni w zachodni dobrobyt nawet nie dostrzegliśmy w pierwszym okresie transformacji ustrojowej jak bardzo pozbywamy się własnego majątku narodowego, tracimy suwerenność gospodarczą na rzecz

obcego kapitału i jak bardzo uzależniamy się od decyzji elit politycznych, które nas jako Naród ubezwłasnowolniły. Jak bardzo tracimy suwerenność gospodarczą stając się państwem kolonialnym, którego tania siła robocza wykorzystywana jest na rzecz zachodnich korporacji. Polityka stała się polem bitwy (mafii) partii politycznych o władzę umożliwiającą bogacenie się elit kosztem Narodu.

Do ubezwłasnowolnienia Polskiego Narodu przyczyniła się Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku.

25 letni okres funkcjonowania tej Konstytucji udowodnił, że nie jest ona dokumentem odpowiadającym marzeniom współczesnych Polaków.

Poprzez zmianę Konstytucji dokonamy zmiany ustroju Polski z demokracji przedstawicielskiej na demokrację bezpośrednią, można też powiedzieć **demokrację narodową**. Nie znaczy to bynajmniej, że Naród przejmie na siebie zarządzanie procesami życiowymi państwa i społeczeństwa. Naród wybierze do tego swoich przedstawicieli, którym powierzy tworzenie przepisów prawa na szczeblu państwowym i lokalnym. Prawie tak, jak w demokracji przedstawicielskiej, a jednak inaczej. Nową Konstytucję tak napiszemy, że przepisy prawa będą tworzone przez przedstawicieli ugrupowań politycznych o najwyższym poparciu wyborczym i pod skutecznym nadzorem Narodu. Upoważnimy Naród do składania własnych propozycji rozwiązań prawnych i do skutecznego blokowania realizacji pomysłów naszych przedstawicieli jeżeli uznamy, że pomysły te nam nie służą.

Jest kilka istotnych mankamentów, które powodują potrzebę zmiany aktualnej Konstytucji.

Należą do nich między innymi:

1. Władza państwowa, dysponująca strukturami siłowymi, finansowymi, propagandowymi itp., wykorzystuje przewagę do narzucanie swojej woli obywatelom i grupom społecznym. Konstytucja III RP nie zapewnia obywatelom skutecznej możliwości wpływania na treść obowiązujących przepisów prawa zawartych w Konstytucji i ustawach. Władza ustawodawcza skupiona w rękach większości sejmowej może uchylać ustawy wbrew stanowisku obywateli Rzeczypospolitej. Jedyną reakcją sprzeciwu może być nieskuteczna petycja, bądź nieskuteczny protest uliczny. Polska stała się własnością rządzących elit wykorzystujących Naród jako swoich poddanych.
2. Konstytucja ponad 170 razy odsyła do ustawy. Jeżeli Art.7 Konstytucji określa, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, a ustawa też jest przepisem prawa, to w takim przypadku władza zawsze będzie działać zgodnie z prawem, bo jest w stanie ustawowo zapewnić sobie bezkarność (patrz wydatki na respiratory, maseczki, wybory kopertowe).
3. Władza państwowa reguluje wszystkie dziedziny życia obywateli. Prawdziwy, autonomiczny samorząd nie istnieje. Władza państwowa może w zależności od koniunktury politycznej znosić i powoływać jednostki samorządu terytorialnego, bez żadnych konsekwencji, bez pytania o zgodę mieszkańców. Sejm może odwołać organ stanowiący samorządu terytorialnego, który został wybrany przez obywateli. Wojewoda nominowany przez premiera posiada kompetencje nadzorcze nad samorządem. Kompetencje samorządów, zasady działania, terytoria, oparte są na ustawach, które można dowolnie zmieniać. Dotychczasowa Konstytucja zleca ustawie powoływanie jednostek terytorialnych. Wykaz gmin i powiatów ogłasza Prezes Rady Ministrów w drodze obwieszczenia. Nigdy „samorządne” województwo, powiat, czy gmina, nie mogą być pewne swoich granic. Istnienie województwa uzależnione jest od kaprysu prezesa rządzącej partii politycznej.
4. Konstytucja nie ustala składu liczbowego Rady Ministrów, co skutkuje rozrastaniem się tej instytucji ponad rzeczywiste potrzeby. Jeżeli brakuje szabel do utrzymania większości w sejmie, to zawsze można powołać nowe ministerstwo, lub ministra członka Rady Ministrów, proponując te funkcje posłom niezależnym, a nawet opozycyjnym. Warunkiem

otrzymania takiego stanowiska jest głosowanie w parlamencie, osób tak wyróżnionych, pod dyktando partii rządzących. Bardzo często istnieje również potrzeba zaspokojenia apetytu koalicjanta, któremu trzeba zapewnić odpowiednią reprezentację w rządzie.

5. Twórcy aktualnej Konstytucji określając w Art.4, że władza w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu, który wykonuje ją poprzez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio, zrobili to w bardzo przemyślany sposób. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej nigdy nie jest wykonywana bezpośrednio. Zawsze poprzez przedstawicieli Narodu, czyli zgodnie z konstytucją. Inna sprawa, czy parlamentarzyści są rzeczywiście przedstawicielami Narodu Są oni raczej przedstawicielami ugrupowań politycznych, ale kto by się w to zagłębiał. W praktyce, Polska zarządzana jest przez wodza lub wodzów partii politycznych. Parlamentarzyści wykonują bezrefleksyjnie wszystkie ustalenia wodzów partyjnych, bo ci dźwierzają bat skreślenia niepokornych z „biorącego” miejsca na liście wyborczej w przyszłych wyborach.
6. Sposób powołania Rady Ministrów i późniejsze jej działanie powoduje wynaturzenia. Wykształca się władca nad władcami, od którego wszystko zależy. Tym władcą staje się szef większości sejmowej, który poprzez dyscyplinę głosowania dyktuje parlamentowi ustawy. **Głównym celem działania większości sejmowej staje się utrzymanie zdobytej władzy i doprowadzenie do reelekcji, natomiast głównym celem działania opozycji staje się odebranie władzy aktualnie rządzącym.** Brak jest jakiegokolwiek współpracy między siłami politycznymi parlamentu. Jest ciągła walka o zdobycie i utrzymanie dostępu do koryta. Polska jest wykorzystywana do bogacenia się wpływowych zwolenników większości sejmowej i ich rodzin. Werbalna walka koalicji z opozycją jest niezmiernie ostra, żeby nie powiedzieć chamska i wcale nie o Polskę w niej chodzi.
7. Powinniśmy zastanowić się nad rolą Prezydenta w naszym kraju. Czy naprawdę potrzebne są nam dwa pałace, Rada Ministrów i dublująca ją Kancelaria Prezydenta. Czy Prezydent powinien być wybierany w wyborach powszechnych. Czy obowiązków Prezydenta nie mógłby wykonywać inny organ władzy publicznej. Odpowiedzi na to pytanie udzielę w dalszej treści tego opracowania.
8. Władzą ustawodawczą według Konstytucji jest Sejm i Senat. Praktycznie jednak władzą ustawodawczą jest Sejm. Senat pełni rolę korektora ustaw uchwalanych przez Sejm. Poprawki Senatu Sejm może odrzucić bezwzględną większością głosów. To po co jest ten Senat, do poprawy w ustawach interpunkcji i błędów ortograficznych? Nie są nam potrzebne

koszty utrzymania Senatu. Zasadność istnienia Senatu byłaby wówczas, kiedy Sejm i Senat mieliby zrównane kompetencje.

9. Partie polityczne o wysokim poparciu wyborczym nie wchodzi nigdy ze sobą w koalicję. To, że nigdy nie wchodzi ze sobą w koalicję jest wbrew logice. Programy tych partii poparła bardzo liczna grupa Polaków, co oznacza, że programy te powinny być realizowane. Jest inaczej, bo duży koalicjant to duża utrata intratnych stanowisk w państwie, a do rządzenia wystarczy mieć w koalicji ponad 230 posłów. Koalicja największych partii rujnuje podział powyborczych łupów. Większy wymaga więcej, a przecież łupy nie są nieskończone. Już ten fakt świadczy o intencjach ugrupowań politycznych. Nie o Polskę im chodzi. Rządy większości sejmowej pozwalają na uwłaszczenie się polityków i ich rodzin. Króluje zasada usankcjonowana Konstytucją - im mniej osób do podziału tortu, tym większy kawałek nam przypadnie.
10. Konstytucja w Art.125 upoważnia sejm i prezydenta za zgodą senatu do ogłoszenia referendum ogólnokrajowego. Twórcy obowiązującej Konstytucji tak bali się głosu obywateli, że stanowiący wynik ogłaszanego przez władzę referendum ograniczyli 50% progiem frekwencyjnym. Przy obowiązującej frekwencji takie referendum może być tylko jako bardzo droga ankieta opiniotwórcza. Konstytucja nie upoważnia obywateli do ogłoszenia referendum. **Obywatele nie mają uprawnienia do żądania referendum bez zgody władz.** Jak się to ma do Art.4 Konstytucji twierzącego, że władzę zwierzchnią w Rzeczypospolitej sprawuje Naród? Nijak. Wolno nam (a nawet namawiani jesteśmy) brać udział w plebiscycie popularności partii politycznych zwanym powszechnie wyborami. Wybory przedstawicieli partii politycznych na posłów, senatorów, czy radnych, nie są ograniczone frekwencją wyborców. To jest jakaś niekonsekwencja.

Jeżeli Konstytucja uniemożliwia nam podejmowania decyzji w naszej sprawie, to trzeba ją zmienić

CO ROBIĆ?

Powinniśmy zapomnieć o tym, że jakakolwiek istniejąca aktualnie partia polityczna, czy ruch społeczny dowolnej orientacji politycznej dokona zmian satysfakcjonujących obywateli. Każde ugrupowanie polityczne po przejęciu władzy zachowa się podobnie. Będą jakieś różnice rządzenia, ale mało widoczne. Głoszone hasła wyborcze i programy będą zamieniane na ustawy z korzyścią dla rządzących. Jest źle i zmian na lepsze nie widać w niedalekiej przyszłości.

W Narodzie jednak jest coraz większe zrozumienie potrzeby zmian. Powstają antysystemowe partie polityczne i ruchy społeczne. Jednak większość z nich widzi naprawę naszego państwa poprzez dokonanie wyboru na parlamentarzystów ludzi prawych, patriotów, mądrych, wykształconych, którzy obejmą stery władzy w Polsce. Oczywiście, że tak powinno być, ale czy ci patrioci dobrowolnie zrzekną się profitów wynikających z faktu sprawowania władzy?. Ci wspaniali parlamentarzyści dobro kraju traktować będą wyżej niż dobro własne?. Ustawy przez nich uchwalane pozwolą na rozkwit dobrobytu wszystkich obywateli?. Historia III RP udowadnia, że nie. Rządy w Polsce sprawowały różne opcje polityczne, ale jakość tych rządów różniła się między sobą tylko kosmetycznie. Dlaczego? Dlatego, że taką mamy Konstytucję, która pozwala partiom politycznym uwłaszczać się na Polsce ze szkodą dla obywateli.

Jest również duża grupa osób, zwolenników wpisania do Konstytucji instrumentów demokracji bezpośredniej w postaci Weta obywatelskiego, Inicjatywy obywatelskiej i Referendum (**WIR**). Są to praktycznie ruchy nieformalne, nie mające większego przebiecia do świadomości społecznej. Przy tym sam WIR, to duży krok naprzód, ale stanowczo za krótki.

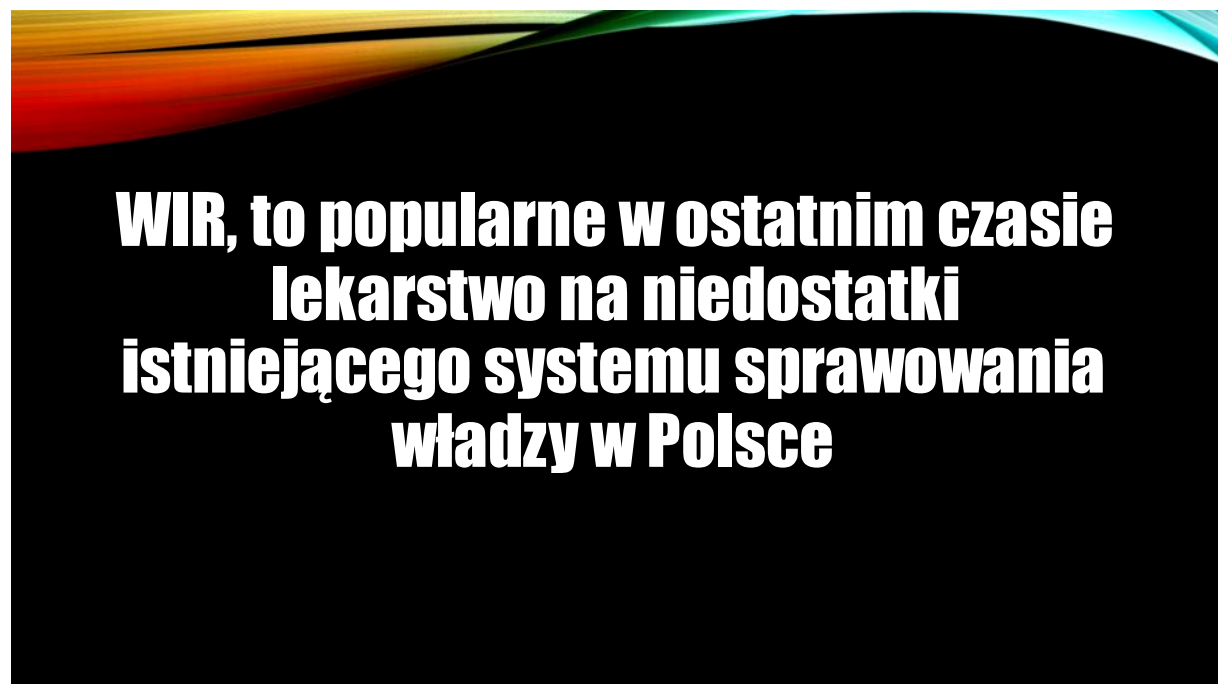
Byłem i nadal jestem zwolennikiem WIR w Konstytucji.

Znaczenie skrótu WIR:

Weto obywatelskie – możliwość sprzeciwu obywatelskiego w stosunku do ustawy uchwalonej poprzez parlament

Inicjatywa obywatelska – możliwość całkowitej lub częściowej zmiany Konstytucji przez obywateli.

Referendum – podejmowanie przez obywateli decyzji w wyniku głosowania.

Myślę jednak, że wpisanie samego WIR-u , bez całkowitej zmiany Konstytucji, nie przyniesie nam pożądanych efektów.

Obawiam się nawet, że partie polityczne zrobią wszystko, aby WIR obrzydzić obywatelom i spowodować cofnięcie dokonanej zmiany.

Dlaczego?

Mimo wpisania samego WIR-u do Konstytucji (bez jej całkowitej zmiany), w sejmie pozostanie nadal większość sejmowa, dążąca do podporządkowania sobie wszystkiego i wszystkich. Nawet jeśli taką większość będą stanowić zwolennicy WIR. Większość sejmowa utworzy rząd i obsadzi swoimi ludźmi wszystkie stanowiska rządowe, administracyjne i spółek skarbu państwa

Niestety, bezpardonowa walka o łupy związane z pełnieniem władzy pozostanie na dotychczasowym poziomie. Opozycja uzyska skuteczne narzędzie blokowania ustaw poprzez weto obywatelskie, przy czym nie koniecznie ustaw szkodliwych dla obywateli. Blokowanie, dla blokowania, dla wykazania nieudolności rządzących, dla pokazania, że opozycja utworzy lepszy rząd, że na nich należy głosować w następnych wyborach. Partie opozycyjne mają zazwyczaj terenowe struktury organizacyjne, więc dla nich zebranie wymaganej liczby podpisów dla ogłoszenia referendum nie będzie stanowić większego problemu. Wielość organizowanych w ten sposób referendów może być męcząca dla obywateli, nie przynosząc zakładanych zmian na lepsze. Może nastąpić zniechęcenie do udziału w głosowaniu referendalnym.

Ale przecież większością sejmową będziemy MY, zwolennicy WIR.

No tak, tylko czy w warunkach zwycięstwa wyborczego i utworzenia „naszej” większości sejmowej, nadal będzie „NAM” zależeć na wpisaniu WIR do Konstytucji?

MY, to znaczy kto?

Otóż jeżeli zaczniemy zyskiwać społeczne poparcie, to dołączy do nas cała masa niby zwolenników WIR, a tak naprawdę ludzi dążących do władzy, do zajmowania intratnych stanowisk w państwie i gospodarce, do lokowania rodzin na funkcjach przynoszących kolosalne zyski. Czy ci „nasi” parlamentarzyści będą zainteresowani kontynuowaniem reformy państwa? Pracą nad tworzeniem nowej Konstytucji niezbędnej do zmiany ustroju naszego państwa?

Z moich doświadczeń wynika, że im bardziej ktoś w gębie jest demokratą i patriotą, tym bardziej nie jest to prawdą. Może nie jest to regułą, ale często powtarzającym się zdarzeniem. Przykładem tu może służyć organizacja Kukiz15, która przed wyborami głosiła hasła demokracji bezpośredniej. I co się stało, wierny tym hasłom okazał się tylko sam Kukiz z resztówką zwolenników. Pozostali dali się kupić lub uciekli z tonącego okrętu.

Czy w warunkach realnej możliwości „załapania się” na dochodową funkcję w dotychczasowym ustroju, tzw. zwolennicy WIR, będą chcieli ten ustrój zmienić? Wątpię.

Nie wiem czy tak się stanie, ale może się stać.

Namiastkę WIRu zawiera Konstytucja Słowenii, która w Art.90 ustala:

„Zgromadzenie Państwowe może zarządzić referendum w sprawach podlegających regulacji ustawowej. Zgromadzenie Państwowe jest związane wynikiem referendum.

Zgromadzenie Państwowe może zarządzić referendum, o którym mówi ustęp poprzedni z własnej inicjatywy, a musi je zarządzić, jeśli tego zażąda co najmniej jedna trzecia posłów, Rada Państwa lub czterdzieści tysięcy wyborców.

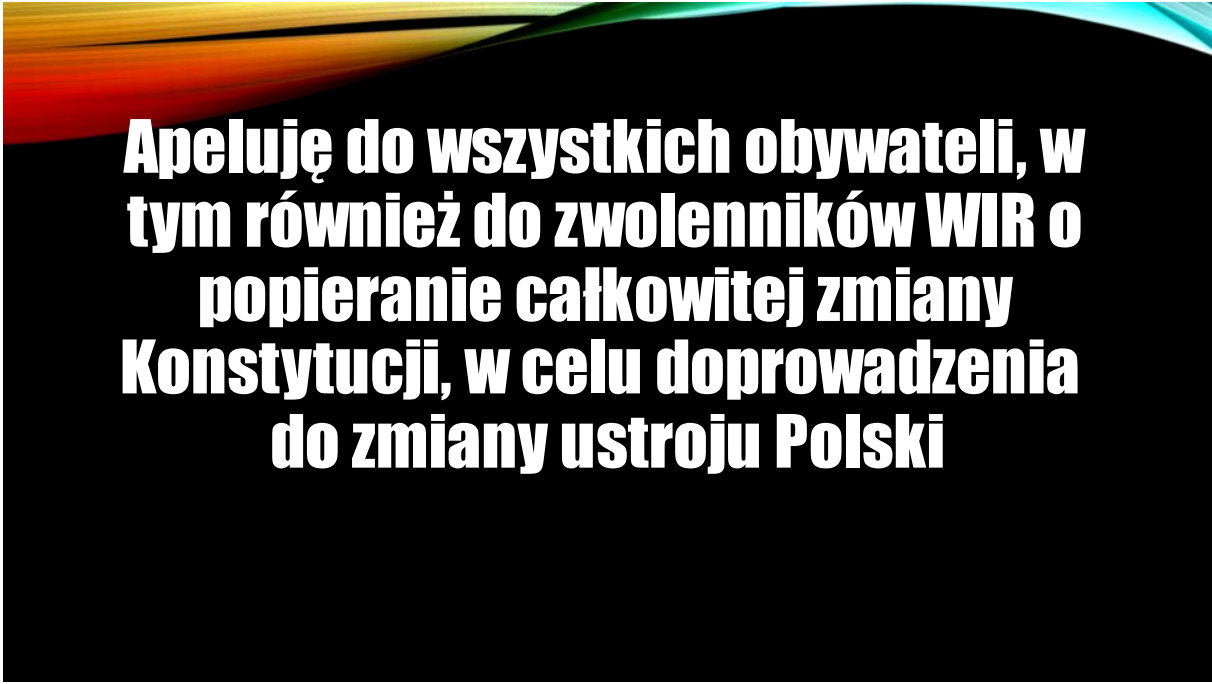
Prawo udziału w referendum służy obywatelom, którzy posiadają prawa wyborcze.

Propozycję uważa się za przyjętą, jeśli opowie się za nią większość wyborców uczestniczących w referendum.

Tryb przeprowadzenia referendum określa ustawa uchwalona przez Zgromadzenie Państwowe większością dwu trzecich głosów obecnych posłów.”

Być może wymaganie 40 000 podpisów poparcia dla referendum jest progiem zaporowym dla 2 milionowego narodu Słoweńskiego. W każdym razie nikt nie powołuje się na Słowenię jako kraj wykorzystujący instrument demokracji bezpośredniej. Nie wspomina też o tym nawet Wikipedia omawiając ustrój polityczny Słowenii.

Dlatego

Apeluję do wszystkich obywateli, w tym również do zwolenników WIR o popieranie całkowitej zmiany Konstytucji, w celu doprowadzenia do zmiany ustroju Polski

Ogólnonarodowa dyskusja na ten temat, wykazywanie błędów stosowania dotychczasowych rozwiązań, pozwoli obywatelom zrozumieć dlaczego ta zmiana jest taka ważna, dlaczego Konstytucję trzeba zmienić.

Pokazywanie proponowanych rozwiązań w Nowej Konstytucji, wykazywanie zalet tych rozwiązań, zwiększy grono jej zwolenników.

Dyskusja na ten temat przybliży nas do opracowania projektu Nowej Konstytucji. Dyskutujmy teraz, spierajmy się. **Tak, aby po ewentualnym sukcesie wyborczym skupić się jedynie na uchwaleniu gotowej Konstytucji a nie rozpoczynać dyskusję i pracę nad jej tworzeniem.** Nową Konstytucję trzeba uchwalić w ciągu pierwszych trzech miesięcy po uzyskaniu większości sejmowej umożliwiającej dokonanie takiej zmiany. Przystawienie państwa na nowe zasady konstytucyjne może potrwać kolejne miesiące a nawet lata , niezbędne do opracowania nowych aktów wykonawczych dostosowanych do nowej Konstytucji.

Większość sejmową, zdolną do zmiany Konstytucji, możemy próbować uzyskać poprzez zastosowanie rozwiązań przewidzianych w nowej Konstytucji. Jeżeli zwolennicy demokracji bezpośredniej „wygrają” wybory do Sejmu, w sensie uzyskania większego procentu poparcia niż inne ugrupowania polityczne i powierzona zostanie im misja utworzenie Rady Ministrów, to W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI NALEŻY USTALIĆ SKŁAD ILOŚCIOWY NOWEGO RZĄDU, BĘDĄCY NIEPARZYSTĄ LICZBĄ. (Nieparzysta liczba dlatego, że rząd będzie podejmować decyzje

kolegialnie). W drugiej kolejności powołać rząd składający się z przedstawicieli ugrupowań politycznych, w stosunku ilościowym proporcjonalnym do osiągniętego wyniku wyborczego. Rada Ministrów będzie rządem koalicyjnym największych partii politycznych.

Będzie to trudne, ale próbować należy, bo w ten sposób wyeliminuje się podział sejmu na większość sejmową i wrogą jej opozycję.

W takim sejmie można próbować uzyskać większość niezbędną do zmiany Konstytucji. Tylko trzeba nową Konstytucję mieć napisaną.

Nie zapominajmy też o tym, że do zmiany Konstytucji potrzebna jest również „nasza” bezwzględna większość w Senacie.

NAPISZMY NOWĄ KONSTYTUCJĘ TERAZ

**Niech w miejsce republiki
parlamentarnej
powstanie republika narodowa,
w której władzę zwierzchnią zawsze
sprawować będzie Naród.**

Dla zrealizowania tego celu NOWA KONSTYTUCJA powinna dokonać w szczególności następujących zmian:

- ❖ Decentralizacji władzy,
- ❖ Dokonanie podziału zadań państwa i autonomicznych województw z uwzględnieniem subsydiarnego sposobu realizacji tych zadań.
- ❖ Ustalenie obywatelskich praw do referendum wiążącego zgodnie z wolą większości głosujących.
- ❖ Liczbowego ustalenia składu Rady Ministrów
- ❖ Powołanie Rady Ministrów spośród przedstawicieli ugrupowań politycznych, w ilości proporcjonalnej do osiągniętego wyniku wyborczego.
- ❖ Ustalenie roli Prezydenta.
- ❖ Zrównanie kompetencji Sejmu i Senatu.

Nie wyczerpuje to wszystkich zmian, ale wyżej wymienione są niezbędne dla zmiany systemu sprawowania władzy w Polsce.

DECENTRALIZACJA WŁADZY

Polska jest państwem scentralizowanym, zarządzanym przez prezesa partii politycznej (prezesów w przypadku koalicji rządowej). Zazwyczaj prezes partii obejmuje funkcję premiera, ale bywa też i tak, że zarządza Radą Ministrów i całym państwem z tzw. tylnego siedzenia.

Państwo interesuje się wszystkimi dziedzinami życia Polaków. Samorządność niższych szczebli organizacyjnych nie istnieje, bo cóż to za samorządność jeśli pilnuje jej wojewoda mianowany przez premiera rządu, jeżeli nawet istnienie poszczególnych szczebli samorządu może być w każdej chwili anulowane.

Obowiązująca Konstytucja na 10 artykułów o samorządzie, 11 razy odwołuje się do ustawy. Czyli samorzady w Polsce nie działają na podstawie Konstytucji ale na podstawie ustaw. Zatem ustawą można samorządność poszerzyć, a najczęściej ograniczyć. Ustawą można nawet odebrać miastu kawałek placu, i siłą państwa postawić na nim pomnik, niechciany przez samorząd miasta, tak - samorząd, bo samych obywateli nikt o taki drobiazg nie pyta.

Polsce potrzebne jest nowe podejście do sposobu zarządzania państwem.

Konieczne jest zastosowanie zasady:

**TYLE PAŃSTWA, ILE JEST KONIECZNE
i
TYLE SAMORZĄDNOŚCI ILE JEST MOŻLIWE**

Trzeba zatem w nowej Konstytucji dokonać podziału zadań wykonywanych przez państwo i województwa. Dla poszerzenia samorządności niezbędna jest autonomia dla województw.

Państwo powinno podejmować tylko te zadanie, które wyraczą poza kompetencje województw, lub które wymagają jednolitej regulacji

Do zadań państwa powinny należeć między innymi sprawy zagraniczne, obrona, policja, wywiad, metrologia, kontrola celna i towarowa, przepisy ruchu drogowego i inne wymagające jednolitej regulacji.

Autonomiczne województwa powinny nadać sobie własne Konstytucje (statuty) zaakceptowane przez większość obywateli uprawnionych do głosowania.

Taka Konstytucja wojewódzka podlegałaby również akceptacji Zgromadzenia Narodowego Rzeczypospolitej.

Praktycznie większość życiowych problemów powinno być rozwiązywanych na poziomie autonomicznych gmin i województw. Dotyczyć to będzie między innymi spraw gospodarczych, socjalnych, światopoglądowych, edukacyjnych, medycznych, kulturalnych, ekologicznych i innych życiowych problemów. Rozwiązywanych tam, gdzie takie problemy powstają.

Działania wszystkich szczebli organizacyjnych państwa powinny opierać się na zasadzie subsydiarności (pomocniczości). Wyższy szczebel zarządzania nie powinien ingerować w kompetencje niższego szczebla, wyłączać go.

Państwo powinno udzielić pomocy województwu dopiero wtedy, kiedy województwo ze względów organizacyjnych, finansowych, lub innych nie jest

w stanie danego zadania wykonać. Tak samo powinno postąpić województwo w stosunku do gminy.

Nowa Konstytucja będzie zlecać wiele spraw do rozwiązania przez państwo i województwa. Zatem zgodnie z powyższą zasadą subsydiarności (pomocniczości), będą to zadania głównie dla województw. Państwo ustali prawne warunki realizacji zadań i włączy się do ich wykonywania dopiero wówczas, kiedy będzie to niezbędne.

Podział terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej powinien zapewnić decentralizację władzy publicznej

Rzeczpospolita Polska powinna być podzielona (zdaniem autora) na 41 autonomicznych województw, zgodnie z obecnym i przyszłym podziałem na okręgi wyborcze do Sejmu, oraz przyszłe okręgi wyborcze do Senatu:

białostockie, bielskobialskie, bydgoskie, chełmskie, chrzanowskie, częstochowskie, elbląskie, gdańskie, gdyńskie, gliwickie, kaliskie, katowickie, kieleckie, konińskie, koszalińskie, krakowskie, krośnieńskie, legnickie, lubelskie, łódzkie, nowosądeckie, olsztyńskie, opolskie, pilskie, piotrkowskie, płockie, poznańskie, radomskie, rybnickie, rzeszowskie, siedleckie, sieradzkie, sosnowieckie, stołeczne, szczecińskie, tarnowskie, toruńskie, wałbrzyskie, warszawskie, wrocławskie, zielonogórskie.

Podział województw na (ewentualne powiaty) i gminy powinien być dokonany przez autonomiczne województwa.

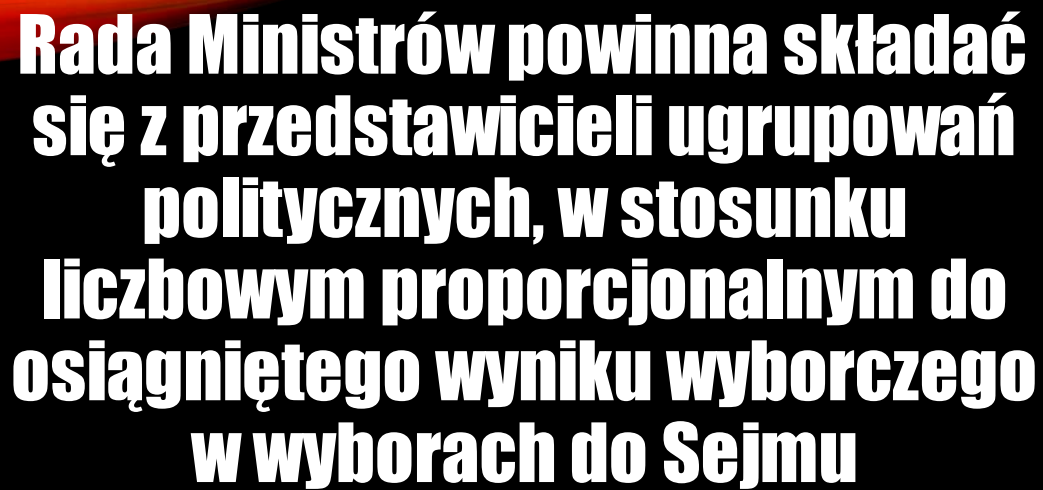
**Jeżeli województwa mają być
autonomiczne, to ich istnienie musi
być umocowane w Konstytucji.**

ORGANIZACJA RADY MINISTRÓW I ROLA PREZYDENTA

Jednym z ważniejszych problemów jest powołanie Rady Ministrów. Aktualna Konstytucja wychodzi z błędnego założenia, że nowo powołana Rada Ministrów musi posiadać w Sejmie poparcie co najmniej 231 posłów, czyli większość niezbędną do uchwalenia wotum zaufania.. Jeśli Rada Ministrów powoływana przez Prezydenta i Sejm nie będzie w stanie po trzech próbach osiągnąć wotum zaufania, to muszą odbyć się ponowne wybory. Uważa się, że tylko tak powołany rząd może rządzić, bo będzie mieć w sejmie większość niezbędną do uchwalania ustaw.

Ten system powoływania Rady Ministrów powoduje, że w Sejmie MUSI powstać większość rządząca. Tym samym powstaje też opozycja do tej większości. Powstają dwa zwalczające się obozy polityczne. I to jeszcze jak zwalczające się. W tej „wojnie na górze” wcale nie o programy chodzi. Chodzi głównie o władzę, o możliwość rozdawania funkcji w państwie, instytucjach państwowych, spółkach skarbu państwa, administracji itp. Większość zaczyna bogacić się uwłaszczając się na Polsce, a opozycja chce podciąć jej skrzydła i zająć jej miejsce.

Dlatego nowa Konstytucja powinna zmienić system powoływania Rady Ministrów.

Rada Ministrów powinna składać się z przedstawicieli ugrupowań politycznych, w stosunku liczbowym proporcjonalnym do osiągniętego wyniku wyborczego w wyborach do Sejmu

Radę Ministrów powinno powoływać Zgromadzenie Narodowe na czteroletnią kadencję po każdych wyborach Sejmu. Rada Ministrów będzie koalicją największych partii politycznych. Wyeliminuje to podział Sejmu na większość sejmową i wrogo do niej ustosunkowaną opozycję. Nie będzie partii rządzącej, a co za tym idzie, nie będzie nieformalnego NACZELNIKA POLSKI. Czy też, jak niektórzy mówią, niekoronowanego króla Polski. Rząd składający się z konkurentów politycznych będzie podejmować decyzję kolegialnie. Ten rząd nie będzie mieć konkurentów czekających na jego potknięcia, a w związku z tym będzie mógł podejmować niepopularne decyzje dobre dla Polski. Nieistotne stanie się to, że polskie partie są typu wodzowskiego, leninowskiego jak mówią niektórzy, bo żadna partia w pojedynkę nie przejmie władzy. **Ustalenie Nowej Konstytucji w zakresie takiego właśnie powoływania Rady Ministrów stawiałbym w hierarchii ważności na równi z prawem obywateli do ogłoszenia referendum na ich żądanie.**

Tak powołany rząd, składający się z konkurentów politycznych będzie rządem trwałym i nie będzie podlegać wotum zaufania. Zgromadzenie Narodowe nie będzie odwoływać zarówno pojedynczego ministra, jak i całego rządu, bo przecież w rządzie są przedstawiciele największych ugrupowań politycznych. Ewentualna odpowiedzialność prawna ministrów może być kontynuowana po zakończeniu kadencji parlamentu i powołaniu kolejnego rządu. W tym ustroju TYLKO NARÓD MOŻE PODJĄĆ KAŻDĄ DECYZJĘ.

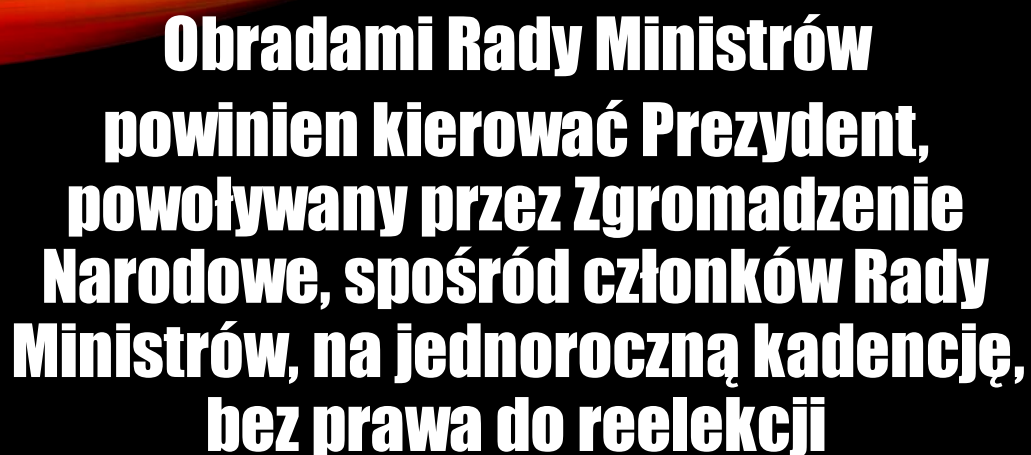

Władza będzie sprawowana przez organy kolegialne, pod bezpośrednim nadzorem Narodu.

Po dołożeniu do tego sposobu powoływani Rady Ministrów, uprawnienia obywateli do ogłoszenia referendum, umożliwi obywatelom podejmowanie wiążących decyzji w istotnych sprawach ich życia

Możliwość podejmowania decyzji przez naród na każdym poziomie organizacyjnym (państwo, województwo, gmina) będzie czynnikiem sprzyjającym powstawaniu społeczeństwa obywatelskiego. W referendach lokalnych i ogólnopństwowych obywatele będą podejmować decyzje analizując długofalowy wpływ tych decyzji na rozwój ich gminy, województwa i państwa. Partie polityczne tworzące koalicyjny rząd nie będą mogły „kupować” wyborców obietnicami socjalnymi. Konstytucja określi cele socjalne kierowane do ludzi potrzebujących wsparcia, które będą realizować gminy, województwa i państwo na zasadzie subsydiarności.

Proponowany sposób powoływania Rady Ministrów powoduje potrzebę określenia w Konstytucji jej składu liczbowego. W związku z tym, że Rada Ministrów podejmuje decyzję kolegialnie, powinna to być liczba nieparzysta. Np. 7 ministrów. Zapobiegnie to rozrastaniu się Rady Ministrów ponad potrzeby, dla zaspokojenia apetytów partii politycznych, którym udało się uzyskać wynik wyborczy umożliwiający wprowadzenie posłów do Sejmu.

**Obradami Rady Ministrów
powinien kierować Prezydent,
powoływany przez Zgromadzenie
Narodowe, spośród członków Rady
Ministrów, na jednoroczną kadencję,
bez prawa do reelekcji**

Prezydent pełniłby również funkcję jednego z ministrów. Reprezentowałby Polskę na zewnątrz. Coroczna zmiana na funkcji prezydenta następowałaby bez żadnego uszczerbku dla ciągłości władzy. Kolejnym prezydentem zostawałby przecież kolejny członek Rady Ministrów obeznany z funkcjonowaniem kraju nie gorzej niż ustępujący prezydent.

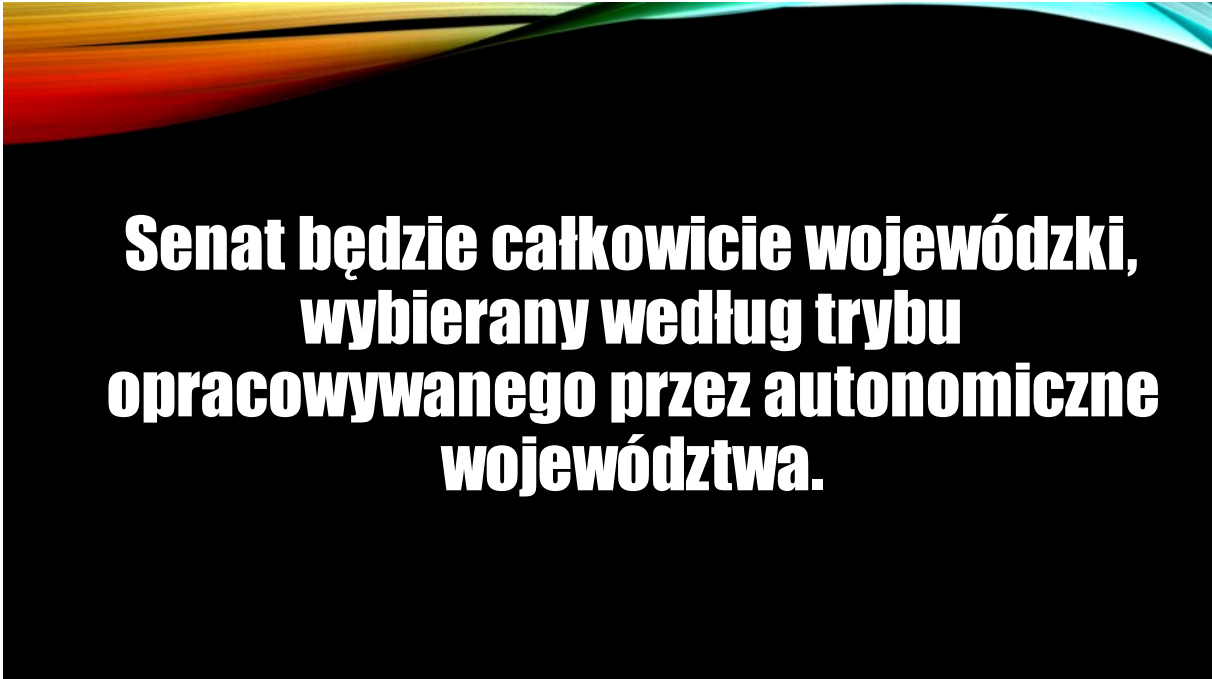
Nie są nam potrzebne pałace, siedziby Prezydenta, Rady Ministrów i dublująca ją Kancelaria Prezydenta. Większość prerogatyw dotychczasowego Prezydenta powinno przejąć Zgromadzenie Narodowe. Między innymi prawo łaski. Powinniśmy dążyć do państwa jak najtańszego.

SEJM I SENAT

Sejm według nowej Konstytucji nadal mógłby składać się z 460 posłów, wybieranych przez Naród według zmienionej ordynacji wyborczej. Co cztery lata cały skład sejmu ulegałby odnowieniu.

Każde województwo tworzyłoby okręg wyborczy. Mandaty byłyby rozdzielone na województwa według liczby ludności.

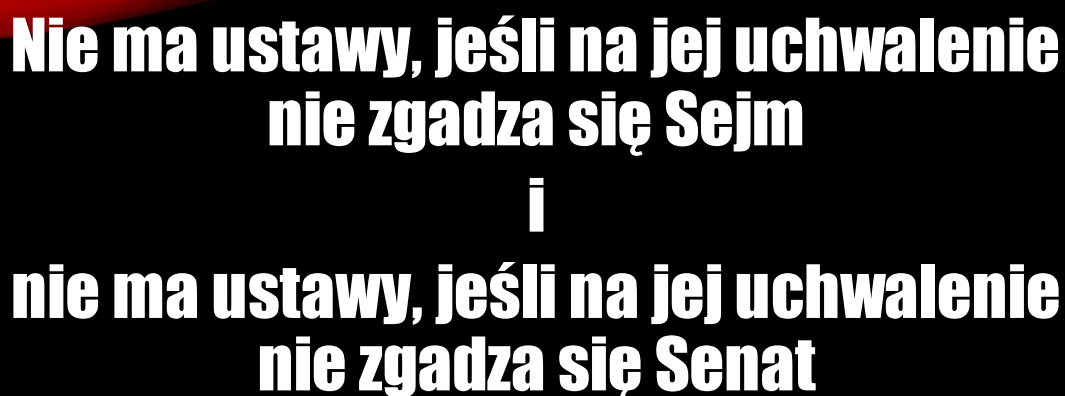
Senat składałby się z 82 senatorów wojewódzkich. Każde województwo wybierałoby dwóch senatorów.

**Senat będzie całkowicie wojewódzki,
wybierany według trybu
opracowywanego przez autonomiczne
województwa.**

Sejm i Senat wybierają ze swego grona na okres jednego roku Marszałka, pierwszego Wicemarszałka i drugiego Wicemarszałka. Ponowny wybór na kolejny rok byłby wykluczony. Zlikwiduje to istniejącą dziś tzw. „zamrażarkę” i ograniczy wpływ lobbystów na treść uchwalanych ustaw.

Sejm i Senat obradują oddzielnie, ale dla uchwalenia ustawy konieczna byłaby zgoda obu izb. Stąd ustawy byłyby ustawami Zgromadzenia Narodowego.

**Nie ma ustawy, jeśli na jej uchwalenie
nie zgadza się Sejm
i
nie ma ustawy, jeśli na jej uchwalenie
nie zgadza się Senat**

Nie dość, że rząd będzie koalicją konkurentów politycznych, to dodatkowym

ograniczeniem przepchnięcia nieprzemyślanych i niezgodzonych ustaw będzie stanowił równowaga kompetencyjna Sejmu i Senatu.

Dlatego czas trwania uchwalenia ustawy znacznie się wydłuży, ale w tym przypadku pośpiechu nie ma. To są jednak ustawy, których czas obowiązywania jest nieograniczony.

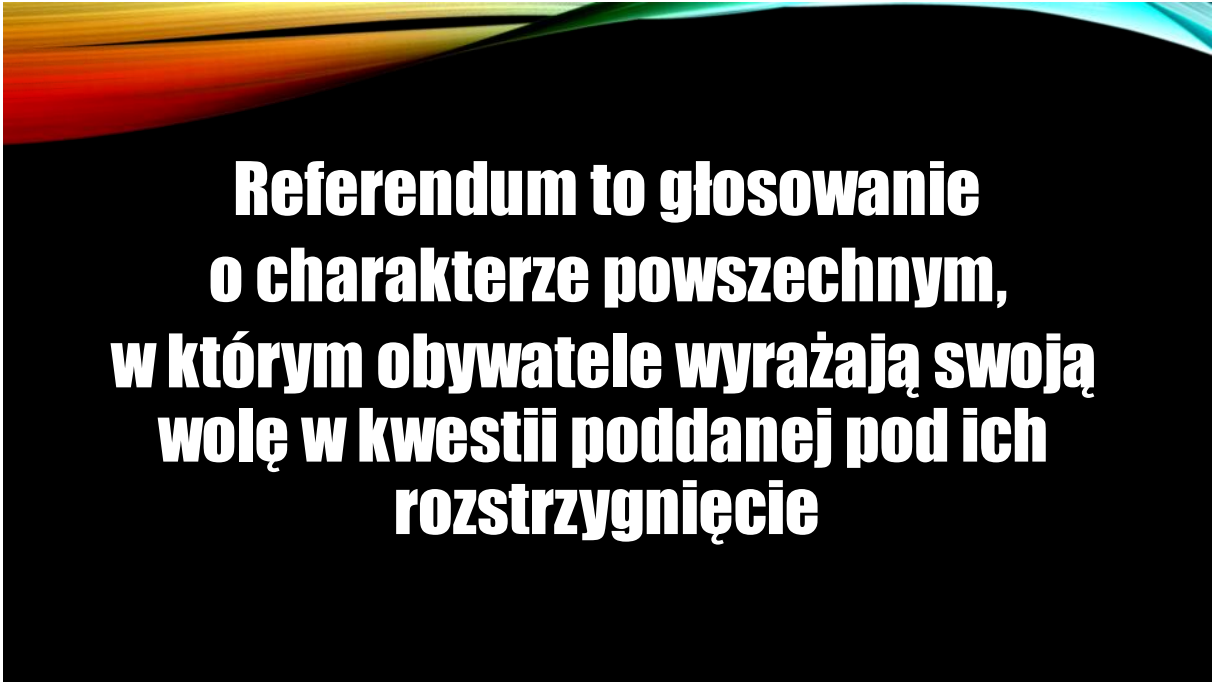
Mimo tak długiego uzgadniania ustaw, niektóre z nich będą przez obywateli odrzucone w referendum. Co jest dodatkowym czynnikiem wywołującym staranność przy opracowywaniu przepisów prawa.

OBYWATELSKIE PRAWA DO REFERENDUM

**Referendum jest
narzędziem władzy, którą
otrzymają obywatele w
Nowej Konstytucji**

Będzie ono organizowane przez władze krajowe, wojewódzkie i gminne z własnej inicjatywy i na żądanie ustalonej dla danego referendum liczby obywateli uprawnionych do głosowania. Będą również organizowane referenda obligatoryjne (obowiązkowe) w niektórych sprawach, które niżej zostaną wymienione.

Referendum to głosowanie o charakterze powszechnym, w którym obywatele wyrażają swoją wolę w kwestii poddanej pod ich rozstrzygnięcie

W Nowej Konstytucji chodzić nam będzie o to, aby wola obywateli wyrażona w referendum była wiążąca dla władzy niezależnie od tego, ilu obywateli weźmie udział w głosowaniu.

Inicjatywa obywatelska w sprawie całkowitej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Określona w Nowej Konstytucji liczba obywateli uprawnionych do głosowania (np. 300 000) może zażądać całkowitej zmiany Konstytucji. Czas na przedstawienie tego żądania władzom państwowym powinien wynosić nie mniej niż 18 miesięcy od oficjalnej publikacji tej inicjatywy. Jest to czas potrzebny na zebranie wymaganej liczby podpisów poparcia dla inicjatywy całkowitej zmiany Konstytucji. Po dopełnieniu tych formalności władze państwowe muszą ogłosić referendum.

Inicjatywa obywatelska w sprawie częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

W tym przypadku również określona liczba obywateli uprawnionych do głosowania (np. 300 000) będzie mogła zażądać częściowej zmiany Konstytucji. Żądanie obywatelskie musi być przedstawione w ciągu 18 miesięcy od oficjalnej publikacji podjętej inicjatywy.

Obywatelski projekt zmiany Konstytucji może mieć formę o charakterze ogólnym, lub formę zredagowanego projektu.

Jeżeli jednak projekt obywatelski będzie sprzeczny z innymi artykułami

Konstytucji, lub obowiązującymi Polskę postanowieniami prawa międzynarodowego, to Zgromadzenie Narodowe może uznać taki projekt za całkowicie lub częściowo nie ważny.

Jeżeli Zgromadzenie Narodowe zgadza się z projektem obywatelskim zmiany Konstytucji o ogólnym charakterze, to opracowuje zmianę Konstytucji w duchu projektu obywatelskiego i przedstawia ją narodowi i województwom pod głosowanie.

Jeżeli odrzuca projekt obywatelski, przedstawia go narodowi pod głosowanie i wtedy naród rozstrzyga, czy temu projektowi należy nadać dalszy bieg.

Jeżeli naród zgodzi się z inicjatywą, Zgromadzenie Narodowe opracowuje odpowiedni projekt.

Jeżeli inicjatywa obywatelska będzie opracowana w formie gotowego projektu, to zostanie przedstawiona narodowi i województwom pod głosowanie, przy tym Zgromadzenie Narodowe zaleca głosowanie za przyjęciem projektu lub jego odrzuceniem. Jeżeli zaleca odrzucenie, to może przedstawić projekt przeciwny.

Wtedy Naród i województwa głosują równocześnie nad projektem obywatelskim i projektem Zgromadzenia Narodowego. Głosujący mogą udzielić poparcia obu projektom.

Jeżeli jedna propozycja uzyska poparcie województw, a druga uzyska poparcie obywateli, to żadna z nich nie wchodzi w życie.

Referendum obligatoryjne (obowiązkowe)

Referendum obligatoryjne (obowiązkowe) ogłasza się bez zbierania podpisów i bez specjalnej inicjatywy władz. Dotyczyć to wydarzeń wskazanych bezpośrednio w Nowej Konstytucji. Niektóre wydarzenia są tak ważne, że liczy się głosy TAK i NIE zarówno obywateli jak i województw.

1. Obywatelom uprawnionym do głosowania i województwom przedstawia się pod głosowanie:
 - a. zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - b. przystąpienie do organizacji zbiorowego bezpieczeństwa lub do wspólnot ponadnarodowych;
 - c. ustawy Rzeczypospolitej uznane za pilne, które nie mają podstaw konstytucyjnych i których czas obowiązywania przekracza jeden rok; te ustawy Rzeczypospolitej muszą być w ciągu roku po przyjęciu przez Zgromadzenie Narodowe przedstawione pod głosowanie.

2. Obywatelom przedstawia się pod głosowanie:
 - a. inicjatywy obywatelskie w sprawie całkowitej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - b. inicjatywy obywatelskie w sprawie częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w formie propozycji o ogólnym charakterze, która została odrzucona przez Zgromadzenie Narodowe;
 - c. udzielenie podmiotowi polskiemu z udziałem kapitału zagranicznego oraz podmiotowi zagranicznemu koncesji na wydobywanie zasobów naturalnych znajdujących się w polskiej ziemi.
 - d. Udzielenie zgody na stałe stacjonowanie wojsk sojuszników na polskiej ziemi;
 - e. pytanie, czy należy przeprowadzić całkowitą zmianę Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w razie niejednomyslności obu izb.

Referendum fakultatywne (weto obywatelskie).

W ciągu 100 dni od oficjalnej publikacji uchwalonego przepisu prawnego przeprowadza się głosowanie, na żądanie 100 000 osób uprawnionych do głosowania lub 16 województw, następujących aktów prawnych:

- a. ustawy Rzeczypospolitej;
- b. ustawy Rzeczypospolitej uznane za pilne, których czas obowiązywania przekracza rok;
- c. uchwały Rzeczypospolitej, o ile przewiduje to konstytucja lub ustawa;
- d. umowy międzynarodowe, które:
 - 1) są bezterminowe i nie przewidują wypowiedzenia;
 - 2) przewidują przystąpienie do organizacji międzynarodowych;
 - 3) zawierają ważne przepisy prawne, których wdrożenie wymaga zmiany ustawodawstwa Rzeczypospolitej

Referendum fakultatywne dotyczące uchwalenia nowej ustawy lub zmiany ustawy wdrożonej do obiegu prawnego.

100 000 obywateli uprawnionych do głosowania może zażądać uchwalenia nowej ustawy lub zmiany ustawy wdrożonej do obiegu prawnego. Czas na przedstawienie tego żądania władzom państwowym powinien wynosić nie mniej niż 12 miesięcy od oficjalnej publikacji tego

żądania.

Procedura postępowania w takim przypadku będzie podobna do przyjętej w sprawie częściowej zmiany Konstytucji

Wymagane większości

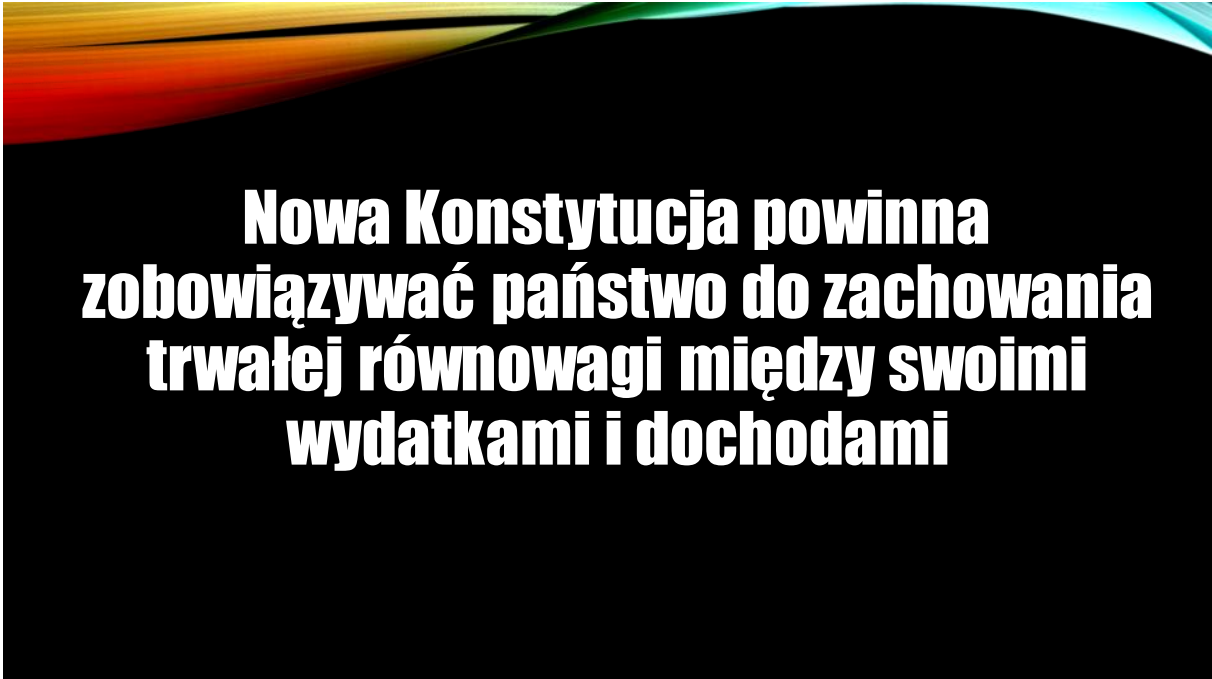
1. Projekty przedstawione narodowi pod głosowanie zostają przyjęte, jeżeli wypowiada się za tym większość głosujących.
2. Projekty przedstawione narodowi i województwom pod głosowanie zostają przyjęte, jeżeli wypowie się za tym większość głosujących i większość województw.
3. Wynik głosowania obywatelskiego w województwie oznacza głos tego województwa.

PODATKI

Nowa Konstytucja powinna ustalać wysokość pobieranych przez państwo podatków bezpośrednich i podatków od wartości dodanej.

Te zapisy zmuszą państwo do oszczędnego gospodarowania finansami. Nie można będzie zasypywać dziur budżetowych ustawowym zwiększeniem podatków, jak miało to miejsce w listopadzie 2010 roku. Stawkę podatku VAT zwiększono wówczas z 7% do 8% i z 22% do 23% na okres od 1 stycznia 2011 roku do końca 2013 roku. Mamy rok 2022 i zwiększone stawki nadal obowiązują.

Pod rządami Nowej Konstytucji, celem zwiększenia podatków rząd będzie musiał doprowadzić do zmiany Konstytucji. Obywatele będą podejmować decyzję w referendum o zmianie Konstytucji celem zwiększeniu podatków. To nie będzie łatwe.

**Nowa Konstytucja powinna
zobowiązywać państwo do zachowania
trwałej równowagi między swoimi
wydatkami i dochodami**

To są najistotniejsze zagadnienia, które należy przekształcić w przepisy prawne Nowej Konstytucji.

Wiemy jak trudno jest dokonać zmiany Konstytucji. Wiemy też, że nie znajdziemy zwolenników tej zmiany wśród zawodowych polityków.

Kolejne wybory prowadzą nas do coraz większego podporządkowania wodzom partii politycznych, którym mniej zależy na rozwoju kraju niż na ustawieniu „swoich” na intratnych stanowiskach w państwie.

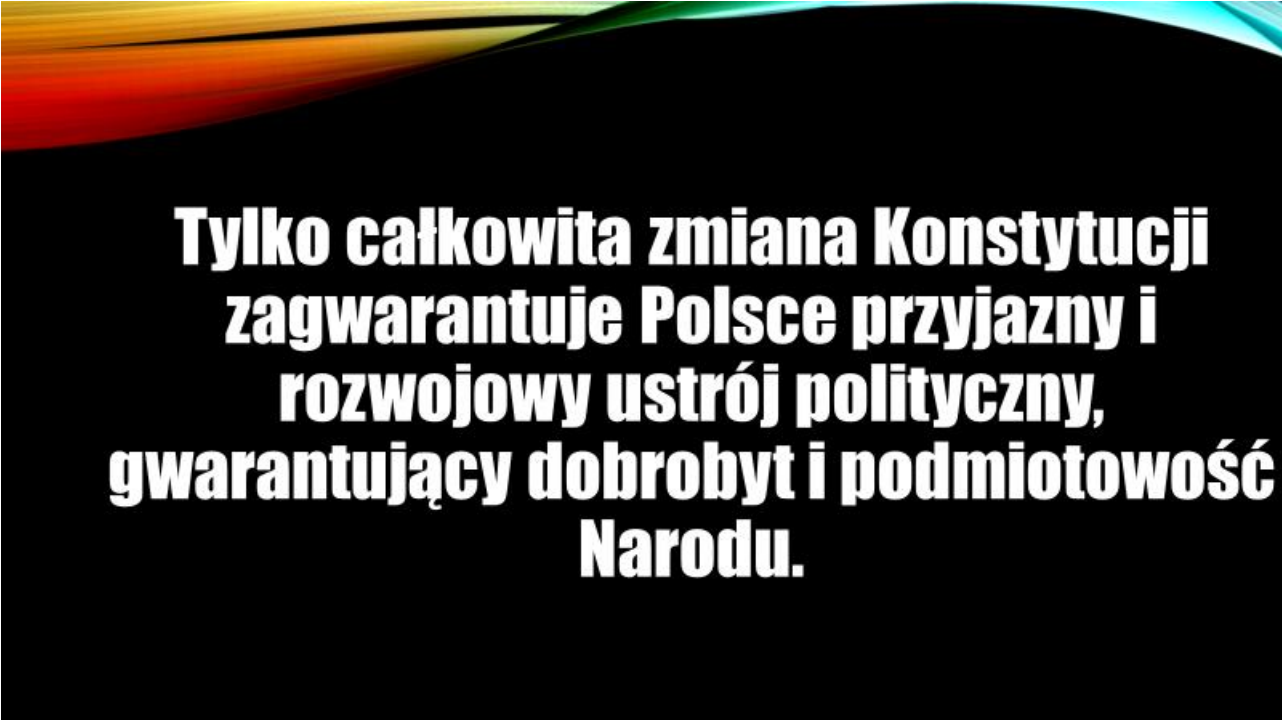
**Uchwalenie Nowej Konstytucji jest
możliwe jedynie przez, uświadomiony
o takiej potrzebie,
MASOWY RUCH SPOŁECZNY**

Szanowni Państwo

Niżej przedstawiam Państwu:

1. Nową Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to adaptacja Konstytucji RP z dnia 2.kwietnia 1997 roku i Konstytucji Federalnej Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 roku Ponadto wpisałem do Nowej Konstytucji zmodyfikowaną zasadę „formuły magicznej” będącej nieformalnym porozumieniem szwajcarskich partii politycznych co do składu Rady Ministrów.
<http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/szwajcaria.html>
2. Konstytucję województwa..... będącą wolnym tłumaczeniem konstytucji kantonu Zurych (około 1 445 300 mieszkańców)

Uważam, że będzie to materiał pomocny dla zespołu fachowców powołanego do opracowania Konstytucji IV Rzeczypospolitej.

**Tylko całkowita zmiana Konstytucji
zagwarantuje Polsce przyjazny i
rozwojowy ustrój polityczny,
gwarantujący dobrobyt i podmiotowość
Narodu.**

**KONSTYTUCJA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
(PROJEKT)**

Preambuła

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny,
my, Naród Polski - wszyscy obywatele Rzeczypospolitej,

zarówno wierzący w Boga

będącego dla nich źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna,

jak i nie podzielający tej wiary,

a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł,

w dążeniu do odnowienia Rzeczypospolitej Polskiej, przez wzmocnienia
wolności i demokracji, niezawisłości i pokoju, w duchu solidarności i otwartości
wobec świata,

zdecydowani żyć w jedności, we wzajemnej życzliwości i poszanowaniu ich
różnorodności,
świadomi wspólnych osiągnięć i odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń,

pewni, że wolny jest tylko ten, kto korzysta ze swej wolności i że siłę narodu
mierzy się dobrem słabych,

ustanawiamy Konstytucję Czwartej Rzeczypospolitej Polskiej

jako prawa podstawowe dla państwa i autonomicznych województw

oparte na poszanowaniu podmiotowości narodu, wolności i sprawiedliwości,
współdziałaniu władz państwowych i wojewódzkich, dialogu społecznym oraz
na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Wszystkich, którzy dla dobra Czwartej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą
stosowali,

wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności
człowieka,

jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi,

a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział I

RZECZPOSPOLITA

Artykuł 1

Postanowienia ogólne

1. Rzeczpospolita jest suwerennym państwem, opierającym się na osobistej i wspólnej odpowiedzialności mieszkańców.
2. Władza państwowa wykonywana jest przez wyborców i ich przedstawicieli.
3. Rzeczpospolita chroni wolność i prawa narodu oraz strzeże niezawisłości i bezpieczeństwa kraju.
4. Wspiera ogólny dobrobyt, trwały rozwój, wewnętrzną spójność oraz kulturalną różnorodność kraju.
5. Troszczy się o jak największą równość szans obywaterek i obywateli.
6. Angażuje się na rzecz trwałego zachowania naturalnych warunków życia oraz pokojowego i sprawiedliwego międzynarodowego porządku.
7. Strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.
8. Stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
9. Udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.
10. Językiem narodowym jest język polski.

Artykuł 2

Województwa

1. Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej.
2. Rzeczpospolita Polska dzieli się na autonomiczne województwa:

białostockie, bielskobialskie, bydgoskie, chełmskie, chrzanowskie, częstochowskie, elbląskie, gdańskie, gdyńskie, gliwickie, kaliskie, katowickie, kieleckie, konińskie, koszalińskie, krakowskie, krośnieńskie, legnickie, lubelskie, łódzkie, nowosądeckie, olsztyńskie, opolskie, pilskie, piotrkowskie, płockie, poznańskie, radomskie, rybnickie, rzeszowskie, siedleckie, sieradzkie, sosnowieckie, stołeczne, szczecińskie, tarnowskie, toruńskie, wałbrzyskie, warszawskie, wrocławskie, zielonogórskie.

3. Województwa są autonomiczne, o ile ich autonomiczność nie została ograniczona przez Konstytucję Rzeczypospolitej; wykonują te wszystkie prawa, które nie zostały przekazane Rzeczypospolitej.
4. Przy wyznaczaniu i realizacji zadań państwowych należy przestrzegać zasady pomocniczości.

Artykuł 3

Zasady praworządności działania państwa

1. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.
3. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.
4. Działalność państwa leży w interesie publicznym i jest proporcjonalna do celu.
5. Organy państwowe i osoby prywatne działają w dobrej wierze.
6. Rzeczpospolita i województwa przestrzegają prawa międzynarodowego.

Artykuł 4

Odpowiedzialność osobista i społeczna

Każdy ponosi odpowiedzialność za siebie i przyczynia się wedle własnych sił do wykonywania zadań państwa i społeczeństwa.

Rozdział II

PRAWA PODSTAWOWE, OBYWATELSKIE I CELE SOCJALNE

Artykuł 5

Godność człowieka

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Artykuł 6

Równość wobec prawa

1. Wszyscy są równi wobec prawa.
2. Nikt nie może być dyskryminowany, zwłaszcza ze względu na pochodzenie, rasę, płeć, wiek, język, pozycję społeczną, sposób życia, religijne, światopoglądowe bądź polityczne przekonania albo z powodu ograniczenia jego fizycznej, umysłowej czy psychicznej sprawności.
3. Mężczyzna i kobieta są równouprawnieni. Ustawa troszczy się o ich prawne i rzeczywiste równouprawnienie, przede wszystkim w rodzinie, w kształceniu i w pracy. Mężczyzna i kobieta mają prawo do równego wynagrodzenia za taką samą pracę.
4. Ustawa określi środki na wyeliminowanie pokrzywdzenia osób niepełnosprawnych.

Artykuł 7

Ochrona przed samowolą i przestrzeganie dobrej wiary

Każdy ma prawo do traktowania go przez państwowe organy bez arbitralności i w dobrej wierze.

Artykuł 8

Prawo do życia i wolności osobistej.

1. Każdy człowiek ma prawo do życia. Kara śmierci jest zakazana.
2. Każdy człowiek ma prawo do wolności osobistej, a zwłaszcza do fizycznej i psychicznej nietykalności i swobody przemieszczania się.
3. Tortury oraz wszelkie inne tego rodzaju okrutne, niehumanitarne lub poniżające traktowanie albo karanie są zakazane.

Artykuł 9

Ochrona dzieci i młodzieży

1. Dzieci i młodzież mają prawo do szczególnej ochrony ich nietykalności i popierania ich rozwoju.

2. Swoje prawa wykonują w zakresie swej zdolności do samodzielnego rozeznania.

Artykuł 10

Prawo do pomocy w trudnych sytuacjach

Kto popada w trudną sytuację i nie jest w stanie zatroszczyć się o siebie, ma prawo do pomocy i opieki oraz do środków, które są niezbędne do zapewnienia egzystencji godnej człowieka.

Artykuł 11

Ochrona życia prywatnego

1. Każdy ma prawo do poszanowania jego prywatnego i rodzinnego życia, mieszkania oraz korespondencji i telekomunikowania się.
2. Każdy ma prawo do ochrony przed nadużyciem jego danych osobowych.

Artykuł 12

Prawo do małżeństwa i rodziny

Gwarantuje się prawo do małżeństwa i rodziny.

Artykuł 13

Wolność sumienia i wyznania

1. Gwarantuje się wolność sumienia i wyznania.
2. Każdy ma prawo swobodnie wybierać swoją religię i swoje przekonania światopoglądowe i wyznawać je indywidualnie lub wspólnie z innymi.
3. Każdy ma prawo wstępowania lub należenia do wspólnoty wyznaniowej i pobierania nauczania religijnego.
4. Nikt nie może być zmuszany do wstąpienia lub należenia do wspólnoty wyznaniowej, do wykonywania praktyk religijnych i pobierania nauczania religijnego.

Artykuł 14

Wolność poglądów i informacji

1. Gwarantuje się wolność poglądów i informacji.
2. Każdy ma prawo swoje poglądy swobodnie kształtować oraz bez przeszkód je wyrażać i rozpowszechniać.
3. Każdy ma prawo swobodnie otrzymywać informacje, pozyskiwać je z powszechnie dostępnych źródeł oraz rozpowszechniać.

Artykuł 15

Wolność środków przekazu

1. Gwarantuje się wolność prasy, radia, telewizji oraz innych form publicznej telekomunikacji w rozpowszechnianiu programów i informacji.
2. Cenzura jest zakazana.
3. Gwarantuje się tajemnicę dziennikarską.

Artykuł 16

Wolność języka

Gwarantuje się wolność języka.

Artykuł 17

Prawo do podstawowego nauczania

Gwarantuje się prawo do wystarczającego i bezpłatnego podstawowego nauczania.

Artykuł 18

Wolność nauki

Gwarantuje się wolność nauki i badań naukowych.

Artykuł 19

Wolność twórczości artystycznej

Gwarantuje się wolność twórczości artystycznej.

Artykuł 20

Wolność zgromadzania się

1. Gwarantuje się wolność zgromadzania się.
2. Każdy ma prawo do organizowania zgromadzeń, uczestniczenia w nich lub powstrzymywania się od nich.

Artykuł 21

Wolność stowarzyszania się

1. Gwarantuje się wolność stowarzyszania się.
2. Każdy ma prawo do tworzenia stowarzyszeń, przystępowania do stowarzyszeń lub należenia do nich oraz uczestniczenia w działalności stowarzyszeń.
 4. Nikt nie może być zmuszany do wstępowania lub należenia do stowarzyszenia.
 5. Rzeczpospolita zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.

Artykuł 22

Wolność osiedlania się

1. Polacy mają prawo osiedlania się w każdym miejscu kraju.
2. Mają oni prawo do opuszczenia Polski lub wjazdu do Polski.

Artykuł 23

Ochrona przed wydaleniem, wydaniem lub przymusowym odstawieniem do granicy

1. Polacy nie mogą być wydalenieni ze Polski; mogą być wydani obcym władzom tylko za swoją zgodą.
2. Uchodźcy nie mogą być wydalenieni lub wydani do innego państwa, w którym będą prześladowani.
3. Nikt nie może być wydany do państwa, w którym grożą mu tortury lub innego rodzaju okrutne i niehumanitarne traktowanie albo ukaranie.

Artykuł 24

Gwarancja własności

1. Gwarantuje się własność.
2. Wywłaszczenia i ograniczenia własności, które dorównują wywłaszczeniu, będą w pełni wynagrodzone.

Artykuł 25

Wolność gospodarcza

1. Gwarantuje się wolność gospodarczą.
2. Obejmuje ona w szczególności wolny wybór zawodu oraz swobodny dostęp do działalności zarobkowej w gospodarce prywatnej i jej swobodne wykonywanie.

Artykuł 26

Wolność zrzeszania się

1. Pracownicy i pracodawcy, jak i ich organizacje, mają prawo dla ochrony swoich interesów łączyć się, tworzyć zrzeszenia, przystępować do nich lub pozostawać poza nimi.
2. Spory należy w miarę możliwości rozwiązywać w drodze rokowań lub mediacji.
3. Strajk i lokaut są dopuszczalne, jeżeli dotyczą stosunków pracy i nie pozostają w sprzeczności ze zobowiązaniami do przestrzegania pokoju w czasie obowiązywania zbiorowego układu pracy i negocjacji rozjemczych.

4. Ustawa może zabronić strajku określonym kategoriom osób.

Artykuł 27

Powszechne gwarancje postępowania

1. Każdy ma prawo w postępowaniu przed sądami i organami administracyjnymi do równego i sprawiedliwego traktowania, jak również rozpatrzenia jego sprawy w odpowiednim czasie.
2. Strony mają prawo do wysłuchania przed sądem.
3. Każdy, kto nie dysponuje niezbędnymi środkami, ma prawo do bezpłatnej pomocy prawnej, jeżeli jego roszczenie nie jest pozbawione szans powodzenia. Ma też prawo do bezpłatnego zastępstwa prawnego, jeżeli jest to konieczne.

Artykuł 28

Postępowanie sądowe

1. Każdy, którego sprawa musi być rozpatrzona w postępowaniu sądowym, ma prawo do ustanowionego przez ustawę, właściwego, niezawisłego i bezstronnego sądu. Sądy wyjątkowe są zabronione.
2. Każdy, przeciwko komu zostanie wniesione powództwo cywilne, ma prawo do tego, aby sprawa została rozpatrzona przez sąd właściwy dla miejsca jego zamieszkania. Ustawa może przewidzieć inną właściwość sądu.
3. Rozprawa sądowa i ogłoszenie wyroku odbywa się publicznie. Ustawa może przewidzieć wyjątki.

Artykuł 29

Pozbawienie wolności

1. Pozbawienie człowieka wolności może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie i tylko w sposób przewidziany w ustawie.
2. Każdy, kto został pozbawiony wolności, ma prawo do tego, aby niezwłocznie i w języku dla niego zrozumiałym, być poinformowanym o podstawach pozbawienia wolności i jego prawach. Musi mieć możliwość uczynienia użytku ze swoich praw. Ma w szczególności prawo do powiadomienia swoich najbliższych osób.

3. Każdy, wobec kogo zastosowano areszt śledczy, ma prawo do tego, aby być niezwłocznie doprowadzonym do sędziego; sędzia rozstrzyga o tym czy utrzymać pozbawienie wolności, czy zwolnić zatrzymanego. Każdy przebywający w areszcie śledczym ma prawo do wyroku w odpowiednim terminie.

4. Każdy, kto został pozbawiony wolności nie przez sąd, ma prawo w każdej chwili odwołać się do sądu. Sąd rozstrzyga, tak szybko, jak to tylko możliwe, o legalności pozbawienia wolności.

Artykuł 30

Postępowanie karne

1. Każdego uważa się za niewinnego do czasu prawomocnego skazania.
2. Każdy oskarżony ma prawo, aby być możliwie szybko i obszernie poinformowany o postawionych mu zarzutach. Musi mieć możliwość wykorzystania przysługujących mu praw do obrony.
3. Każdy skazany ma prawo poddać wyrok kontroli sądu wyższej instancji. Wyłączone są sprawy, w których Sąd Rzeczypospolitej orzekał jako jedyna instancja.

Artykuł 31

Prawo petycji

1. Każdy ma prawo kierowania petycji do władz; nie może to powodować dla niego żadnych niekorzystnych skutków.
2. Władze muszą przyjąć petycję do wiadomości.

Artykuł 32

Prawa polityczne

1. Gwarantuje się prawa polityczne.
2. Gwarancja praw politycznych chroni swobodne kształtowanie woli i

niesfałszowane oddanie głosu.

Artykuł 33

Urzeczywistnianie praw podstawowych

1. Prawa podstawowe muszą być urzeczywistniane w całym porządku prawnym.
2. Kto wykonuje zadania państwowe jest związany prawami podstawowymi i zobowiązany przyczynić się do ich urzeczywistniania.
3. Władze dbają, aby prawa podstawowe, o ile się do tego nadają, były stosowane także wobec osób prywatnych.

Artykuł 34

Ograniczenia praw podstawowych

1. Ograniczenia praw podstawowych wymagają podstawy ustawowej. Poważne ograniczenia muszą być przewidziane w samej ustawie. Wyłączone są przypadki poważnego, bezpośredniego i nie dającego się inaczej odwrócić niebezpieczeństwa.
2. Ograniczenia praw podstawowych muszą być usprawiedliwione interesem publicznym bądź ochroną praw podstawowych osób trzecich.
3. Ograniczenia praw podstawowych muszą być proporcjonalne do założonego celu.
4. Istota praw podstawowych jest nienaruszalna.

Artykuł 35

Prawa obywatelskie

1. Polskim obywatelem jest ten, kto posiada obywatelstwo gminy i województwa.
2. Nikt nie może być uprzywilejowany lub ograniczany z powodu jego praw obywatelskich.

Artykuł 36

Nabycie i utrata praw obywatelskich

1. Rzeczpospolita określa nabycie i utratę praw obywatelskich przez

pochodzenie, małżeństwo i adopcję. Ponadto określa ona utratę polskiego obywatelstwa z innych przyczyn oraz ponowne nabycie obywatelstwa.

2. Wydaje niezbędne przepisy o nadawaniu przez województwa obywatelstwa cudzoziemcom i wyraża zgodę na nadanie obywatelstwa.
3. Ułatwia nadawanie obywatelstwa dzieciom bezpaństwowcom.

Artykuł 37

Korzystanie z praw politycznych

1. Rzeczpospolita reguluje wykonywanie praw politycznych w sprawach państwowych, województwa regulują je w sprawach wojewódzkich i gminnych.
2. Prawa polityczne wykonuje się w miejscu zamieszkania. Rzeczpospolita i województwa mogą przewidzieć wyjątki.
3. Nikt nie może korzystać z praw politycznych w więcej niż jednym województwie.
4. Województwa mogą zastrzec, że nowoprzybyli mogą wykonywać swoje prawo głosu w sprawach wojewódzkich i gminnych tylko po okresie oczekiwania nie dłuższym niż trzy miesiące od osiedlenia się.

Artykuł 38

Polacy za granicą

1. Rzeczpospolita promuje dobre stosunki między Polakami za granicą a Polską. Może wspierać organizacje, które dążą do tego celu.
2. Wydaje regulacje dotyczące praw i obowiązków Polaków za granicą, w szczególności w zakresie wykonywania praw politycznych w Polsce, wypełniania obowiązku służby wojskowej lub zastępczej, wsparcia i zabezpieczenia społecznego.

Artykuł 37

Cele socjalne

1. Rzeczpospolita i województwa w poczuciu osobistej odpowiedzialności i indywidualnej inicjatywy angażują się do jak najszerszego zabezpieczenia potrzeb socjalnych obywateli, a szczególnie do tego aby:
 - a. każdy korzystał z bezpieczeństwa socjalnego,
 - b. każdy otrzymał niezbędną opiekę zdrowotną,
 - c. rodziny jako wspólnoty dorosłych i dzieci były chronione i wspierane,
 - d. pracujący mogli pokryć koszty utrzymania na odpowiednich warunkach,

- e. każdy mógł znaleźć mieszkanie na warunkach możliwych do opłacenia,
- f. każdy był zabezpieczony przed ekonomicznymi skutkami starości, inwalidztwa, choroby, wypadku, bezrobocia, macierzyństwa, osierocenia i owdowienia.

2. Rzeczpospolita i województwa dążą do realizacji celów socjalnych w ramach ich konstytucyjnych kompetencji i środków pozostających do ich dyspozycji.

3. Z celów socjalnych nie mogą być bezpośrednio wywodzone roszczenia o świadczenia ze strony państwa.

Rozdział III

RZECZPOSPOLITA, WOJEWÓDZTWA I GMINY

Artykuł 38

Zadania Rzeczpospolitej

1. Rzeczpospolita spełnia zadania, które przekazuje jej Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej
2. Rzeczpospolita podejmuje tylko te zadania, które wykraczają poza kompetencje województw lub które wymagają jednolitej regulacji.
3. Zadania państwa muszą być realizowane ekonomicznie i zgodnie z zapotrzebowaniem.

Artykuł 39

Zadania województw

Województwa decydują o obowiązkach, które muszą wypełniać w ramach swoich uprawnień.

Artykuł 40

Zasady współdziałania Rzeczpospolitej i województw

1. Rzeczpospolita i województwa wzajemnie wspierają się i współpracują w wykonywaniu swoich zadań.

2. Rzeczpospolita i województwa mają obowiązek wzajemnego poszanowania i pomocy, świadczenia wzajemnej pomocy administracyjnej i pomocy prawnej.
3. Spory między województwami, jak również spory między województwami a Rzeczpospolitą są w miarę możliwości rozwiązywane w drodze rokowań lub mediacji

Artykuł 41

Współdziałanie w kształtowaniu woli Rzeczpospolitej

1. Województwa współdziałają, zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, w kształtowaniu polityki państwa, w szczególności w ustawodawstwie.
2. Rzeczpospolita informuje województwa obszernie i w odpowiednim czasie o zamiarach zmiany przepisów prawa. Zasięga opinii województw, jeżeli dotyczy to ich interesów.

Artykuł 42

Wdrażanie prawa Rzeczpospolitej

1. Województwa wdrażają przepisy prawa Rzeczpospolitej, zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i ustawami.
2. Rzeczpospolita pozostawia województwom możliwie największą swobodę kształtowania stosunków prawnych.
3. Rzeczpospolita uwzględnia obciążenia finansowe związane z wdrażaniem prawa Rzeczpospolitej, pozostawiając województwom wystarczające źródła finansowania i starając się o odpowiednie finansowe wyrównanie.

Artykuł 43

Autonomia województw

1. Rzeczpospolita strzeże autonomii województw.
2. Pozostawia województwom wystarczającą ilość własnych zadań i szanuje ich autonomię organizacyjną. Pozostawia województwom wystarczające źródła finansowania i pomaga zapewnić im środki finansowe niezbędne do wykonywania ich zadań

Artykuł 44

Umowy między województwami

1. Województwa mogą między sobą zawierać umowy, tworzyć wspólne organizacje i instytucje, wspólnie realizować zadania w interesie regionalnym.
2. Rzeczpospolita może brać udział w tych przedsięwzięciach województw.

3. Umowy między województwami należy przedstawić do wiadomości Rzeczypospolitej. Nie mogą one być w sprzeczności z prawem i interesami Rzeczypospolitej, jak również z prawami i interesami innych województw.

Artykuł 45

Pierwszeństwo i przestrzeganie prawa Rzeczypospolitej

4. Prawo Rzeczypospolitej ma pierwszeństwo przed sprzecznym z nim prawem wojewódzkim.
5. Rzeczpospolita czuwa nad przestrzeganiem prawa Rzeczypospolitej przez województwa

Artykuł 46

Gminy

1. Gwarantuje się autonomię gmin w stosunku do prawa wojewódzkiego.
2. Rzeczpospolita w swej działalności zwraca uwagę na możliwe następstwa autonomii dla gmin

Artykuł 47

Konstytucje wojewódzkie

1. Każde województwo nadaje sobie demokratyczną konstytucję. Wymaga ona zaakceptowania przez uprawnionych do głosowania mieszkańców województwa i musi zostać zmieniona, jeżeli zażąda tego większość mieszkańców uprawnionych do głosowania.
2. Konstytucje wojewódzkie wymagają gwarancji Rzeczypospolitej. Rzeczpospolita gwarantuje je, jeśli nie są one sprzeczne z prawem Rzeczypospolitej.

Artykuł 48

Porządek konstytucyjny

1. Rzeczpospolita chroni porządek konstytucyjny województw
2. Rzeczpospolita ingeruje, jeżeli porządek konstytucyjny w którymś województwie został zakłócony lub zagrożony, a województwo, którego to dotyczy nie może go chronić samo, lub za pomocą innych województw.

Artykuł 49

Istnienie i terytoria województw

1. Rzeczpospolita chroni istnienie i granice województw
2. Zmiany liczby i pozycji województw wymagają zgody zainteresowanej

ludności, zainteresowanych województw oraz narodu i innych województw Rzeczypospolitej.

3. Zmiany terytorium między województwami wymagają zgody zainteresowanej ludności, jak i zatwierdzenia ich przez Zgromadzenie Narodowe w formie uchwały Rzeczypospolitej
4. Województwa mogą między sobą na podstawie umowy dokonywać regulacji granic.

Rozdział IV

KOMPETENCJE

Artykuł 50

Sprawy zagraniczne

1. Sprawy zagraniczne należą do kompetencji Rzeczypospolitej
2. Rzeczpospolita dba o ochronę niezawisłości Polski i jej dobrobyt, przyczynia się zwłaszcza do łagodzenia biedy i nędzy na świecie, do poszanowania praw człowieka i popierania demokracji, do pokojowego współistnienia narodów oraz do zachowania środowiska naturalnego.
3. Rzeczpospolita bierze pod uwagę kompetencje województw i strzeże ich interesów.

Artykuł 51

Współdziałanie województw w podejmowaniu decyzji w sprawach zagranicznych.

1. Województwa współdziałają w przygotowaniu decyzji w sprawach zagranicznych, które dotyczą ich kompetencji lub ich istotnych interesów.
2. Rzeczypospolite informuje obszernie województwa i w odpowiednim czasie zasięga ich opinii.
3. Opiniom województw przysługuje szczególna uwaga, jeśli chodzi o sprawy dotyczące ich kompetencji. W takich przypadkach województwa w odpowiedni sposób współdziałają w negocjacjach międzynarodowych.

Artykuł 52

Stosunki województw z zagranicą

1. Województwa mogą w zakresie ich kompetencji zawierać umowy z zagranicą.
2. Umowy te nie mogą pozostawać w sprzeczności z interesem Rzeczypospolitej, jak również innych województw. Województwa obowiązane są powiadomić Rzeczpospolitą przed zawarciem umowy.
3. Z organami zagranicznymi niższego szczebla województwa mogą utrzymywać stosunki bezpośrednie. W pozostałych przypadkach stosunki

województw z zagranicą odbywają się za pośrednictwem Rzeczypospolitej.

Artykuł 53

Bezpieczeństwo

1. Rzeczpospolita i województwa w ramach swoich kompetencji dbają o bezpieczeństwo kraju i obronę ludności
2. Koordynują one swoje wysiłki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego

Artykuł 54

Siły zbrojne

1. Rzeczpospolita ma Siły Zbrojne składające się z żołnierzy zawodowych i żołnierzy służby zasadniczej z poboru.
2. Siły Zbrojne służą zapobieganiu wojnie i przyczyniają się do zachowania pokoju: bronią kraju i jego ludności. Wspierają władze cywilne przy odpieraniu poważnych zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego i przewycięzaniu innych nadzwyczajnych sytuacji, między innymi takich jak pomoc w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych.
3. Użycie Sił Zbrojnych należy do kompetencji Rzeczypospolitej

Artykuł 55

Służba wojskowa i zastępcza

1. Każdy Polak jest obowiązany do pełnienia służby wojskowej. Ustawa przewiduje służbę zastępczą.
2. Dla Polek służba wojskowa jest ochotnicza.
3. Polacy, którzy nie odbywają ani służby wojskowej, ani służby zastępczej, są zobowiązani do uiszczenia opłaty, która zostanie ustalona przez Rzeczpospolitą, a wymierzona i pobierana przez województwa.
4. Rzeczpospolita wydaje przepisy o odpowiednim ekwiwalencie za utracony zarobek w wyniku odbywania służby wojskowej lub służby zastępczej.
5. Osoby, które odbywają służbę wojskową lub zastępczą i poniosą przy tym szkodę na zdrowiu lub utracą życie, mają roszczenia wobec Rzeczypospolitej o odpowiednie świadczenie dla siebie lub swoich najbliższych.

Artykuł 56

Organizacja, wykształcenie i wyposażenie sił zbrojnych

Ustawodawstwo wojskowe, jak również sprawy organizacji, wyszkolenia i wyposażenia Sił Zbrojnych należą do kompetencji Rzeczypospolitej

Artykuł 57

Obrona cywilna

1. Ustawodawstwo dotyczące cywilnej obrony osób i dóbr przed następstwami konfliktów zbrojnych należy do kompetencji Rzeczypospolitej.
2. Rzeczpospolita stanowi przepisy o użyciu obrony cywilnej w razie katastrofy i w sytuacjach nadzwyczajnych.
3. Może ona wprowadzić obowiązek służby cywilnej dla mężczyzn. Dla kobiet służba cywilna jest ochotnicza.
4. Za utracony majątek w wyniku służby cywilnej należy się ekwiwalent finansowy, którego wysokość określa ustawa.
5. Osoby, które wykonują służbę cywilną i poniosą przy tym szkodę na zdrowiu lub utracą życie, mają roszczenia wobec Rzeczypospolitej o odpowiednie świadczenie dla siebie lub swoich najbliższych.

Artykuł 58

Szkolnictwo

1. Szkolnictwo należy do kompetencji województw.
2. Województwa troszczą się o należyte nauczanie podstawowe, dostępne dla wszystkich dzieci. Nauczanie podstawowe jest obowiązkowe i pozostaje pod państwowym kierownictwem lub nadzorem. W szkołach publicznych jest ono bezpłatne. Rok szkolny rozpoczyna się 1 września.

Artykuł 59

Kształcenie zawodowe i szkoły wyższe

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o kształceniu zawodowym
2. Prowadzi ona wyższe szkoły techniczne; może zakładać, prowadzić lub popierać inne szkoły wyższe i inne wyższe zakłady naukowe.
3. Może ona uzależnić swoje poparcie od przestrzegania wytycznych Rzeczypospolitej.

Artykuł 60

Badania naukowe

1. Rzeczpospolita popiera badania naukowe
2. Może ona uzależnić swoje poparcie od przestrzegania wytycznych Rzeczpospolitej.
3. Może ona zakładać, przejmować i prowadzić placówki badawcze.

Artykuł 61

Statystyka

1. Rzeczpospolita zbiera niezbędne dane statystyczne o stanie i rozwoju ludności, gospodarki, społeczeństwa, terytorium i środowiska w Polsce
2. Może ona wydawać przepisy o zharmonizowaniu i prowadzeniu urzędowych rejestrów, aby utrzymać jak najmniejszy nakład kosztów.

Artykuł 62

Subwencje na kształcenie

1. Rzeczpospolita może zapewnić województwom subwencje na ich wydatki na stypendia i inne świadczenia na kształcenie
2. Może ona ponadto, w uzupełnieniu przedsięwzięć wojewódzkich i przy poszanowaniu suwerenności wojewódzkiego szkolnictwa, podjąć własne działania dla wspierania kształcenia.

Artykuł 63

Kształcenie młodzieży i dorosłych

1. Rzeczpospolita i województwa przy wypełnianiu swoich zadań uwzględniają szczególne potrzeby wspierania oraz ochrony dzieci i młodzieży.
2. Rzeczpospolita może w uzupełnieniu przedsięwzięć wojewódzkich wspierać pozaszkolną pracę z dziećmi i młodzieżą oraz kształcenie dorosłych.

Artykuł 64

Sport

1. Rzeczpospolita popiera sport, a w szczególności wychowanie sportowe.
2. Prowadzi ona szkołę sportową.
3. Może ona wydawać przepisy o sporcie młodzieży i uznać naukę sportu w szkołach za obowiązkową

Artykuł 65

Kultura

1. W sprawach kultury są właściwe województwa.
2. Rzeczpospolita może wspierać przedsięwzięcia kulturalne o ogólnonarodowym znaczeniu oraz popierać sztukę, muzykę, zwłaszcza w zakresie kształcenia.

Artykuł 66

Język

Językiem urzędowym Rzeczpospolitej jest język polski.

Artykuł 67

Film

1. Rzeczpospolita może wspierać polską produkcję filmową i kulturę filmową.
2. Może ona wydawać przepisy o popieraniu różnorodności i jakości dzieł filmowych

Artykuł 68

Kościół a państwo

1. Województwa są właściwe do regulowania stosunków między Kościołem a państwem.
2. Rzeczpospolita i województwa mogą w ramach swoich kompetencji podejmować działania dla zachowania pokoju publicznego między członkami różnych wspólnot religijnych.
3. Biskupstwa mogą być zakładane tylko za zezwoleniem Rzeczpospolitej.

Artykuł 69

Trwały rozwój

Rzeczpospolita i województwa dążą do trwale zrównoważonego stosunku między przyrodą i jej zdolnością do odtwarzania się z jednej strony i wymaganiami człowieka w stosunku do niej, z drugiej strony

Artykuł 70

Ochrona środowiska

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ochronie człowieka i jego środowiska naturalnego przed szkodliwymi lub uciążliwymi oddziaływaniami.

2. Stara się ona o unikanie tego rodzaju oddziaływania. Koszty zapobiegania i usuwania ponoszą sprawcy.
3. Do wykonania przepisów właściwe są województwa, o ile ustawa nie zastrzega tego dla Rzeczypospolitej.

Artykuł 71

Planowanie przestrzenne

1. Rzeczpospolita ustala zasady planowania przestrzennego. Nakłada to obowiązki na województwa i służy celowemu i gospodarnemu wykorzystaniu ziemi oraz uporządkowanemu zasiedlaniu kraju.
2. Rzeczpospolita wspiera i koordynuje wysiłki województw oraz współpracuje z nimi.
3. Rzeczpospolita i województwa w realizacji swoich zadań uwzględniają wymagania planowania przestrzennego.

Artykuł 72

Wody

1. Rzeczpospolita troszczy się w ramach swoich kompetencji o gospodarne wykorzystanie i ochronę zasobów wodnych oraz o zabezpieczenie przed wyrządzającymi szkodę działaniami wód.
2. Ustala zasady w sprawie utrzymania, odkrywania i udostępniania zasobów wodnych, w sprawie wykorzystania wód do wytwarzania energii i do celów chłodniczych, jak i innej interwencji w zamknięty obieg wód.
3. Wydaje ona przepisy o ochronie wód, zabezpieczeniu odpowiedniej ilości wód powierzchniowych, o budownictwie wodnym, zabezpieczeniu urządzeń spiętrzających i oddziaływaniu opadów.
4. Zasobami wodnymi dysponują województwa. Mogą one w granicach ustawodawstwa Rzeczypospolitej ustalać opłaty za korzystanie z wody. Rzeczpospolita ma prawo korzystać z wód dla własnych przedsiębiorstw komunikacyjnych; płaci za to opłatę i odszkodowanie.
5. O prawach na międzynarodowych zasobach wodnych i związanych z tym opłatach rozstrzyga Rzeczpospolita, włączając do tego zainteresowane województwa. Jeżeli województwa nie mogą się pogodzić co do praw korzystania z międzywojewódzkich zasobów wodnych, rozstrzyga Rzeczpospolita.
6. Przy wykonywaniu swych zadań Rzeczpospolita uwzględnia potrzeby województw, z których woda pochodzi

Artykuł 73

Lasy

1. Rzeczpospolita troszczy się, aby lasy mogły spełniać swoje ochronne,

- użytkowe i społeczne funkcje.
2. Ustala ona zasady ochrony lasów.
 3. Wspiera ona działania służące zachowaniu lasów

Artykuł 74

Ochrona przyrody i dóbr ojczyistych

1. W sprawach ochrony przyrody i krajobrazu właściwe są województwa.
2. Rzeczpospolita przy wykonywaniu swych zadań uwzględnia wymagania dotyczące ochrony przyrody i dóbr ojczyistych. Chroni krajobraz, osobliwości lokalne, historyczne miejsca, jak również pomniki kultury i przyrody; zachowuje je bez uszczerbku, jeżeli tego wymaga interes publiczny.
3. Może ona popierać starania w zakresie ochrony przyrody oraz dóbr ojczyistych i obiektów o ogólnonarodowym znaczeniu, oraz – w drodze umowy lub wyłączenia – nabywać je lub zabezpieczać.
4. Wydaje ona przepisy o ochronie świata zwierząt i roślinności oraz o zachowaniu ich warunków życia w naturalnej różnorodności. Chroni zagrożone gatunki przed wyniszczeniem.
5. Moczary i bagienne krajobrazy o szczególnej piękności i ogólnonarodowym znaczeniu podlegają ochronie. Nie mogą na nich być budowane żadne zakłady, ani dokonywane zmiany gruntów. Wyjątkiem są urzędnictwa, które służą ochronie bądź dotychczasowemu rolniczemu użytkowaniu moczarów i bagien.

Artykuł 75

Rybołówstwo i łowiectwo

Rzeczpospolita ustala zasady w sprawie rybołówstwa i łowiectwa, w szczególności w celu zachowania różnorodności ryb, dziko żyjących ssaków i ptaków.

Artykuł 76

Ochrona zwierząt

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ochronie zwierząt.
2. Określa ona w szczególności:
 - a. chów zwierząt i pielęgnację zwierząt;
 - b. doświadczenia na zwierzętach i zabiegi na żyjących zwierzętach;
 - c. użytkowanie zwierząt;
 - d. wóz zwierząt i zwierzęcych wyrobów;
 - e. handel zwierzętami i transport zwierząt;

f. ubój zwierząt.

3. Do wykonania przepisów Rzeczpospolitej właściwe są województwa, o ile ustawa nie zastrzega tego dla Rzeczpospolitej

Artykuł 77

Roboty publiczne

Rzeczpospolita może w interesie całego kraju lub jego znaczącej części organizować i prowadzić roboty publiczne lub wspomagać ich tworzenie.

Artykuł 78

Ruch drogowy

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ruchu drogowym.
2. Wykonuje ona zwierzchni nadzór nad drogami o ogólnokrajowym znaczeniu; może określić drogi tranzytowe, które muszą pozostać otwarte dla ruchu.
3. Korzystanie z publicznych dróg jest wolne od opłat. Zgromadzenie Narodowe może zezwolić na odstępstwa.

Artykuł 79

Drogi krajowe

1. Rzeczpospolita zabezpiecza budowę sieci dróg krajowych i ich użyteczność.
2. Województwa budują i utrzymują drogi krajowe zgodnie z przepisami i pod zwierzchnim nadzorem Rzeczpospolitej.
3. Rzeczpospolita i województwa wspólnie ponoszą koszty utrzymania dróg krajowych. Udział poszczególnych województw w kosztach oblicza się według obciążenia dróg krajowych ładunkiem, ich zainteresowania tym drogami i ich finansowych możliwości.

Artykuł 80

Oplaty od ruchu samochodów ciężarowych

1. Rzeczpospolita może pobierać od samochodów ciężarowych opłaty zależne od rodzaju usługi lub zużycia drogi, jeżeli ruch samochodów ciężarowych powoduje koszty publiczne, których nie pokrywają inne świadczenia lub opłaty.
2. Czysty zysk z opłat będzie przeznaczony na pokrycie kosztów, które pozostają w związku z ruchem drogowym.

3. Województwa uczestniczą w czystym zysku. Przy określaniu udziałów należy brać pod uwagę szczególne znaczenie opłat dla regionów górskich i ich obrzeży.

Artykuł 81

Podatek konsumpcyjny od materiałów pędnych i inne opłaty drogowe

1. Rzeczpospolita może pobierać podatek konsumpcyjny od materiałów pędnych.
2. Pobiera ona opłaty za korzystanie z dróg krajowych przez pojazdy mechaniczne i przyczepy, które nie podlegają opłatom za ciężki transport.
3. Przeznacza ona połowę czystego zysku z podatku konsumpcyjnego od materiałów pędnych oraz połowę czystego zysku z opłat za korzystanie z dróg krajowych na następujące wydatki i nakłady pozostające w związku z ruchem drogowym:
 - a. budowę, utrzymanie i prowadzenie dróg krajowych;
 - b. środki przeznaczone na popieranie kombinowanego ruchu i transportu towarzyszących pojazdów mechanicznych oraz rozdzielania ruchu;
 - c. wkłady w budowę dróg głównych;
 - d. wkłady w budowę urządzeń ochronnych przed siłami przyrody i w przedsięwzięcia chroniące środowisko i krajobraz, które ruch drogowy czyni koniecznymi;
 - e. ogólny udział w kosztach województw na utrzymanie dróg otwartych dla ruchu pojazdów mechanicznych i w finansowym wyrównaniu kosztów w zakresie budowy i utrzymania dróg;
 - f. wkłady na rzecz województw bez dróg krajowych i na rzecz województw z drogami góorskimi, które służą ruchowi międzynarodowemu.
4. O ile środki te okażą się niedostateczne, Rzeczpospolita ustala narzuty do podatku od spożycia.

Artykuł 82

Koleje żelazne i inne środki komunikacji

Ustawodawstwo w sprawie ruchu kolejowego, kolejek linowych, żeglugi oraz komunikacji lotniczej i kosmicznej należy do kompetencji Rzeczpospolitej.

Artykuł 83

Drogi piesze i turystyczne

1. Rzeczpospolita ustala zasady w sprawie sieci dróg pieszych i turystycznych.

2. Może ona wspierać i koordynować działania podejmowane przez województwa dla urządzenia i utrzymania takich sieci.
3. Przy wykonywaniu swoich zadań uwzględnia ona sieć dróg pieszych i turystycznych oraz zastępuje drogi, które musi zlikwidować.

Artykuł 84

Polityka energetyczna

1. Rzeczpospolita i województwa w ramach swoich kompetencji angażują się na rzecz wystarczającego, szeroko rozgałęzionego, ekonomicznego i ekologicznego zaopatrzenia w energię elektryczną oraz oszczędnego i racjonalnego jej zużycia.
2. Rzeczpospolita ustala zasady korzystania z krajowej i odzyskanej energii oraz oszczędnego i racjonalnego zużycia energii.
3. Rzeczpospolita wydaje przepisy o zużyciu energii przez zakłady, pojazdy i urządzenia. Wspiera ona rozwój technik energetycznych, zwłaszcza w dziedzinie oszczędzania i odzyskiwania energii.
4. W odniesieniu do przedsięwzięć, które dotyczą zużycia energii w budynkach, właściwe są przede wszystkim województwa.
5. Rzeczpospolita uwzględnia w swej polityce energetycznej wysiłki województw i gmin oraz gospodarki; bierze pod uwagę warunki w poszczególnych rejonach kraju i gospodarczą wydolność.

Artykuł 85

Energia jądrowa

Ustawodawstwo w dziedzinie energii jądrowej należy do kompetencji Rzeczpospolitej

Artykuł 86

Przesyłanie energii

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o przesyłaniu i dostawie energii elektrycznej.
2. Ustawodawstwo o urządzeniach rurociągowych do przekazywania paliw płynnych i gazów oraz materiałów pędnych należy do kompetencji Rzeczpospolitej

Artykuł 87

Poczta i telekomunikacja

1. Poczta i telekomunikacja należą do kompetencji Rzeczpospolitej
2. Rzeczpospolita troszczy się o dostateczne, powszechne i oparte na rozsądnych cenach zapewnienie usług pocztowych i telekomunikacyjnych

we wszystkich rejonach kraju. Taryfy opłat ustala się według jednolitych zasad.

Artykuł 88

Radio i telewizja

1. Ustawodawstwo w sprawie radia i telewizji oraz innych form publicznego telekomunikacyjnego rozpowszechniania programów i informacji należy do właściwości Rzeczypospolitej.
2. Radio i telewizja przyczyniają się do szerzenia oświaty i kulturalnego rozwoju, do swobodnej wymiany poglądów i rozrywki. Uwzględniają one odrębności kraju i potrzeby województw. Przedstawiają wydarzenia rzeczowo i w odpowiedni sposób odzwierciedlają różnorodność poglądów.
3. Gwarantuje się niezależność radia i telewizji oraz autonomię w kształtowaniu programów.
4. Należy brać pod uwagę pozycję i zadania innych środków komunikowania, przede wszystkim prasy.
5. Skargi na programy mogą być przedstawiane niezależnemu organowi rozpatrującemu zażalenia.

Artykuł 89

Zasady ustroju gospodarczego

1. Rzeczpospolita i województwa przestrzegają zasad wolności gospodarczej.
2. Chronią one interesy całej gospodarki polskiej i wraz z prywatną gospodarką przyczyniają się do dobrobytu i ekonomicznego bezpieczeństwa ludności.
3. W ramach swoich kompetencji starają się o tworzenie korzystnych warunków ogólnych dla prywatnej gospodarki.
4. Odstępstwa od zasady wolności gospodarczej, w szczególności również środki skierowane przeciwko konkurencji, są dopuszczalne tylko wtedy, gdy zostały przewidziane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej lub są uzasadnione na podstawie wojewódzkich przywilejów.

Artykuł 90

Działalność zarobkowa w gospodarce prywatnej

1. Rzeczpospolita może wydawać przepisy o wykonywaniu prywatnej zarobkowej działalności gospodarczej.
2. Troszczy się ona o jednolitą polską przestrzeń gospodarczą. Gwarantuje,

że osoby z wykształceniem naukowym albo wykształceniem zawodowym organizowanym przez Rzeczpospolitą, województwa lub uznanym przez województwa ukończenie wykształcenia zawodowego, mogą wykonywać zawód w całej Polsce.

Artykuł 91

Polityka w zakresie konkurencji

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy zapobiegające gospodarczym lub społecznie szkodliwym oddziaływaniom karteli i innym ograniczeniom konkurencji.
2. Podejmuje ona środki:
 - a. zapobiegające nadużyciom w kształtowaniu cen przez dominujące na rynku przedsiębiorstwa oraz organizacje prawa prywatnego i publicznego;
 - b. przeciwko nieuczciwej konkurencji.

Artykuł 92

Ochrona konsumentów

1. Rzeczpospolita podejmuje środki dla ochrony konsumentów.
2. Wydaje ona przepisy o środkach prawnych, które mogą przedsięwziąć organizacje konsumentów W zakresie ustawodawstwa Rzeczpospolitej o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji organizacjom tym przysługują takie same prawa, jak organizacjom zawodowym i gospodarczym.
3. Dla sporów prawnych do określonej wartości przedmiotu sporu województwa przewidują postępowanie rozjemcze lub uproszczone i szybkie postępowanie sądowe. Granicę wartości sporu ustala Rada Ministrów.

Artykuł 93

Banki i ubezpieczenia

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o bankowości i giełdach; uwzględnia przy tym szczególne zadania i pozycję banków wojewódzkich.
2. Może ona wydawać przepisy o usługach finansowych w innym zakresie.
3. Wydaje ona przepisy o ubezpieczeniach prywatnych.

Artykuł 94

Polityka pieniężna i walutowa

1. Do kompetencji Rzeczpospolitej należy system stosunków pieniężnych i walutowych; wyłącznie jej przysługuje prawo bicia monet i emisji banknotów.
2. Narodowy Bank Polski, jako niezależny bank centralny, prowadzi

politykę pieniężną i walutową, która służy ogólnemu interesowi kraju; jest on zarządzany przy współdziałaniu i nadzorze Rzeczypospolitej.

3. Narodowy Bank Polski tworzy ze swoich dochodów wystarczające rezerwy walutowe; część tych rezerw jest utrzymywana w złocie.
4. Czysty zysk Narodowego Banku Polskiego przynajmniej w dwóch trzecich przechodzi na województwa.

Artykuł 95

Polityka kształtowania koniunktury

1. Rzeczpospolita podejmuje środki dla zrównoważonego rozwoju koniunktury, zwłaszcza dla zapobiegania i zwalczania bezrobocia i drożyzny.
2. Uwzględnia ona rozwój gospodarczy poszczególnych rejonów kraju. Współpracuje z województwami i środowiskiem gospodarczym.
3. W odniesieniu do systemu pieniężnego i kredytowego, w handlu zagranicznym i w zakresie finansów publicznych może ona w razie konieczności odstąpić od zasad wolności gospodarczej.
4. Rzeczpospolita, województwa i gminy w swej polityce dochodów i wydatków uwzględniają stan koniunktury.
5. W celu stabilizacji koniunktury Rzeczpospolita może przejściowo nałożyć dopłaty na podatki Rzeczypospolitej lub udzielić opustu. Zgromadzone środki należy zamrozić; po zwolnieniu podatki bezpośrednio będą zwracane indywidualnie, pośrednie zostaną przeznaczone na zabezpieczenie opustów i pozyskanie miejsc pracy.
6. Rzeczpospolita może zobowiązać przedsiębiorstwa do tworzenia rezerwowych miejsc pracy; zapewnia za to ulgi podatkowe i może do tego zobowiązać województwa. Po zwolnieniu rezerw przedsiębiorstwa swobodnie decydują o ich wykorzystaniu w ramach ustawowych celów przeznaczenia.

Artykuł 96

Polityka stosunków gospodarczych z zagranicą

1. Rzeczpospolita chroni interesy gospodarki polskiej za granicą.
2. W szczególnych przypadkach może ona podejmować środki dla ochrony gospodarki krajowej. W razie konieczności może odstąpić od zasady wolności gospodarczej.

Artykuł 97

Zaopatrzenie kraju

1. Rzeczpospolita zabezpiecza zaopatrzenie kraju w niezbędne do życia środki i usługi w wypadku zagrożenia politycznego lub wojennego, jak

również w sytuacjach ciężkiego deficytu, z którym gospodarka sama nie jest w stanie się uporać. Podejmuje środki zapobiegawcze.

2. W razie konieczności może ona odstąpić od zasady wolności gospodarczej.

Artykuł 98

Polityka strukturalna

Rzeczpospolita może wspomagać zagrożone gospodarczo tereny kraju oraz wspierać gałęzie gospodarki i zawody, jeżeli środki obrony, których podjęcia można od nich oczekiwać, nie wystarczą do zapewnienia ich egzystencji. W razie konieczności może ona odstąpić od zasady wolności gospodarczej.

Artykuł 99

Rolnictwo

1. Rzeczpospolita stara się, aby rolnictwo przez swoją trwałą i rynkowo zorientowaną produkcję w istotny sposób przyczyniało się do:
 - a. niezawodnego zaopatrzenia ludności;
 - b. zachowania naturalnych warunków życia i pielęgnowania kultury rolnej;
 - c. zdecentralizowanego zasiedlania kraju.
2. Uzupełniając samopomoc gospodarki rolnej, której można od niej oczekiwać, i odstępując w razie konieczności od zasady wolności gospodarczej, Rzeczpospolita wspiera gospodarstwa chłopskie zagospodarowujące ziemię.
3. Kształtuje ona w taki sposób środki zaradcze, aby rolnictwo mogło spełniać swoje wielofunkcyjne zadania. Ma w szczególności następujące uprawnienia i zadania:
 - a. uzupełnia dochody rolnicze przez bezpośrednie wypłaty dla osiągnięcia odpowiedniego wynagrodzenia za dostarczone usługi, z zastrzeżeniem wykazania świadczeń na rzecz ekologii;
 - b. wspomaga opłacalne gospodarczo pobudzanie form produkcji, które są szczególnie bliskie przyrodzie, środowisku i przyjazne zwierzętom;
 - c. wydaje przepisy o deklaracjach co do pochodzenia, jakości, rodzaju produkcji i procedurze przetwarzania środków żywnościowych;
 - d. chroni środowisko przed uszczerbkiem z powodu nadmiernego

użycia nawozów sztucznych, środków chemicznych i innych materiałów pomocniczych;

- e. może popierać prace badawcze z zakresu rolnictwa, doradztwo i kształcenie oraz świadczyć pomoc inwestycyjną.

- 4. Angażuje ona na te cele środki z zakresu rolnictwa i związane z ich realizacją ogólne środki Rzeczpospolitej

Artykuł 100

Alkohol

Ustawodawstwo o produkcji, wwozie, rektyfikacji i sprzedaży wyrobów spirytusowych należy do kompetencji Rzeczpospolitej. Rzeczpospolita uwzględnia w szczególności szkodliwe działanie konsumpcji alkoholu.

Artykuł 101

Gry hazardowe

- 1. Ustawodawstwo w sprawach gier hazardowych i loterii należy do kompetencji Rzeczpospolitej.
- 2. Na otwieranie i prowadzenie kasyn gry konieczna jest koncesja Rzeczpospolitej. Przy udzielaniu koncesji uwzględnia się warunki regionalne i niebezpieczeństwa płynące z gier hazardowych.
- 3. Rzeczpospolita pobiera zależne od dochodu opłaty od gier hazardowych; nie mogą one przekroczyć 80% dochodów brutto z prowadzenia gier hazardowych. Zostaną one przeznaczone na pokrycie udziału Rzeczpospolitej w ubezpieczeniu na starość, dla wdów i sierot oraz na wypadek inwalidztwa.
- 4. W sprawach dopuszczenia automatów gier zręcznościowych z możliwością wygrania właściwe są województwa.

Artykuł 102

Broń i materiał wojenny

- 1. Rzeczpospolita wydaje przepisy przeciwko nadużyciu broni, sprzętu i amunicji.
- 2. Wydaje ona przepisy o produkcji, zakupie i sprzedaży broni, jak również o wwozie, wywozie i przewozie materiału wojennego.

Artykuł 103

Popieranie budownictwa mieszkaniowego i mieszkań własnościowych

1. Rzeczpospolita wspiera budownictwo mieszkaniowe, nabywanie mieszkań i własności domów mieszkalnych, które służą osobom prywatnym na ich własne potrzeby, jak również działalność podmiotów oraz organizacji powszechnie użytecznego budownictwa mieszkaniowego.
2. Popiera ona w szczególności nabywanie i udostępnianie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, racjonalizację i obniżanie kosztów budownictwa mieszkaniowego oraz obniżanie kosztów mieszkania.
3. Może ona wydawać przepisy o udostępnianiu terenów pod budownictwo mieszkaniowe i racjonalizacji budownictwa.
4. Bierze ona przy tym pod uwagę zwłaszcza interesy rodzin, osób w podeszłym wieku, osób żyjących w niedostatku i osób niepełnosprawnych.

Artykuł 104

Czynsze

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy zapobiegające nadużyciom w zakresie czynszów, w szczególności przeciwko nadużyciu stawek czynszu, jak również co do zaskarżania niewłaściwych wypowiedzeń i przedłużaniu stosunków najmu na określony termin.
2. Może ona wydawać przepisy o nadaniu ramowym umowom najmu mocy powszechnie wiążącej. Umowy takie mogą być uznane za powszechnie wiążące, jeżeli odpowiednio uwzględniają one uzasadnione interesy mniejszości i regionalne odmienności oraz nie naruszają równości wobec prawa.

Artykuł 105

Praca

1. Rzeczpospolita może wydawać przepisy o:
 - a. ochronie pracobiorców;
 - b. stosunkach między stronami pracodawców i pracobiorców, dotyczące w szczególności wspólnego regulowania spraw dotyczących zakładu pracy i zawodu;
 - c. pośrednictwie pracy;
 - d. powszechnie wiążącej mocy zbiorowych układów pracy.

2. Zbiorowe układy pracy mogą być tylko wtedy uznane za powszechnie wiążące, jeżeli uwzględniają one odpowiednio uzasadnione interesy mniejszości i regionalne odmienności oraz nie naruszają równości wobec prawa i wolności zrzeszania się.
3. Dzień 15 sierpnia jest świętem Rzeczypospolitej. Z punktu widzenia prawa pracy jest on zrównany z niedzielami.

Artykuł 106

Ubezpieczenia społeczne na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz z powodu inwalidztwa.

1. Rzeczpospolita podejmuje środki w celu wystarczającego zabezpieczenia na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz inwalidów. Opierają się one na trzech filarach, a mianowicie na ubezpieczeniu na starość przez Rzeczpospolitą, dla wdów, wdowców i sierot oraz inwalidów, na ubezpieczeniu zawodowym i ubezpieczeniu indywidualnym.
2. Rzeczpospolita troszczy się, aby ubezpieczenie na starość, dla wdów i sierot oraz inwalidów przez Rzeczpospolitą, jak i ubezpieczenie zawodowe mogły spełniać swój cel w sposób trwały.
3. Może ona zobowiązać województwa do zwolnienia od obowiązku podatkowego zakłady ubezpieczenia na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz inwalidów przez Rzeczpospolitą, jak i ubezpieczenia zawodowego, a ubezpieczonym i ich pracodawcom zapewnić ulgi podatkowe od składek i przyszłych roszczeń.
4. We współpracy z województwami wspiera ona ubezpieczenia indywidualne, w szczególności za pomocą środków polityki podatkowej i własnościowej.
5. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ubezpieczeniu na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz z powodu inwalidztwa.
6. Przestrzega przy tym następujących zasad:
 - a. Ubezpieczenie jest obowiązkowe;
 - b. Renty muszą odpowiednio zaspokajać potrzeby życiowe;
 - c. Renta najwyższa wynosi maksymalnie dwukrotność najniższej renty
 - d. Renty są dostosowywane co najmniej do ruchu cen;
7. Ubezpieczenie jest finansowane:
 - a. ze składek ubezpieczonych, przy czym pracodawcy płacą połowę składek za swoich pracobiorców;
 - b. ze świadczeń Rzeczypospolitej i, o ile ustawa to przewiduje, województw;

8. Świadczenia Rzeczpospolitej i województw łącznie wynoszą najwyżej połowę wydatków.

9. Świadczenia Rzeczpospolitej są w pierwszym rzędzie pokrywane z czystego zysku od podatku na wyroby tytoniowe, podatku od wyrobów spirytusowych i opłat za prowadzenie gier hazardowych.

10. Rzeczpospolita popiera integrację inwalidów ze społeczeństwem i wspiera wysiłki na rzecz osób w podeszłym wieku, wdów, wdowców i sierot oraz inwalidów. Może przeznaczyć na ten cel środki z ubezpieczenia na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz z powodu inwalidztwa.

Artykuł 107

Ubezpieczenie zawodowe

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ubezpieczeniu zawodowym.
2. Przestrzega przy tym następujących zasad:
 - a. Ubezpieczenie zawodowe łącznie z ubezpieczeniem na starość, dla wdów, wdowców i sierot oraz z powodu inwalidztwa umożliwia kontynuowanie w odpowiedni sposób dotychczasowego poziomu życia;
 - b. Ubezpieczenie zawodowe jest dla pracobiorców obowiązkowe; ustawa może przewidzieć wyjątki;
 - c. Pracodawcy ubezpieczają swoich pracobiorców w jednym z zakładów ubezpieczenia społecznego; o ile jest to konieczne Rzeczpospolita umożliwia im ubezpieczenie pracobiorców w jednym z zakładów ubezpieczenia Rzeczpospolitej;
 - d. Pracujący na własny rachunek mogą się dobrowolnie ubezpieczyć w jednym z zakładów ubezpieczenia;
3. Dla określonych grup pracujących na własny rachunek Rzeczpospolita może uznać za obowiązkowe ubezpieczenie zawodowe w ogóle lub od poszczególnego ryzyka.
4. Ubezpieczenie zawodowe jest finansowane ze składek ubezpieczonych, przy czym pracodawcy płacą co najmniej połowę składek za ich pracobiorców.
5. Zakłady ubezpieczeniowe muszą odpowiadać minimalnym warunkom Rzeczpospolitej; dla realizacji zadań szczególnych Rzeczpospolita może przewidzieć środki ogólnokrajowe.

Artykuł 108

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

2. Przestrzega przy tym następujących zasad:
 - a. Ubezpieczenie zapewnia odpowiednie wyrównanie zarobku i wspiera środki na zahamowanie i zwalczanie bezrobocia;
 - b. Przystąpienie jest dla pracobiorców obowiązkowe; ustawa może przewidywać wyjątki;
 - c. Pracujący na własny rachunek mogą ubezpieczyć się dobrowolnie.
3. Ubezpieczenie jest finansowane ze składek ubezpieczonych, przy czym pracodawcy płacą połowę składki za swoich pracobiorców.
4. W sytuacjach nadzwyczajnych Rzeczpospolita i województwa przyznają świadczenia finansowe.
5. Rzeczpospolita może wydawać przepisy o zasiłkach dla bezrobotnych.

Artykuł 109

Wspieranie osób znajdujących się w niedostatku

Znajdujących się w niedostatku wspierają województwa ich miejsca zamieszkania. Rzeczpospolita określa wyjątki i kompetencje.

Artykuł 110

Dodatki rodzinne i ubezpieczenia z tytułu macierzyństwa

1. Rzeczpospolita przy wypełnianiu swych zadań uwzględnia potrzeby rodziny. Może wspierać środki podjęte dla ochrony rodziny.
2. Może ona wydawać przepisy o dodatkach rodzinnych i prowadzić rodzinną kasę kompensacyjną Rzeczpospolitej.
3. Tworzy ona ubezpieczenie z tytułu macierzyństwa. Może także zobowiązać do składek osoby, które nie będą korzystały ze świadczeń ubezpieczeniowych.
4. Rzeczpospolita może uznać przystąpienie do rodzinnej kasy kompensacyjnej i ubezpieczenia z tytułu macierzyństwa za powszechnie obowiązkowe lub dla poszczególnych grup ludności, a swoje świadczenia uzależnić od odpowiednich świadczeń województw.

Artykuł 111

Ubezpieczenie na wypadek choroby i wypadku przy pracy

1. Rzeczpospolita wydaje przepisy o ubezpieczeniu na wypadek choroby i wypadku przy pracy.
2. Może ona ubezpieczenie na wypadek choroby i wypadku przy pracy uznać za powszechnie obowiązkowe lub tylko dla poszczególnych grup ludności.

Artykuł 112

Ochrona zdrowia

1. Rzeczpospolita podejmuje w ramach swych kompetencji środki na rzecz ochrony zdrowia.
2. Wydaje ona przepisy o:
 - a. obchodzeniu się z środkami żywnościowymi, lekarstwami, środkami odurzającymi, organicznymi, chemikaliami i przedmiotami, które mogą zagrażać zdrowiu;
 - b. zwalczaniu zakaźnych, szeroko rozpowszechnionych lub złośliwych chorób ludzi i zwierząt;
 - c. ochronie przed jonizującym napromieniowaniem.

Artykuł 113

Sztuczne zapłodnienie i inżynieria genetyczna w odniesieniu do człowieka

1. Człowiek jest chroniony przed nadużyciami sztucznego zapładniania i inżynierii genetycznej.
2. Rzeczpospolita wydaje przepisy o obchodzeniu się z ludzkim nasieniem i materiałem genetycznym. Troszczy się przy tym o ochronę ludzkiej godności, osobowości i rodziny oraz przestrzega następujących zasad:
 - a. Wszelkie formy klonowania i ingerencji w materiał genetyczny ludzkich komórek i embrionów są niedopuszczalne;
 - b. Nie pochodzące od człowieka nasienie lub materiał genetyczny nie może być wprowadzany do ludzkiego nasienia lub z nim łączony;
 - c. Metody medycznie popieranego zapłodnienia mogą być stosowane tylko wtedy, gdy nie można inaczej usunąć bezpłodności lub niebezpieczeństwa przeniesienia ciężkiej choroby, jednakże nie w celu osiągnięcia w organizmie dziecka określonych właściwości lub w celu eksperymentów naukowych; zapłodnienie męskimi komórkami poza ciałem kobiety jest dozwolone tylko na warunkach określonych w ustawie; poza organizmem kobiety może być rozwinięte do stadium embrionu tylko tyle ludzkich komórek jajowych, ile może być natychmiast użyte do implantacji;
 - d. Ofiarowywanie embrionów i wszelkiego rodzaju zastępcze macierzyństwo są niedopuszczalne;
 - e. Nie może być uprawiany żaden handel ludzkimi komórkami i wytworami z embrionów;
 - f. Materiał genetyczny człowieka może być badany, rejestrowany lub ujawniany tylko wtedy, gdy zainteresowana osoba wyrazi na to zgodę lub gdy przewiduje to ustawa;
 - g. Każdy ma dostęp do danych o jego pochodzeniu.

Artykuł 114

Technologia genetyczna w odniesieniu do życia pozaludzkiego

1. Człowiek i jego środowisko pozostaje pod ochroną przed nadużyciami inżynierii genetycznej.
2. Rzeczpospolita wydaje przepisy o postępowaniu z nasieniem i materiałem genetycznym zwierząt, roślin i innych organizmów. Uwzględnia przy tym godność stworzenia, jak i bezpieczeństwo człowieka, zwierząt i środowiska oraz chroni genetyczną różnorodność zwierząt i rodzajów roślin.

Artykuł 115

Pobyty i osiedlanie cudzoziemców

1. Ustawodawstwo o wjeździe, wyjeździe, pobycie i osiedlaniu się cudzoziemców oraz zapewnianiu azylu należy do kompetencji Rzeczpospolitej.
2. Cudzoziemcy mogą być wydaleny z Polski, jeżeli zagrażają bezpieczeństwu kraju.

Prawo cywilne

Artykuł 116

1. Ustawodawstwo w dziedzinie prawa cywilnego należy do kompetencji Rzeczpospolitej.
2. W sprawie organizacji sądów, postępowania sądowego oraz orzekania w sprawach cywilnych właściwe są województwa.
3. Prawomocne wyroki sądowe w sprawach cywilnych są wykonalne w całej Rzeczpospolitej.

Artykuł 117

Prawo karne

1. Ustawodawstwo w dziedzinie prawa karnego należy do kompetencji Rzeczpospolitej.
2. Rzeczpospolite może zapewnić województwom subwencje na:
 - a. budowę zakładów;
 - b. poprawę wykonywania kar i środków zaradczych;

- c. urzędnicy, którzy realizują przedsięwzięcia wychowawcze wobec dzieci i młodzieży oraz młodocianych.

3. W sprawie organizacji sądów, postępowania sądowego oraz orzekania w sprawach karnych właściwe są województwa.

Artykuł 118

Pomoc ofiarom

Rzeczpospolita i województwa dbają, aby osoby, które na skutek czynu karalnego doznały uszczerbku na ciele, psychice lub zostały seksualnie pokrzywdzone, otrzymały pomoc i odpowiednie odszkodowanie, jeżeli w następstwie tego czynu popadły w trudności ekonomiczne.

Artykuł 119

Metrologia

Ustawodawstwo w sprawach metrologii należy do kompetencji Rzeczpospolitej.

Rozdział V

USTRÓJ FINANSOWY

Artykuł 120

Zarządzanie finansami

1. Rzeczpospolita zachowuje trwałą równowagę między swoim wydatkami i dochodami.
2. Unika ona jakiegokolwiek niedoboru w swoim bilansie, uwzględnia przy tym sytuację gospodarczą.

Artykuł 121

Zasady opodatkowania

1. Ogólne zasady kształtowania podatków, zwłaszcza krąg podatników, przedmiot podatku i jego wymiar, podlegają określeniu w ustawie.
2. Na ile pozwala na to rodzaj podatku, należy przy tym przestrzegać w szczególności zasady powszechności i równości opodatkowania oraz zasady opodatkowania według wydajności ekonomicznej.
3. Zabronione jest podwójne opodatkowanie między województwami. Rzeczpospolita podejmuje niezbędne środki.

Artykuł 122

Podatki bezpośrednie

1. Rzeczpospolita może pobierać bezpośredni podatek:

- a. najwyżej 11,5 % od dochodów osób fizycznych;
 - b. najwyżej 9,8 % od czystego zysku osób prawnych;
 - c. najwyżej 0,825 promila od kapitału i rezerw osób prawnych
2. Przy ustalaniu taryf Rzeczpospolita uwzględnia obciążenie województw i gmin podatkami bezpośrednimi.
 3. Przy podatku dochodowym osób fizycznych równoważy się okresowo skutki ochłodzenia koniunktury.
 4. Podatki są wymierzone i pobierane przez województwa. Z przychodu brutto z podatku trzy dziesiąte przypadają województwom; z tego co najmniej jedna szóstka zostaje użyta na wyrównanie finansowe między województwami.

Artykuł 123

Harmonizowanie podatków

1. Rzeczpospolita ustala zasady harmonizowania podatków bezpośrednich przez Rzeczpospolitą, województwa i gminy; bierze przy tym pod uwagę dążenia województw do ich harmonizowania.
2. Harmonizowanie rozciąga się na obowiązek podatkowy, przedmiot i okresowy wymiar podatków, postępowanie i prawo karne podatkowe. Od harmonizowania są wyłączone w szczególności taryfy podatkowe, stawki podatkowe i należności wolne od podatku.
3. Rzeczpospolita może wydawać przepisy zapobiegające nieuzasadnionym przywilejom podatkowym.

Artykuł 124

Podatek od wartości dodanej

1. Rzeczpospolita może pobierać od towarów i usług, łącznie ze zużyciem na potrzeby własne, jak i na import, podatek od wartości dodanej w maksymalnej stawce 6,5%.
2. 5 % od dochodów z podatku będzie przeznaczony na środki dla odciążenia podatników o niższych dochodach.
3. Jeżeli z powodu wzrostu struktury wieku nie uda się zapewnić finansowania ubezpieczeń na starość, dla wdów i sierot oraz z powodu inwalidztwa, stawka podatku od wartości dodanej może być podniesiona maksymalnie o jeden punkt procentowy.

Artykuł 125

Szczególne podatki konsumpcyjne

1. Rzeczpospolita może pobierać szczególne podatki konsumpcyjne od:
 - a. tytoniu i wyrobów tytoniowych;
 - b. wyrobów spirytusowych;
 - c. piwa;
 - d. samochodów i ich części składowych;
 - e. ropy, innych olei mineralnych, gazu ziemnego i produktów uzyskanych z jego przetworzenia oraz materiałów pędnych.
2. Może ona pobierać dopłatę do podatku konsumpcyjnego od materiałów pędnych.
3. Województwa otrzymują 10 % czystego dochodu z podatku od wyrobów spirytusowych. Środki te należy użyć do zwalczania przyczyn i następstw uzależnienia.

Artykuł 126

Podatek pobierany w formie znaczków skarbowych i podatek rozliczeniowy

1. Rzeczpospolita może pobierać podatki w formie znaczków skarbowych od papierów wartościowych, pokwitowań premii ubezpieczeniowych i od innych świadectw obrotu handlowego; wyłączony od podatku skarbowego jest obrót nieruchomościami rolnymi i obrót hipoteczny.
2. Rzeczpospolita może pobierać podatek rozliczeniowy z dochodu od kapitału, od wygranych na loterii i od ubezpieczeń.

Artykuł 127

Cła

Ustawodawstwo w sprawach ceł i innych opłat od obrotu towarami przekraczającymi granicę należy do kompetencji Rzeczpospolitej.

Artykuł 128

Wyłączenie wojewódzkiego opodatkowania

Województwa i gminy nie mogą obciążać podatkiem tego samego rodzaju przedmiotu, który ustawodawstwo Rzeczpospolitej oznaczy jako przedmiot podatku od wartości dodanej, szczególnych podatków konsumpcyjnych, podatku pobieranego w formie znaczków skarbowych i podatku rozliczeniowego lub uzna za wolne od podatku.

§ 130

Wyrównanie finansowe

1. Rzeczpospolita wspiera wyrównanie finansowe między województwami
2. Przy zapewnieniu świadczeń Rzeczpospolitej uwzględnia ona zdolność finansową województw i regionów górskich.

Rozdział VI

NARÓD I WOJEWÓDZTWA

Artykuł 130

Prawa polityczne

1. Prawa polityczne w sprawach Rzeczpospolitej przysługują wszystkim Polakom, którzy ukończyli 18 rok życia i nie są ubezwłasnowolnieni z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju umysłowego. Wszyscy mają równe prawa polityczne i obowiązki.
2. Mogą oni brać udział w wyborach do Sejmu i w głosowaniach Rzeczpospolitej, jak również mogą podejmować i podpisywać inicjatywy obywatelskie i referenda w sprawach Rzeczpospolitej.

Artykuł 131

Partie polityczne

Partie polityczne współdziałają w kształtowaniu poglądów i woli narodu.

Artykuł 132

Inicjatywa obywatelska w sprawie całkowitej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

1. 300 000 uprawnionych do głosowania może zaproponować całkowitą zmianę Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Żądanie to jest przedstawiane narodowi pod głosowanie.

Artykuł 133

Inicjatywa obywatelska w sprawie częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

1. 300 000 uprawnionych do głosowania może żądać częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Inicjatywa obywatelska w sprawie częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej może mieć formę propozycji o ogólnym charakterze lub zredagowanego projektu.
3. Jeżeli inicjatywa narusza jedność formy, jedność materii lub

bezwzględnie obowiązujące postanowienia prawa międzynarodowego, Zgromadzenie Narodowe uznaje ją za całkowicie lub częściowo nieważną.

4. Jeżeli Zgromadzenie Narodowe zgadza się z inicjatywą w formie propozycji o ogólnym charakterze, opracowuje częściową zmianę w duchu tej inicjatywy i przedstawia ją narodowi i województwom pod głosowanie. Jeżeli odrzuca inicjatywę, przedstawia ją narodowi pod głosowanie; naród rozstrzyga, czy inicjatywie należy nadać bieg. Jeżeli naród zgodzi się z inicjatywą, Zgromadzenie Narodowe opracowuje odpowiedni projekt.
5. Inicjatywa w formie opracowanego projektu zostaje przedstawiona narodowi i województwom pod głosowanie. Zgromadzenie Narodowe zaleca przyjęcie inicjatywy lub jej odrzucenie. Jeżeli zaleca odrzucenie, może przedstawić projekt przeciwny.
6. Naród i województwa głosują równocześnie nad inicjatywą i projektem przeciwnym. Uprawnieni do głosowania mogą udzielić poparcia obu propozycjom. Mogą też podać, której propozycji należy dać pierwszeństwo w przypadku, gdy obie zostaną przyjęte; jeżeli jedna propozycja uzyskuje większość w głosowaniu obywatelskim a druga więcej głosów województw, żadna z nich nie wchodzi w życie.

Artykuł 134

Referendum obligatoryjne

1. Narodowi i województwom przedstawia się pod głosowanie:
 - a. zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - b. przystąpienie do organizacji zbiorowego bezpieczeństwa lub do wspólnot ponadnarodowych;
 - c. ustawy Rzeczypospolitej uznane za pilne, które nie mają podstaw konstytucyjnych i których czas obowiązywania przekracza jeden rok; te ustawy Rzeczypospolitej muszą być w ciągu roku po przyjęciu przez Zgromadzenie Narodowe przedstawione pod głosowanie.
2. Narodowi przedstawia się pod głosowanie:
 - a. inicjatywy obywatelskie w sprawie całkowitej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - b. inicjatywy obywatelskie w sprawie częściowej zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w formie propozycji o ogólnym charakterze, która została odrzucona przez Zgromadzenie Narodowe;
 - c. udzielenie podmiotowi polskiemu z udziałem kapitału

zagranicznego oraz podmiotowi zagranicznemu koncesji na wydobycie zasobów naturalnych znajdujących się w polskiej ziemi.

- d. Udzielenie zgody na stałe stacjonowanie wojsk sojusznicznych na polskiej ziemi;
- e. pytanie, czy należy przeprowadzić całkowitą zmianę Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w razie niejednomyślności obu izb.

Artykuł 135

Referendum fakultatywne

W ciągu 100 dni od oficjalnej publikacji uchwalonego przepisu prawnego przeprowadza się głosowanie, na żądanie 200 000 osób uprawnionych do głosowania lub 16 województw, następujących aktów prawnych:

- a. ustawy Rzeczypospolitej;
- b. ustawy Rzeczypospolitej uznane za pilne, których czas obowiązywania przekracza rok;
- c. uchwały Rzeczypospolitej, o ile przewiduje to konstytucja lub ustawa;
- d. umowy międzynarodowe, które:
 - 1) są bezterminowe i nie przewidują wypowiedzenia;
 - 2) przewidują przystąpienie do organizacji międzynarodowych;
 - 3) zawierają ważne przepisy prawne, których wdrożenie wymaga zmiany ustawodawstwa Rzeczypospolitej

Artykuł 136

Wymagane większości

1. Projekty przedstawione narodowi pod głosowanie zostają przyjęte, jeżeli wypowiada się za tym większość głosujących.
2. Projekty przedstawione narodowi i województwom pod głosowanie zostają przyjęte, jeżeli wypowie się za tym większość głosujących i większość województw.
3. Wynik głosowania obywatelskiego w województwie oznacza głos tego województwa.

Rozdział VII

WŁADZE RZECZPOSPOLITEJ

Artykuł 137

Wybieralność

Prawo wybieralności do Sejmu, do Senatu i do Sądu Rzeczypospolitej mają wszyscy uprawnieni do głosowania.

Artykuł 138

Niepołączalność

1. Posłowie, Senatorowie, członkowie Rady Ministrów oraz sędziowie Sądu Rzeczypospolitej nie mogą równocześnie wchodzić w skład żadnego innego organu.
2. Członkowie Rady Ministrów i sędziowie Sądu Rzeczypospolitej zatrudnieni w pełnym wymiarze nie mogą piastować żadnego innego urzędu w Rzeczypospolitej lub województwie i nie mogą wykonywać żadnej innej działalności zarobkowej.
3. Ustawa może przewidywać dalsze przypadki niepołączalności

Artykuł 139

Kadencja

Posłowie i członkowie Rady Ministrów i oraz Kierownik Kancelarii Rzeczypospolitej są wybierani na cztery lata. Kadencja sędziów Sądu Rzeczypospolitej wynosi sześć lat.

Artykuł 140

Odpowiedzialność państwa

Rzeczpospolita odpowiada za szkody, której jej organy bezprawnie wyrządziły podczas wykonywania swoich czynności urzędowych.

Artykuł 141

Procedura konsultacyjna

Przy przygotowywaniu ważniejszych aktów normatywnych i innych projektów o dużej doniosłości oraz ważniejszych umów międzynarodowych zaprasza się do zajęcia stanowiska województwa, partie polityczne oraz zainteresowane środowiska.

Artykuł 142

Pozycja prawna Zgromadzenia Narodowego

1. Zgromadzenie Narodowe, z zastrzeżeniem praw narodu i województw, sprawuje najwyższą władzę w Rzeczypospolitej.
2. Zgromadzenie Narodowe składa się z dwóch izb, Sejmu i Senatu; obie izby są równorzędne.

Artykuł 143

Skład i wybory Sejmu

1. Sejm składa się z 460 posłów..
2. Posłów wybiera naród w wyborach bezpośrednich na zasadzie proporcjonalności. Co cztery lata cały skład ulega odnowieniu.
3. Każde województwo tworzy okręg wyborczy.
4. Mandaty są rozdzielone na województwa według liczby ludności.

Artykuł 144

Skład i wybory Senatu

1. Senat składa się z 82 Senatorów wojewódzkich.
2. Każde województwo wybiera dwóch senatorów
3. Województwa regulują tryb wyboru ich senatorów.

Artykuł 145

Sesje

1. Izby zbierają się regularnie na sesjach. Ustawa określa zwoływanie sesji.
2. Jedna czwarta posłów i senatorów lub Rada Ministrów mogą żądać zwołania izb na sesję nadzwyczajną

Artykuł 146

Przewodnictwo

Sejm i Senat wybierają ze swego grona na okres jednego roku przewodniczącego i pierwszego wiceprzewodniczącego oraz drugiego wiceprzewodniczącego. Ponowny wybór na kolejny rok jest wykluczony.

Artykuł 147

Komisje parlamentarne

1. Każda izba wyznacza ze swego grona komisje.
2. Ustawa może przewidywać wspólne komisje.
3. Ustawa może przekazać komisjom poszczególne kompetencje, o ile nie mają one prawotwórczego charakteru.
4. Komisjom przy wypełnianiu ich zadań przysługuje prawo do informacji, prawo wglądu i uprawnienia śledcze. Ich zakres określa ustawa.

Artykuł 148

Fracje

Członkowie Zgromadzenia Narodowego mogą tworzyć frakcje.

Artykuł 149

Służby parlamentarne

Zgromadzenie Narodowe zarządza służbami parlamentarnymi. Może ono wzywać do pomocy służby administracji Rzeczypospolitej. Szczegóły określa ustawa.

Artykuł 150

Oddzielne obrady

1. Sejm i Senat obradują oddzielnie.
2. Dla uchwał Zgromadzenia Narodowego konieczna jest zgoda obu izb.

Artykuł 151

Wspólne obrady

1. Sejm i Senat obradują wspólnie jako Zjednoczone Zgromadzenie Narodowe pod przewodnictwem marszałka Sejmu, aby:
 - a. przeprowadzić wybory;
 - b. rozstrzygać spory kompetencyjne między najwyższymi organami Rzeczypospolitej;
 - c. stosować prawo łaski.
2. Zjednoczone Zgromadzenie Narodowe zbiera się poza tym w szczególnych okolicznościach i dla przyjęcia oświadczeń Rady Ministrów.

Artykuł 152

Jawność posiedzeń

Posiedzenia izb są jawne. Ustawa może przewidzieć wyjątki.

Artykuł 153

Zdolność do prowadzenia obrad i wymagana większość

1. Izby mogą ważnie obradować, jeżeli obecna jest większość ich członków.
2. W obydwu izbach i w Zjednoczonym Zgromadzeniu Narodowym rozstrzyga większość głosujących.
3. Zgody większości członków każdej z izb wymaga jednak:
 - a. uznanie ustaw Rzeczypospolitej za pilne;
 - b. przyjęcie uchwały o subwencjach oraz zobowiązaniach kredytowych i wysokości płatności pociągających za sobą nowe jednorazowe wydatki o wysokości ponad 80 mln. złotych lub nowe okresowe wydatki o ponad 8 mln. złotych.
4. Zgromadzenie Narodowe może, w drodze rozporządzenia, dostosować te limity do wzrostu cen.

Artykuł 154

Prawo inicjatywy i zgłaszania wniosków

1. Każdemu posłowi i senatorowi, każdej frakcji, każdej komisji parlamentarnej i każdemu województwu przysługuje prawo przedstawiania inicjatyw Zgromadzeniu Narodowemu.
2. Posłowie, senatorowie i Rada Ministrów mają prawo zgłaszania wniosków w sprawach będących przedmiotem obrad.

Artykuł 155

Zakaz mandatu imperatywnego

1. Członkowie Zgromadzenia Narodowego głosują bez instrukcji.
2. Ujawniają oni swoje związki z grupami interesów.

Artykuł 156

Immunitet

1. Członkowie Zgromadzenia Narodowego i Rady Ministrów oraz Kierownik Kancelarii Rzeczypospolitej nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności prawnej za swoje wypowiedzi w parlamencie i jego organach.
2. Ustawa może przewidywać dalsze rodzaje immunitetu i rozszerzyć go na dalsze osoby.

Artykuł 157

Forma aktów wydawanych przez Zgromadzenie Narodowe

1. Zgromadzenie Narodowe wydaje akty prawotwórcze w formie ustaw Rzeczypospolitej lub rozporządzeń.
2. Pozostałe akty są wydawane w formie uchwały Rzeczypospolitej; uchwałę Rzeczypospolitej, która nie podlega referendum, oznacza się jako zwykłą uchwałę Rzeczypospolitej.

Artykuł 158

Ustawodawstwo

1. Wszystkie ważne przepisy ustanawiające prawo należy wydawać w formie ustawy Rzeczypospolitej. Do tej kategorii należą w szczególności przepisy podstawowe dotyczące:
 - a. wykonywania praw politycznych;
 - b. ograniczenia praw konstytucyjnych;
 - c. praw i obowiązków osób;
 - d. kręgu zobowiązanych do płacenia podatków oraz przedmiotu i wymiaru podatków;
 - e. zadań i świadczeń Rzeczypospolitej;

f. obowiązków województw w zakresie wdrażania i wykonywania prawa Rzeczypospolitej;

g. organizacji i postępowania przed władzami Rzeczypospolitej.

2. Kompetencje prawotwórcze mogą być przekazane na podstawie ustawy Rzeczypospolitej, o ile nie jest to wykluczone przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 159

Ustawodawstwo w sprawach pilnych

1. Ustawa Rzeczypospolitej, której wejście w życie nie cierpi zwłoki, może być większością głosów każdej izby uznana za pilną i wprowadzona natychmiast w życie. Należy określić termin jej obowiązywania.
2. W przypadku zgłoszenia żądania poddania pod referendum ustawy Rzeczypospolitej uznanej za pilną, traci ona moc prawną po roku od jej przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe, jeżeli w tym czasie nie zostanie przyjęta przez naród.
3. Ustawa Rzeczypospolitej uznana za pilną, która nie ma podstawy w Konstytucji, traci moc po roku od jej przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe, jeżeli w tym czasie nie zostanie przyjęta przez naród i województwa. Należy określić termin, do którego obowiązuje.
4. Ustawa Rzeczypospolitej uznana za pilną, która nie zostanie przyjęta w referendum, nie może zostać ponowiona.

Artykuł 160

Stosunki z zagranicą i umowy międzynarodowe

1. Zgromadzenie Narodowe uczestniczy w kształtowaniu polityki zagranicznej i nadzoruje stosunki z zagranicą.
2. Wyraża ono zgodę na umowy międzynarodowe; wyłączone są umowy, dla których zawarcia właściwa jest Rada Ministrów, na podstawie ustawy lub umowy międzynarodowej

Artykuł 161

Finanse

Zgromadzenie Narodowe uchwała wydatki Rzeczypospolitej, ustala preliminarz i zatwierdza sprawozdanie finansowe państwa.

Artykuł 162

Wybory

Zgromadzenie Narodowe wybiera członków Rady Ministrów, Kierownika Kancelarii Rzeczypospolitej, sędziów Sądu Rzeczypospolitej i głównodowodzącego siłami zbrojnymi.

Artykuł 163

Zwierzchni nadzór

Zgromadzenie Narodowe wykonuje zwierzchni nadzór nad Radą Ministrów i administracją Rzeczypospolitej, sądami Rzeczypospolitej i innymi podmiotami, którym powierzono realizację zadań Rzeczypospolitej.

Artykuł 164

Badanie skuteczności

Zgromadzenie Narodowe troszczy się o badanie skuteczności środków podejmowanych przez Rzeczpospolitą.

Artykuł 165

Zlecenia dla Rady Ministrów

Zgromadzenie Narodowe może zlecać zadania Radzie Ministrów. Ustawa określi szczegóły, a zwłaszcza środki, za pomocą których Zgromadzenie Narodowe może wpływać na sprawy z zakresu właściwości Rady Ministrów.

Artykuł 166

Stosunki między Rzeczpospolitą a województwami

1. Zgromadzenie Narodowe sprawuje pieczę nad stosunkami między Rzeczpospolitą a województwami.
2. Udziela ono gwarancji dla konstytucji województw.
3. Wyraża ono zgodę na zawarcie przez województwa umów między sobą i z zagranicą, jeżeli Rada Ministrów lub inne województwo wniesie sprzeciw.

Artykuł 167

Dalsze zadania i uprawnienia

1. Zgromadzenie Narodowe ma ponadto następujące zadania i uprawnienia:
 - a. podejmuje środki dla ochrony bezpieczeństwa zewnętrznego, niezawisłości i neutralności Polski;
 - b. podejmuje środki dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego;
 - c. jeżeli wymagają tego sytuacje nadzwyczajne, dla realizacji zadań wymienionych w pkt a i b może wydawać rozporządzenia lub zwykłe uchwały Rzeczypospolitej;
 - d. zarządza pełnienie służby czynnej i mobilizuje w tym celu siły zbrojne lub ich część;

- e. podejmuje środki na realizację prawa Rzeczpospolitej;
- f. rozstrzyga o ważności inicjatyw obywatelskich, które doszły do skutku;
- g. współdziała w planowaniu ważnych czynności państwa;
- h. rozstrzyga o aktach indywidualnych, o ile ustawa Rzeczpospolitej wyraźnie to przewiduje;
- i. rozstrzyga konflikty kompetencyjne między naczelnymi organami Rzeczpospolitej;
- k. rozstrzyga w sprawach ułaskawień i amnestii.

- 2. Zgromadzenie Narodowe zajmuje się poza tym sprawami, które należą do kompetencji Rzeczpospolitej i nie zostały przekazane innym organom.
- 3. Ustawa może przekazać Zgromadzeniu Narodowemu dalsze zadania i uprawnienia.

Artykuł 168

Rada Ministrów

Rada Ministrów jest najwyższą władzą rządzącą i wykonawczą Rzeczpospolitej

Artykuł 169

Skład i wybory

- 1. Rada Ministrów składa się z siedmiu członków.
- 2. Członków Rady Ministrów wybiera Zgromadzenie Narodowe po każdym całkowitym odnowieniu Sejmu spośród ugrupowań politycznych w ilości proporcjonalnej do osiągniętego wyniku wyborczego.
- 3. Z jednego województwa nie może być wybranych więcej niż jeden członek Rady Ministrów.

Artykuł 170

Przewodnictwo

- 1. Prezydent Rzeczpospolitej przewodniczy Radzie Ministrów.
- 2. Prezydenta Rzeczpospolitej oraz wiceprezydenta Rzeczpospolitej wybiera Zgromadzenie Narodowe spośród członków Rady Ministrów na okres jednego roku.
- 3. Wykluczony jest ponowny wybór na kolejny rok. Prezydent Rzeczpospolitej nie może być wybrany na wiceprezydenta na kolejny rok.

Artykuł 171

Zasada kolegialności

- 1. Rada Ministrów decyduje kolegialnie.
- 2. Sprawy Rady Ministrów w celu ich przygotowania i wykonania rozdziela

się według ministerstw na poszczególnych jej członków.

3. Ministerstwom i podległym im jednostkom administracyjnym przekazuje się sprawy do samodzielnego załatwienia; muszą być przy tym zagwarantowane odwoławcze środki prawne.

Artykuł 172

Administracja Rzeczpospolitej

1. Rada Ministrów kieruje administracją Rzeczpospolitej. Dba o odpowiednią organizację i celową realizację zadań.
2. Administracja Rzeczpospolitej dzieli się na ministerstwa; każdym ministerstwem kieruje członek Rady Ministrów.
3. Zadania administracji mogą być na podstawie ustawy przenoszone na organizacje i osoby prawa publicznego lub prywatnego spoza administracji Rzeczpospolitej.

Artykuł 173

Kancelaria Rzeczpospolitej

Kancelaria Rzeczpospolitej jest ogólną placówką sztabową Rady Ministrów . Jest ona kierowana przez Kierownika Kancelarii Rzeczpospolitej.

Artykuł 174

Polityka Rady Ministrów

1. Rada Ministrów określa cele i środki swojej polityki rządowej. Planuje i koordynuje działalność państwową.
2. Obszernie i w odpowiednim czasie informuje ona opinię publiczną o swojej działalności, o ile przeważające interesy publiczne lub prywatne nie stoją temu na przeszkodzie.

Artykuł 175

Prawo inicjatywy

Rada Ministrów przedstawia Zgromadzeniu Narodowemu projekty aktów normatywnych.

Artykuł 176

Stanowienie i wykonywanie prawa

1. Rada Ministrów wydaje przepisy stanowiące prawo w formie rozporządzeń, o ile jest do tego upoważniona przez Konstytucję lub ustawę.
2. Zajmuje się ona wykonywaniem ustaw, uchwał Zgromadzenia Narodowego oraz wyroków organów sądowych Rzeczpospolitej.

Artykuł 177

Finanse

1. Rada Ministrów opracowuje plan finansowy, projektuje preliminarz i sporządza sprawozdanie rachunkowe państwa.
2. Dbą ona o zgodne z przepisami wykonywanie budżetu.

Artykuł 178

Stosunki z zagranicą

1. Rada Ministrów zajmuje się sprawami zagranicznymi z zachowaniem prawa współdziałania Zgromadzenia Narodowego; reprezentuje Polskę na zewnątrz.
2. Podpisuje umowy i je ratyfikuje. Przedstawia je Zgromadzeniu Narodowemu dla wyrażenia zgody.
3. O ile obrona interesów kraju tego wymaga, Rada Ministrów może wydawać rozporządzenia i zarządzenia. Rozporządzenia wymagają określenia terminu ich obowiązywania.

Artykuł 179

Bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne

1. Rada Ministrów podejmuje środki dla zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego, niezawisłości i neutralności Polski.
2. Podejmuje ona środki dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.
3. Może ona, bezpośrednio opierając się na tym przepisie, wydawać rozporządzenia i zarządzenia dla zapobieżenia występującym lub bezpośrednio grożącym poważnym zakłóceniom porządku publicznego albo bezpieczeństwu wewnętrznemu lub zewnętrznemu. Tego rodzaju rozporządzenia wymagają określenia terminu ich obowiązywania.
4. W pilnych przypadkach może ona ogłaszać mobilizację armii. Jeżeli mobilizacja dotyczy więcej niż 30 000 żołnierzy do pełnienia służby czynnej lub powołanie trwa dłużej niż trzy tygodnie, należy bezzwłocznie zwołać Zgromadzenie Narodowe.

Artykuł 180

Stosunki między Rzeczpospolitą i województwami

1. Rada Ministrów troszczy się o pielęgnowanie stosunków Rzeczpospolitej z województwami i współpracuje z nimi.
2. Zatwierdza ona akty normatywne województw, których wprowadzenia wymaga prawo Rzeczpospolitej.
3. Może ona zgłaszać sprzeciw wobec umów między województwami lub województw z zagranicą.

4. Czuwa ona nad przestrzeganiem prawa Rzeczypospolitej, jak i konstytucji województw oraz umów województw i podejmuje niezbędne środki.

Artykuł 181

Dalsze zadania i uprawnienia

1. Rada Ministrów ma ponadto następujące zadania i uprawnienia:
 - a. nadzoruje administrację Rzeczypospolitej i inne podmioty wykonujące zadania Rzeczypospolitej;
 - b. składa regularnie Zgromadzeniu Narodowemu sprawozdanie ze swoich czynności oraz o stanie państwa;
 - c. przeprowadza czynności związane z powołaniem lub wyborami, jeżeli nie przysługują to innym organom;
 - d. rozpatruje skargi, o ile przewiduje to ustawa.
2. Ustawa może powierzyć Radzie Ministrów dalsze zadania i uprawnienia

Artykuł 182

Pozycja prawna sądów Rzeczypospolitej

3. Sąd Rzeczypospolitej jest najwyższą władzą wymiaru sprawiedliwości Rzeczypospolitej.
4. Ustawa określa organizację i postępowanie.
5. Sąd Rzeczypospolitej powołuje swoją administrację.

Artykuł 183

Sądownictwo konstytucyjne

1. Sąd Rzeczypospolitej rozpoznaje:
 - a. skargi na naruszenie praw konstytucyjnych;
 - b. skargi na naruszenie autonomii gmin i innych gwarancji województw na korzyść korporacji prawa publicznego;
 - c. skargi na naruszenie umów międzynarodowych lub umów województw;
 - d. publicznoprawne spory między Rzeczypospolitą a województwami lub między województwami.
2. Ustawa może przekazać innym władzom Rzeczypospolitej rozstrzygnięcie określonych spraw.

Artykuł 184

Sądownictwo cywilne, karne i administracyjne

1. Ustawa określa właściwość Sądu Rzeczypospolitej w sprawach cywilnych, karnych i administracyjnych oraz w innych dziedzinach prawa.

2. Województwa mogą przekazać Sądowi Rzeczypospolitej, za zgodą Zgromadzenia Narodowego, rozstrzyganie sporów z zakresu wojewódzkiego prawa administracyjnego.

Artykuł 185

Miarodajne prawo

Ustawy Rzeczypospolitej i prawo międzynarodowe są miarodajne dla Sądu Rzeczypospolitej oraz innych władz stosujących prawo.

Rozdział VIII

ZMIANA KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Artykuł 186

Zasada

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej może być w każdym czasie całkowicie lub częściowo zmieniona.
2. Jeżeli Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej lub oparte na niej ustawodawstwo nie stanowi inaczej, zmiana następuje na drodze ustawodawczej.

Artykuł 187

Zmiana całkowita

1. Zmiana całkowita Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej może zostać zaproponowana przez naród lub przez każdą z izb parlamentu albo zostać uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe.
2. Jeżeli inicjatywa pochodzi od narodu lub gdy obie izby nie są jednomyślne, naród rozstrzyga o przeprowadzeniu zmiany całkowitej.
3. Jeżeli naród opowie się za zmianą całkowitą, obie izby zostają wybrane na nowo.
4. Nie mogą zostać przy tym naruszone obowiązujące postanowienia prawa międzynarodowego.

Artykuł 188

Zmiana częściowa

1. Zmianę częściową Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej może inicjować naród lub może ona zostać uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe.
2. Zmiana częściowa musi zachować jedność materii i nie może naruszać obowiązujących postanowień prawa międzynarodowego.
3. Inicjatywa obywatelska w sprawie zmiany częściowej musi ponadto zachować jedność formy.

Artykuł 189

Wejście w życie

Całkowicie lub częściowo zmieniona Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wchodzi w życie po jej zatwierdzeniu przez naród i województwa

Konstytucja województwa(projekt)

Z dnia.....

Preambuła

My, mieszkańcy województwa,

w odpowiedzialności wobec dzieła stworzenia i ze znajomością granic ludzkiej mocy, ze wspólnym pragnieniem ochrony wolności, sprawiedliwości i godności ludzkiej oraz dalszego rozwoju, jako otwartego, silnego gospodarczo, kulturowo i społecznie województwa wchodzącego w skład Rzeczypospolitej Polskiej uchwalamy następującą konstytucję.\

Rozdział 1: Podstawy

Art.1 Województwo.....

1. Województwo jest autonomicznym województwem Rzeczypospolitej Polskiej
2. Opiera się na osobistej i wspólnej odpowiedzialności mieszkańców
3. Władza wojewódzka spoczywa na ludziach. Wykonywana jest przez wyborców i władze.
4. Województwo uznaje autonomię gmin.

Art.2 Zasady praworządności

1. Prawo jest podstawą i ograniczeniem działalności województwa.
2. Działania władz województwa muszą leżeć w interesie publicznym i być proporcjonalne.
3. Władze i osoby prywatne działają w dobrej wierze

Art.3 Rozdział władzy

1. Struktura województwa i sprawowanie władzy wojewódzkiej opiera się na zasadzie podziału władz.
2. Nikt nie może sprawować władzy wojewódzkiej w sposób niekontrolowany lub bezterminowo.

Art.4 Współpraca

Województwo współpracuje z gminami, innymi województwami, Rządem Rzeczypospolitej oraz w zakresie swojej kompetencji z innymi państwami.

Art.5 Pomocniczość

1. Każda osoba bierze odpowiedzialność za siebie i przyczynia się w jak największym stopniu do wykonywania zadań w województwie i społeczeństwie.
2. Województwo i gminy popierają inicjatywę osób i organizacji na rzecz dobra wspólnego. Zachęcają ludzi do pomagania sobie.
3. Wykonują zadania leżące w interesie publicznym, jeżeli osoby prywatne nie mogą ich należycie wykonać.

Art.6 Zrównoważony rozwój

1. Województwo i gminy zapewniają utrzymanie środków do życia.
2. Biorą odpowiedzialność za przyszłe pokolenia, angażują się w ekologiczny, ekonomiczny i społecznie zrównoważony rozwój.

Art.7 Dialog

- Województwo i gminy stwarzają dogodne warunki do dialogu między kulturami, światopoglądami i religiami.

Art.8 Innowacja

- Województwo i gminy tworzą sprzyjające warunki dla innowacji gospodarczych, kulturowych, społecznych i ekologicznych.

Rozdział 2: Prawa podstawowe

Art.9 Ochrona godności ludzkiej

Godność człowieka jest nienaruszalna

Art.10 Gwarancja praw podstawowych

1. Prawa człowieka i prawa podstawowe są gwarantowane zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, międzynarodowymi umowami wiążącymi Polskę oraz konstytucją województwa.
2. Postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące realizacji i ograniczenia praw podstawowych mają również zastosowanie do praw podstawowych prawa wojewódzkiego.

Art.11 Równość wobec prawa.

1. Wszyscy ludzie są równi wobec prawa.
2. Nikt nie może być dyskryminowany ze względu na pochodzenie, rasę, płeć, wiek, cechy genetyczne, język, orientację seksualną, status

społeczny, styl życia, przekonania religijne, ideologiczne lub polityczne, lub z powodu niepełnosprawności fizycznej, umysłowej, lub psychicznej.

3. Mężczyźni i kobiety mają równe prawa. Mają równe prawa do dostępu do placówek edukacyjnych i urzędów, do takiego samego szkolenia oraz do jednakowego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości.
Województwo i gminy promują rzeczywistą równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach życia.
4. Osoby niepełnosprawne mają prawo do dostępu do budynków publicznych i obiektów usług. Przeznaczone na to środki muszą mieć uzasadnienie ekonomiczne.
5. W celu osiągnięcia rzeczywistej równości dozwolone są środki wsparcia na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji.

Art.12 Język migowy

Wolność języka obejmuje również język migowy.

Art.13 Formy współżycia

Każdy ma prawo do swobodnego wyboru formy współżycia w społeczeństwie. Oprócz małżeństwa województwo może również uznać inne formy współżycia.

Art.14 Prawo do edukacji

1. Gwarantuje się prawo do nauki.
2. Obejmuje to również równy dostęp do instytucji edukacyjnych.

Art.15 Wolność szkoły

Gwarantuje się prawo do zakładania, organizowania i uczęszczania do prywatnych placówek edukacyjnych.

Art.16 Prawo do składania petycji

Władze są zobowiązane do rozpatrywania petycji i ustosunkowania się nich w ciągu sześciu miesięcy.

Art.17 Dostęp do dokumentów urzędowych

Każda osoba ma prawo dostępu do dokumentów urzędowych, o ile nie ma przeciwwskazań ze względu na interes publiczny lub prywatny.

Art.18 Gwarancje proceduralne

1. Każdy ma prawo do szybkiego i taniego załatwienia sprawy przed sądami i organami administracji.
2. Stronom przysługuje uzasadnione orzeczenie z informacją o środkach odwoławczych.

Rozdział 3: Cele społeczne

Art.19 Cele społeczne

1. Cele społeczne Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej są również celami społecznymi Województwa i gmin.
2. Województwo i gminy są również zobowiązane do tego, aby:
 - a. Rodzice nie wpadali w niepokój przed i po urodzeniu dziecka,
 - b. Tworzyć warunki opieki nad dziećmi w rodzinie i poza nią,
 - c. Osoby starsze mogły samodzielnie kształtować swoje życie na miarę swoich możliwości i uczestniczyć w rozwoju społecznym
3. Województwo i gminy dążą do realizacji celów społecznych w zakresie swoich obowiązków i dostępnych środków finansowych.
4. Z celów społecznych nie można wywodzić żadnego bezpośredniego prawa do świadczeń wojewódzkich.

Rozdział 4: Obywatelstwo

Art. 20 Wymagania

1. Obywatelstwo wojewódzkie uzyskuje się przez miejsce urodzenia na terenie województwa.
2. W ramach prawa Rzeczypospolitej, ustawa określa warunki uzyskania i utraty obywatelstwa wojewódzkiego i gminnego.
3. Osoby, które chcą uzyskać obywatelstwo muszą:
 - a) Posiadać odpowiednią znajomość języka polskiego,
 - b) Być w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom utrzymanie,
 - c) Znać lokalne warunki życia.
 - d) Przestrzegać polski system prawny

Art. 21 Kompetencja

1. Zarządzenie gminy określa czy obywatelstwo nadaje uprawniony do tego organ gminny , czy sejmik gminy.
2. Prawo reguluje kto jest odpowiedzialny za nadanie obywatelstwa wojewódzkiego.

Rozdział 5: Prawa ludzi

A. Czynne i bierne prawa wyborcze.

Art. 22 Głosowanie i prawo wyborcze

Czynne i bierne prawa wyborcze oraz inne prawa polityczne w sprawach wojewódzkich i gminnych przysługują wszystkim obywatelom, którzy mieszkają w województwie, ukończyli 18 lat i są uprawnieni do głosowania w sprawach Rzeczypospolitej.

B. Prawo inicjatywy

Art.23 Przedmiot inicjatywy

W dowolnym momencie można wystąpić z inicjatywą o:

- a) Całkowitą lub częściową zmianę konstytucji (inicjatywa konstytucyjna).
- b) Uchwalenie, zmianę lub uchylenie ustawy (Inicjatywa ustawowa).
- c) Uchwalenie, zmianę lub unieważnienie decyzji rady województwa podlegającej referendum.
- d) Zaproponowanie inicjatywy zawodowej.
- e) Rozpoczęcie negocjacji w sprawie zawarcia lub zmiany umowy międzywojewódzkiej lub międzynarodowej, ewentualnie rozwiązanie takiej umowy poprzez referendum

Art. 24 Pomysłodawca inicjatywy

Inicjatywę może zgłosić

- a) 6000 uprawnionych wyborców (inicjatywa ludowa)
- b) Jeden lub więcej organów (inicjatywa władz)
- c) Jedna osoba uprawniona do głosowania (inicjatywa indywidualna)

Art. 25 Forma inicjatywy

1. Inicjatywa może zostać przedłożona jako sugestia ogólna lub jako rozbudowany projekt. Inicjatywa dotycząca całkowitej rewizji konstytucji województwa może być przedstawiona jedynie jako sugestia ogólna.
2. Inicjatywa musi mieć jednoznaczny tytuł, który nie może wprowadzać w błąd.
3. Jeżeli forma inicjatywy nie jest jednolita, zostanie potraktowana jako sugestia ogólna.
4. Jeżeli ma formę ogólnej sugestii, Rada Województwa określa formę prawną, w jakiej jest wdrażana.

Art. 26 Wstępne badanie inicjatywy ludowej

Inicjatywa ludowa jest sprawdzana pod kątem zgodności z wymaganiami formalnymi przed rozpoczęciem zbierania podpisów.

Art. 27 Powstawanie inicjatywy ludowej

Inicjatywa ludowa powstaje, jeśli zostanie złożona z wymaganymi podpisami w ciągu sześciu miesięcy od zakończenia sprawdzania zgodności z wymaganiami formalnymi.

Art. 28 Procedura dla inicjatyw ludowych.

1. Inicjatywa jest ważna jeśli:
 - a) Zachowuje jedność materii,
 - b) Nie narusza nadrzędnego prawa
 - c) Nie jest oczywiście niewykonalna

2. Inicjatywę ludową, która nie spełnia tych wymagań Rada Województwa ogłasza za nieważną. Może również zadeklarować, że jest częściowo ważna lub podzielić ją.
3. Rada Województwa podejmuje decyzję większością 2/3 głosów obecnych członków

Art. 29

1. Referendum w sprawie inicjatywy odbywa się w ciągu 30 miesięcy od jej złożenia.
2. Jeżeli w przypadku inicjatywy w postaci ogólnej sugestii Rada Województwa nie zdecyduje się na przygotowanie propozycji w pełni sformalizowanej, referendum odbędzie się w ciągu 18 miesięcy od zgłoszenia inicjatywy

Art. 30 Kontrpropozycja dla inicjatyw społecznych.

1. Rada Województwa może zgłosić kontrpropozycję do inicjatywy lub propozycję na podstawie inicjatywy ludowej. Muszą one mieć taką samą formę prawną jak zgłoszona inicjatywa.
2. Jeżeli Rada Województwa przygotowuje kontrpropozycję, referendum odbędzie się w ciągu 36 miesięcy od zgłoszenia inicjatywy.

Art. 31 procedura dla inicjatywy władz i inicjatyw indywidualnych.

1. Jeżeli 60 członków Rady Województwa tymczasowo poprze inicjatywę władz lub inicjatywę indywidualną, jest ona kierowana do Rady Rządowej w celu sprawdzenia i zawnioskowania.
2. Jeżeli nie dojdzie do tymczasowego poparcia lub jeśli inicjatywa nie znajdzie większości w Radzie Kantonu w obradach nad wnioskiem rządu, inicjatywa nie powiodła się.

C. Referenda

Art. 32 Obowiązkowe referendum

Pod głosowanie poddawane są:

- a) Zmiany konstytucyjne
- b) Traktaty międzywojewódzkie i międzynarodowe, których treść ma status konstytucyjny
- c) Inicjatywy ludowe w formie projektu, na których Rada Wojewódzka się nie zgadza.
- d) Inicjatywy ludowe w formie ogólnych sugestii, na które Rada Wojewódzka nie chce realizować.
- e) Inicjatywy ludowe, wobec których Rada Województwa przedłożyła kontrprojekt

- f) Przepisy podatkowe (art.125 ust.1 i art.130 ust.3 litera b) oraz ich zmiany, które wprowadzają nowe podatki lub skutkują większymi obciążeniami podatkowymi dla osób fizycznych.

Art. 33 Referendum fakultatywne

1. Na żądanie osób uprawnionych przedstawia się pod głosowanie:
 - a) Uchwalenie, zmianę lub uchylenie jakiegokolwiek prawa.
 - b) Umowy międzywojewódzkie i międzynarodowe, których treść ma status prawny.
 - c) Uchwały Rady Województwa, które zgodnie z prawem podlegają referendum
 - d) Uchwały Rady Województwa w sprawie:
 - 1) Nowych jednorazowych wydatków powyżej 20 milionów złotych,
 - 2) Nowych, powtarzających się wydatków w wysokości 2 milionów złotych rocznie,
 - e) Uchwały Rady Województwa o podstawowym znaczeniu , które mają długofalowe skutki dla ogólnych podstaw życia.
 - f) Projekty Rzeczypospolitej, które mają fundamentalne znaczenie i długoterminowy wpływ na ogólne warunki życia oraz nie podlegają referendum na szczeblu Rzeczypospolitej. Wynik referendum stanowi element konsultacji na szczeblu wojewódzkim.

2. Referendum może zażądać:

- a) 3000 osób uprawnionych do głosowania (referendum powszechne),
- b) 12 wspólnot politycznych (referendum wspólnotowe),
- c) 45 członków Rady Województwa (referendum Rady Województwa)

3. Wniosek o referendum należy złożyć na piśmie w ciągu 60 dni od oficjalnej publikacji decyzji Rady Województwa. W przypadku referendum wojewódzkiego termin ten wynosi 14 dni od decyzji Rady.

4. Gminy określają, jaki organ może przyjąć referendum gminne.

Art. 34 częściowa i wariantowa koordynacja

1. W przypadku referendum na żądanie 300 000 obywateli Rada województwa może zdecydować;
 - a) Głosowanie całego zgłoszenia (np. całej ustawy) lub poszczególnych zapisów,
 - b) Głosowanie nad poszczególnymi postanowieniami (np. ustawy) oprócz całego wniosku.

2. Jeżeli nie ma referendum, obowiązuje ustawa uchwalona przez Radę Województwa

Art. 35 Konsultacje

1. Każdy ma prawo zgłaszać uwagi do projektów konstytucji i ustaw, a także do innych projektów o znaczeniu ogólnym w ramach konsultacji.
2. Oświadczenia są publicznie dostępne.

Art. 36 Konkurencyjne projekty

W przypadku poddania pod głosowanie dwóch projektów, które wzajemnie się wykluczają, uprawnieni do głosowania mogą zatwierdzić oba projekty i wskazać, który preferują.

Art. 37 Pilny charakter.

1. Ustawy, których wejścia w życie nie można odroczyć, mogą zostać niezwłocznie wprowadzone w życie przez Radę Województwa większością 2/3 obecnych członków
2. W przypadku ogłoszenia referendum, referendum odbędzie się w ciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie ustawy.
3. Jeżeli ustawa zostanie odrzucona, wygaśnie natychmiast po referendum.

D. Stanowienie prawa

Art. 38 Ustawodawstwo

1. Wszystkie ważne przepisy prawa wojewódzkiego są uchwalane w formie ustaw. Obejmuje to w szczególności podstawowe przepisy dotyczące:
 - a) Wykonywanie praw powszechnych.
 - b) Ograniczenie praw konstytucyjnych.
 - c) Organizacja i zadania władz.
 - d) Wymogi i podstawy wymiaru podatków i innych opłat, z wyjątkiem niskich opłat.
 - e) Cel, rodzaj i zakres usług rządowych
 - f) Stałe lub cykliczne zadania województwa
 - g) Przekazanie zadań gminom, jeżeli prowadzi to do dodatkowego obciążenia finansowego gmin
 - h) Rodzaj i zakres przekazania zadań publicznych osobom prywatnym
2. Mniej istotne przepisy prawne, w szczególności dotyczące egzekwowania prawa, wydawane są w formie rozporządzeń.
3. Konstytucja i prawo określają które organy mogą wydawać rozporządzenia.

E. Demokratyczne zaangażowanie

Art. 39 Demokratyczne zaangażowanie

1. Województwo i gminy wspierają demokratyczne zaangażowanie polityczne.
2. Partie polityczne są istotnymi przedstawicielami demokracji i pomagają kształtować opinię i wolę uprawnionych do głosowania
3. Województwo, gminy i partie polityczne pomagają młodym ludziom przygotować się do udziału i współodpowiedzialności w państwie i społeczeństwie

Rozdział 6 Władze

A. postanowienia ogólne

Art. 40 Kwalifikowalność

1. Każdy, kto jest uprawniony do głosowania w sprawach wojewódzkich, może zostać wybrany do Rady Województwa, Rady Rządu, najwyższych sądów wojewódzkich i Rady Senatu. Prawo określa, kto może być wybrany do innych władz.
2. Województwo i gminy dążą do odpowiedniej reprezentacji obu płci we władzach i komisjach.

Art. 41 Kadencja

1. Kadencja członków władz trwa cztery lata
2. Dla sędziów jest to sześć lat

Art. 42 Niezgodność

1. Członkowie Rady Województwa, Rady Rządu, najwyższych sądów wojewódzkich i rzecznika wojewódzkiego nie mogą jednocześnie należeć do innego z tych organów.
2. Ustawa może przewidywać dalsze przyczyny niezgodności

Art. 43 Sprzeczność interesów

1. Każdy, kto wykonuje zadania publiczne, powstrzyma się od prowadzenia interesów, które mają bezpośredni wpływ na realizację zadań publicznych. Ustawodawstwo w parlamencie jest wykluczone.
2. Ustawa może określać dalsze przyczyny sprzeczności interesów.

Art.44 Immunitet

1. Członkowie Rady Województwa i Rady Rządu wypowiadają się swobodnie w Radzie Województwa i nie mogą być za to ścigani.
2. Rada Województwa może uchylić immunitet za zgodą 2/3 obecnych członków.

3. Członkowie Rady Rządowej i najwyższych sądów wojewódzkich mogą być ścigani za swoje czyny i oświadczenia z urzędu tylko za zgodą Rady Województwa

Art.45 Praca służbowa w niepełnym wymiarze godzin.

Województwo i gminy stwarzają dogodne warunki ramowe dla pracy władz w niepełnym wymiarze godzin.

Art.46 Odpowiedzialność województwa

1. Województwo, gminy i organizacje prawa publicznego ponoszą odpowiedzialność przyczynową za szkody wyrządzone przez władze lub osoby w ich służbie w wyniku bezprawnej działalności urzędowej lub zaniechania.
 2. Osoby fizyczne, które wykonują zadania publiczne, ponoszą odpowiedzialność przyczynową za szkody, jakie wyrządzają w wyniku nielegalnej działalności lub zaniechania. Organ zlecający zadanie ponosi subsydiarną odpowiedzialność.
3. Prawo może przewidywać odpowiedzialność opartą na słuszności.

Art.47 Stosunki pracy i odpowiedzialność

1. Stosunek pracy pracowników wojewódzkich i komunalnych podlega prawu publicznemu.
2. Ustawa reguluje odpowiedzialność wobec województwa i gmin:
 - a) Personel wojewódzki i komunalny,
 - b) Urzędnicy,
 - c) Osoby prywatne, które wykonują obowiązki publiczne

Art.48 Język urzędowy

- Językiem urzędowym jest język polski.

Art.49 Przejrzystość

- Władze udzielają informacji o swoich działaniach z własnej inicjatywy i na żądanie, chyba że istnieje konflikt nadrzędnych interesów publicznych lub prywatnych.

B. Rada Województwa

Art.50 Funkcja i skład

1. Rada Województwa sprawuje władzę konstytucyjną i ustawodawczą we współpracy z wyborcami.
2. Jest parlamentem wojewódzkim i liczy 180 członków

Art.51 Wybory

1. Członkowie Rady Województwa są wybierani przez obywateli uprawnionych do głosowania, w reprezentacji proporcjonalnej.
2. Okręgi wyborcze dzieli się tak, aby w każdym była w miarę możliwości taka sama liczba mieszkańców. Duże dzielnice miast można podzielić.
3. Podział mandatów winien być uregulowany w taki sposób, aby wola każdego wyborcy była tak samo ważna, jak to tylko możliwe w całym województwie

Art. 52 Niezależność członków Rady Województwa

1. Członkowie Rady Województwa głosują bez instrukcji
2. Ujawniają swoje interesy

Art. 53 Publiczne negocjacje

Negocjacje Rady Województwa są jawne

Art. 54 Kompetencje stanowienia prawa

1. Rada Województwa decyduje o:
 - a) Projekty zmian konstytucji,
 - b) Uchwalanie przepisów prawa
 - c) Umowy międzywojewódzkie i międzynarodowe, chyba, że odpowiedzialna jest za to Rada Rządowa
2. Prawa ludzi pozostają zastrzeżone

Art. 55 Planowanie

1. Rada Województwa opiniuje podstawowe plany działalności województwa. W szczególności wypowiada się na temat głównych punktów planowania zadań i planowania finansowego.
2. Decyduje o głównych cechach zagospodarowania przestrzennego

Art.56 Uprawnienie finansowe

1. Rada Wojewódzka uchwała zwykłą większością głosów:
 - a) Budżet,
 - b) Stawkę podatku wojewódzkiego
 - c) Zatwierdzanie rachunków wojewódzkich
 - d) Sprzedaż aktywów województwa powyżej 12 milionów złotych
2. Zatwierdzenie większością głosów wymaga:
 - a) Nowe jednorazowe wydatki powyżej 12 milionów złotych
 - b) Nowe powtarzające się wydatki w wysokości ponad 1 200 000 złotych rocznie

- c) Uchwały w kontekście konsultacji budżetowych, które prowadzą do większego obciążenia województwa w porównaniu z projektem Rady Rządowej
 - d) Postanowienia, które mają wpływ na składki wojewódzkie lub kwoty wyrównania finansowego, i które mogą powodować dodatkowe wydatki
3. W ciągu sześciu miesięcy Rada Województwa podejmuje decyzje w sprawie swoich propozycji, które służą zrównoważeniu obecnego budżetu województwa w średnim okresie. Jest to związane z całkowitą poprawą równowagi jaką można osiągnąć dzięki aplikacji.

Art. 57 Kontrola parlamentarna

1. Rada Wojewódzka sprawuje kontrolę nad rządem, administracją i innymi organami publicznymi, a także nad pracą najwyższych sądów wojewódzkich
2. Ustawa określa niezbędne uprawnienia informacyjne i kontrolne.

Art. 58 Uprawnienia wyborcze

Rada Wojewódzka wybiera własne organy i przeprowadza inne wyznaczone jej wybory.

Art. 59 Dalsze obowiązki i uprawnienia

1. Rada Województwa może:
 - a) Przeprowadzić fakultatywne referendum w imieniu województwa na szczeblu Rzeczypospolitej
 - b) Zgłosić Sejmowi Rzeczypospolitej inicjatywę ustawową
2. Decyduje o:
 - a) Propozycjach podlegających fakultatywnemu referendum
 - b) Prośbach o ułaskawienie zatwierdzonych przez Radę Rządową
3. Rada Województwa może w zakresie swoich kompetencji zlecić Radzie Rządowej przygotowanie odpowiednich projektów
4. Ustawa może delegować dalsze zadania i uprawnienia Radzie Województwa

C. Rada Rządowa

Art. 60 Funkcja

1. Rada Rządowa jest najwyższą władzą wykonawczą województwa
2. Przestrzega konstytucji, wykonuje ustawy, zarządzenia i uchwały Rady Województwa

Art. 61 Skład

1. Rada Rządowa składa się z siedmiu pełnoetatowych członków.
2. Wybiera swego przewodniczącego i wiceprzewodniczącego na okres jednego roku

Art. 62 Wybory

1. Członkowie Rady Rządowej są wybierani przez ludność jednocześnie z Radą Województwa.
2. Wybory odbywają się w trybie głosowania większościowego.
3. Okręgiem wyborczym jest całe województwo

Art. 63 Podwójne zatrudnienie

1. Członkowie Rady Rządowej nie mogą podejmować żadnej innej działalności zarobkowej
2. Rada Wojewódzka może upoważnić członka Rady Rządowej do reprezentacji województwa w organizacjach podlegających prawu publicznemu i prywatnemu.
3. W Zgromadzenie Narodowym może zasiadać nie więcej niż dwóch członków Rady Rządu

Art. 64 Stanowisko wobec Rady Województwa

Członkowie Rady Rządu mają głos doradczy i prawo do składania wniosków w negocjacjach Rady Województwa i jej komisji.

Art. 65 Organizacja

1. Rada Rządu podejmuje decyzje jako organ kolegialny
2. Przygotowanie spraw rządowych i wykonanie uchwał są rozdzielone między dyrekcje
3. Na czele każdej dyrekcji stoi członek Rady Rządu
4. Rada Rządu może powierzyć sprawy dyrekcjom i podległym im jednostkom administracyjnym do samodzielnego zajmowania się nimi

Art. 66 Planowanie

1. Rada Rządu określa cele i środki polityki rządu na podstawie długoterminowej perspektywy
2. Informuje o tym Radę Województwa na początku każdej kadencji

Art. 67 Zadania ustawodawcze

1. Rada Rządu zazwyczaj prowadzi wstępny proces legislacyjny. W swoich raportach zwraca uwagę na długofalowe skutki ekologiczne, gospodarcze i społeczne
2. Może wydawać zarządzenia dotyczące egzekwowania prawa

Art. 68 Uprawnienie finansowe

1. Rada Rządu przygotowuje projekt budżetu i rachunki województwa
2. Decyduje w ramach budżetu o:
 - a) Nowych jednorazowych wydatkach do 12 mln złotych,
 - b) Nowych powtarzających się wydatkach do 1 200 000 złotych rocznie
3. Decyduje o sprzedaży majątku do 12 milionów złotych na cele publiczne

Art. 69 Współpraca międzywojewódzka i międzynarodowa.

1. Rada Rządu negocjuje umowy międzywojewódzkie i międzynarodowe. Ponosi wyłączną odpowiedzialność za ich zawarcie w ramach swoich kompetencji.
2. Ciągłe i wyczerpująco informuje odpowiedzialną komisję Rady Województwa o projektach współpracy międzywojewódzkiej i międzynarodowej.

Art. 70 Zarządzanie administracją

1. Rada Rządu kieruje administracją wojewódzką i określa jej organizację w ramach prawa
2. Dbą o to, aby administracja działała zgodnie z prawem, skutecznie, kooperacyjnie, ekonomicznie i przyjaźnie obywatelom.
3. Nadzoruje inne organy odpowiedzialne za zadania publiczne, chyba, że zgodnie z prawem odpowiedzialna jest Rada Województwa.

Art. 71 Dalsze zadania:

1. Rada Rządowa:
 - a) Utrzymuje porządek i bezpieczeństwo publiczne,
 - b) Przygotowuje i przeprowadza wybory i głosowania
 - c) Reprezentuje województwo wewnątrz i na zewnątrz
 - d) Przeprowadza powierzone jej wybory
 - e) Wykonuje wykonalne orzeczenia
 - f) Składa Radzie Województwa roczne sprawozdania ze swej działalności
 - g) Wyraża opinie na temat projektów konsultacji oraz decyzji Rady Rządu w zakresie polityki zagranicznej i przekazuje swoje opinie Radzie Województwa.
2. Wypełnia wszelkie inne zadania określone w konstytucji i ustawie, chyba, że powierzone są innemu organowi.

Art. 72 Stan wyjątkowy

1. W przypadku poważnego naruszenia bezpieczeństwa publicznego lub bezpośredniego zagrożenia , Rada Rządu może podjąć działania bez podstawy prawnej a w szczególności wydać zarządzenia nadzwyczajne.
2. Natychmiast przedkłada Radzie Województwa do zatwierdzenia zarządzenia nadzwyczajne. Wygasają one nie później niż rok po wejściu w życie

D. Wymiar sprawiedliwości

Art. 73 Obowiązki i stanowisko sądów

1. Sądy rozstrzygają spory i sprawy karne, które przypisuje im prawo. Prawo może przydzielić im dalsze zadania.
2. Sądy są niezależne od innych władz wojewódzkich w ramach ich właściwości. Ostateczna decyzja sądu nie może zostać odwołana ani zmieniona przez żadne inne organa.
3. Sądy działają pod kierownictwem najwyższych sądów wojewódzkich, w związku z tym ustawa przewiduje wspólne organy najwyższych sądów wojewódzkich.

Art. 74 Zasady organizacji sądownictwa

1. Organizacja sądów i procedura zapewniają rzetelne i szybkie wymierzanie sprawiedliwości.
2. Najwyższymi sądami wojewódzkimi są Sąd Najwyższy, Sąd Administracyjny i Sąd Ubezpieczeń Społecznych

Art. 75 Wybory

1. Rada Województwa wybiera członków i zastępców członków sądów odpowiedzialnych za całe województwo. Kandydatury rozpatruje komisja powołana przez Radę Województwa
2. Członkowie innych sądów są wybierani przez lud, zastępców przez sąd wyższej instancji.

Art. 76 Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych

1. Ustawa przewiduje dwie instancje sądowe dla postępowań cywilnych i karnych. Ustawa przewiduje wyjątki w uzasadnionych przypadkach, jeśli prawo Rzeczypospolitej zezwala na ocenę przez jeden organ wojewódzki.
2. Druga instancja kompleksowo sprawdza, czy niższa instancja prawidłowo zastosowała prawo. Musi być w stanie skorygować przynajmniej oczywiste błędy w zakresie ustalania faktów.

Art.77 Wymiar sprawiedliwości administracyjnej

1. W przypadku postanowień wydanych w toku postępowania administracyjnego , prawo gwarantuje skuteczną weryfikację przez organ

odwoławczy i odwołanie do sądu. Prawo przewiduje wyjątki w uzasadnionych przypadkach.

2. W uzasadnionych przypadkach ustawa może przewidywać, że roszczenia publicznoprawne należy dochodzić na drodze sądowej.

Art. 78 Jawność decyzji

1. Orzeczenia sądowe są podawane do wiadomości publicznej we właściwy sposób. Dane osobowe są chronione.
2. Praktyka decyzyjna zostaje opublikowana.

Art. 79 Kontrola norm

1. Sądy i władze wojewódzkie wybrane przez ludność nie stosują przepisów, które naruszają prawo nadrzędne.
2. Akta wojewódzkie, z wyjątkiem konstytucji i ustaw, można zaskarżyć do Sądu Najwyższego wyznaczonego w ustawie, jeżeli zostanie stwierdzone, że naruszają one prawo wyższego szczebla.
3. Kwestionowanie dekretów gminnych reguluje ustawa

E. Inne władze

Art. 80 Starostwa powiatowe

1. Okręgowi wyborcy wybierają:
 - a) Gubernatora
 - b) Radę Rejonową.
 - c) Organy sadownicze powiatu
2. Ustawa określa inne władze i kto je wybiera
3. Starostwa powiatowe realizują zadania powierzone im przepisami prawa, w szczególności nadzorcze, sadownicze i administracyjne.

Art. 81 Rzecznik Praw obywatelskich

1. Rada Województwa wybiera rzecznika praw obywatelskich. Kieruje on biurem rzecznika praw obywatelskich.
2. Rzecznik praw obywatelskich działa jako pośrednik między osobami prywatnymi a administracją wojewódzką, władzami wojewódzkimi lub osobami prywatnymi, które wykonują zadania wojewódzkie. Prawo może przewidywać wyjątki.
3. Rzecznik Praw Obywatelskich jest niezależny
4. Może również działać w gminach, w których zarządzenie gminne to przewiduje

Art. 82 Senat Rzeczpospolitej

1. Dwóch członków Senatu jest wybieranych przez ludność większością głosów. Okręgiem wyborczym jest całe województwo.
2. Kadencja trwa cztery lata. Wybory odbywają się jednocześnie z wyborami do Sejmu.
3. W wyborach mogą wziąć udział również obywatele Polski, którzy mieszkają za granicą i są uprawnieni do głosowania w sprawach Rzeczypospolitej w danym województwie

Rozdział 7: Wspólnoty polityczne, korporacje, gminy.

A. Postanowienia ogólne

Art. 83 Rodzaje i zadania

1. Wspólnoty polityczne wykonują wszystkie zadania publiczne, za które ani Rada Ministrów Rzeczypospolitej ani województwo nie są odpowiedzialne.
2. Zadania szkolno-oświatowe mogą być wykonywane przez społeczności szkolne.
3. Społeczności polityczne i społeczności szkolne są niezależnymi korporacjami prawa publicznego.

Art. 84 Łączenie gmin

1. W przypadku połączenia gmin wymagana jest zgoda większości wyborców z każdej zaangażowanej gminy.
2. Do rozwiązania społeczności szkolnej wystarczy aprobatą większości wyborców tej społeczności.
3. Wyborcy decydują przy urnie wyborczej.
4. Tworzenie nowych wspólnot, które zwiększa ich liczbę, odbywa się na mocy prawa.
5. Województwo wspiera gminy, które chcą się połączyć.

Art. 85 Autonomia gminna

1. Gminy samodzielnie regulują swoje sprawy. Prawo wojewódzkie daje im możliwie najszersze pole działania.
2. Województwo bierze pod uwagę możliwe skutki swoich działań dla gmin, miast i aglomeracji.
3. W odpowiednim czasie słucha kościołów

Art. 86 Prawa człowieka w społeczności.

1. Prawo reguluje prawa ludzi w społeczności. W szczególności zapewnia prawo inicjatywy, prawo do referendum i prawo do składania wniosków.
2. Wyborcy decydują przy urnie o:
 - a) Wydatkach przekraczających kwotę określoną w kodzie gminy,

- b) Działalności specjalnie określonej w konstytucji, prawie lub kodeksie gminnym.
- 3. Na zgromadzeniu wspólnotowym jedna trzecia obecnych może żądać głosowania nad uchwałą przy urnie wyborczej.
- 4. Ustawa określa czynności, które są wyłączone z głosowania przy urnach wyborczych.

Art. 87 Organizacja społeczna

- 1. Organami gminy są:
 - a) Wszyscy uprawnieni do głosowania.
 - b) Zarząd gminy
 - c) Inne organy wyznaczone przez prawo
- 2. Wspólnota polityczna może ustanowić parlament gminy zamiast zgromadzenia gminnego

Art. 88 Dzielnice

Gminy mogą przekazać zadania gminne powiatom lub powiatowym komisjom do samodzielnego wykonania.

Art. 89 Kodeks gminny (Kodeks miejski)

- 1. Organizację i kompetencje swoich organów gmina reguluje kodeksem gminy.
- 2. Kodeks gminny ustalają wyborcy przy urnie wyborczej.
- 3. Wymaga zgody Rady Rządu, która sprawdza ich legalność.

B. Współpraca między gminami

Art. 90 Zasady

- 1. Gminy mogą wspólnie wykonywać zadania
- 2. Województwo umożliwia gminom współpracę poza granicami województwa. Wspiera ich w ochronie ich interesów

Art. 91 Współpraca umowna

- 1. Gminy mogą zawierać między sobą umowy na wspólne wykonywanie jednego lub więcej zadań.
- 2. Prawo określa warunki, na jakich umowy muszą być zatwierdzane przez uprawnionych do głosowania lub przez parlament.

Art. 92 Stowarzyszenia specjalnego przeznaczenia

- 1. Aby wspólnie wypełnić jedno lub więcej zadań, gminy mogą łączyć się w stowarzyszenia celowe.
- 2. Mogą być do tego zobowiązane, jeśli wymagają tego ważne interesy publiczne. Prawo reguluje procedurę.

3. Stowarzyszenia specjalnego przeznaczenia to niezależne korporacje publiczne. Regulują swoje zadania i organizację w statucie.
4. Statuty stowarzyszeń celowych wymagają zatwierdzenia przez Radę Rządu. Rada Rządu sprawdza ich legalność.

Art. 93 Demokracja w stowarzyszeniach celowych.

1. Stowarzyszenia specjalnego przeznaczenia mają być organizowane demokratycznie.
2. Prawa ludności w gminie stosuje się odpowiednio do stowarzyszeń celowych. Prawo do inicjatywy i prawo do referendum przysługują uprawnionym do głosowania na całym obszarze stowarzyszenia.

C. Nadzór

Art. 94 Nadzór

- Gminy, stowarzyszenia celowe i inne organy odpowiedzialne za zadania gminy podlegają władzom powiatu i Radzie Rządu.

Rozdział 8: Zadania publiczne

A. Postanowienia ogólne

Art. 95 Zasady

1. Województwo, gminy i inne organy publiczne współpracują przy wykonywaniu swoich zadań.
2. Województwo i gminy dbają o to, aby zadania publiczne, finansowanych przez odpowiednich sponsorów, były realizowane skutecznie, ekonomicznie w sposób zrównoważony i trwałe.
3. Regularnie sprawdzają, czy poszczególne zadania publiczne są konieczne.
4. Zanim województwo i gminy podejmą nowe zadania, wyjaśniają, jak są one opłacalne finansowo i przedstawiają zdolność do jego sfinansowania..

Art. 96 Zdecentralizowane wykonywanie zadań

1. Województwo jest podzielone na okręgi w celu zdecentralizowanej realizacji zadań wojewódzkich. Ustawa wyznacza ich obszary.
2. Z ważnych powodów ustawa może przewidywać inny podział obszarów dla poszczególnych zadań.

Art. 97 Podział zadań między województwem a gminami.

1. Gminy same wykonują zadania publiczne, o ile mogą wykonywać równie skutecznie jak województwo.
2. Rada Rządu może na swój wniosek lub za zgodą gminy powierzyć jej zadania wojewódzkie do samodzielnego wykonania. Bierze pod uwagę ich wyniki i odpowiednio je wynagradza.

B. Przekazanie obowiązków publicznych.....

Art. 98. Podstawy prawne

1. Województwo oraz, w ramach ustawodawstwa, gminy mogą powierzyć wykonywanie zadań publicznych osobom trzecim. W tym celu mogą tworzyć organizacje podlegające prawu publicznemu lub prywatnemu. Mogą też uczestniczyć w takich.
2. Zadanie wojewódzkie jest delegowane są ustawowo.
3. Przekazanie zadania gminnego, dla którego realizacji wymagane są uprawnienia, musi być uregulowane w kodeksie gminnym.
4. Odpowiednie dekrety regulują:
 - a) Rodzaj, zakres i finansowanie zadań publicznych, które mają zostać przeniesione
 - b) Strukturę organizacji zgodnie z ust.1 i ich zadania,
 - c) Zakres uprawnień ustawodawczych w ramach prawnie określonych celów,
 - d) Rodzaj i zakres znaczących pakietów akcji,
 - e) Nadzór i ochrona prawna

Art. 99 Kontrola

1. Organizacje podlegające prawu publicznemu lub prywatnemu, które wykonują zadania publiczne w ramach zlecenia usługowego, muszą mieć profesjonalnie uznany organ nadzorczy, niezależny od zarządzania operacyjnego.
2. Zapewnia to regularne sprawdzanie jakości i opłacalności realizacji zamówień.

C. Zadania

Art.100 Porządek i bezpieczeństwo publiczne

- Województwo i gminy zapewniają porządek i bezpieczeństwo publiczne

Art. 101 Planowanie przestrzenne

- Województwo i gminy zapewniają uporządkowane zasiedlenie, właściwe i ekonomiczne wykorzystanie gleby oraz zachowanie przestrzeni życiowej

Art. 102 Ochrona środowiska

1. Województwo i gminy zapewniają ochronę ludzi i środowiska przed szkodliwymi lub dokuczliwymi wpływami..

2. W miarę możliwości należy unikać szkodliwych i denerwujących skutków, a w razie potrzeby je eliminować. Koszty ponoszą zanieczyszczający.
3. Województwo i gminy mogą promować wykorzystanie zrównoważonych technologii.

Art. 103 Ochrona przyrody i dziedzictwa

1. Województwo i gminy zapewniają ochronę flory i fauny.
2. Województwo i gminy zapewniają zachowanie cennych krajobrazów, krajobrazów miejskich, zespołów budynków i pojedynczych obiektów, a także pomników przyrody i dóbr kultury.

Art. 104 Transport

1. Województwo i gminy zapewniają, że cały ruch jest bezpieczny, ekonomiczny i przyjazny dla środowiska, a sieć transportowa jest wydajna.
2. Województwo sprawuje zwierzchnictwo nad drogami krajowymi. Zapewnia wydajną sieć dróg państwowych dla prywatnego ruchu zmotoryzowanego. Spadek wydajności poszczególnych odcinków musi być przynajmniej skompensowany w otaczającej sieci drogowej.
3. Województwo i gminy promują transport publiczny w całym województwie.

Art. 105 Woda

1. Województwo sprawuje zwierzchnictwo nad wodami
2. Województwo i gminy zapewniają zaopatrzenie w wodę.
3. Zapewniają ochronę przed powodzią i innymi zagrożeniami naturalnymi. Promują oczyszczanie wód.

Art. 106 Energia

1. Województwo stwarza korzystne warunki ramowe dla wystarczających, przyjaznych dla środowiska, ekonomicznych i bezpiecznych dostaw energii.
2. Stwarza zachęty do korzystania z energii domowej i odnawialnej oraz racjonalnego zużycia energii.
3. Zapewnia bezpieczne i ekonomiczne dostawy energii elektrycznej.

Art. 107 Gospodarka i praca.

1. Województwo i gminy tworzą korzystne warunki ramowe dla zróżnicowanej, konkurencyjnej, społecznej i wolnej gospodarki. W ten sposób zwracają szczególną uwagę na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz partnerstwa społecznego.

2. We współpracy z osobami prywatnymi promują godzenie pracy zarobkowej z obowiązkami opiekuńczymi.
3. Stwarzają korzystne warunki ramowe dla różnorodnych zawodów i praktyk zawodowych.

Art.108 Rolnictwo i leśnictwo

- Województwo zapewnia, że rolnictwo i leśnictwo działają w sposób zrównoważony i mogą wypełniać swoje różnorodne zadania.

Art. 109 Bank Wojewódzki

- Województwo prowadzi bank wojewódzki

Trudnościami Art. 110 Mieszkanie

- Województwo i gminy promują budownictwo mieszkaniowe non-profit i nieruchomości mieszkalne zajmowane przez właścicieli.

Art. 111 Pomoc społeczna

1. Województwo i gminy zapewniają ludziom w nagłych wypadkach schronienie i środki zapewniające im możliwość przeżycia, jeżeli sami nie mogą sobie poradzić.
2. Promują przekwalifikowanie zawodowe i dalsze szkolenie osób bezrobotnych oraz ich włączenie do procesu pracy.
3. Promują samopomoc w walce z potrzebą społecznymi i ubóstwem.

Art. 112 Rodzina, młodzież i starość

- Województwo i gminy promują z osobami prywatnymi:
 - a) Rodzinę jako wspólnotę dorosłych i dzieci,
 - b) Ochronę dzieci i młodzieży oraz ich integrację ze społeczeństwem,
 - c) Jakość życia osób w podeszłym wieku.

Art. 113 Zdrowie

1. Województwo i gminy zapewniają odpowiednią i ekonomicznie opłacalną opiekę zdrowotną.
2. Promują ochronę zdrowia

Art. 114 Integracja

1. Województwo i gminy promują współistnienie różnych grup ludności we wzajemnym szacunku i tolerancji oraz ich udział w życiu publicznym.
2. Podejmują działania wspierające integrację cudzoziemców mieszkających w województwie.

Art. 115 Edukacja

- Województwo i gminy zapewniają system edukacji uwzględniający i promujący zdolności umysłowe, emocjonalne, społeczne i fizyczne jednostki, wzmacniający jej odpowiedzialność i poczucie wspólnoty oraz nastawienie na rozwój osobisty i zawodowy.

Art. 116 Szkoły publiczne

1. Województwo i gminy prowadzą wysokiej jakości szkoły publiczne
2. Są przywiązane do podstawowych wartości państwa demokratycznego. Są neutralne religijnie i politycznie.

Art. 117 Szkoły prywatne

1. Szkoły niepubliczne, które wykonują te same zadania , co publiczne szkoły podstawowe, wymagają zezwolenia i podlegają nadzorowi państwowemu.
2. Województwo może wspierać szkoły prywatne, których usługi są w interesie publicznym.

Art. 118 Uniwersytety

- Województwo zapewnia wysoką jakość nauczania na uniwersytetach i innych uczelniach.

Art. 119 Szkolenie zawodowe i zaawansowane

1. Województwo promuje kształcenie zawodowe
2. Województwo i gminy promują dalsze szkolenie zawodowe i edukację dorosłych

Art. 120 Kultura

- Województwo i gminy promują kulturę i sztukę.

Art. 121 Sport

- Województwo i gminy promują sport

Rozdział 9: Finanse

Art. 122 Zasady

1. Województwa i gminy zapewniają zdrowy budżet finansowy
2. Województwo, gminy i inne organizacje prawa publicznego zarządzają swoimi budżetami finansowymi zgodnie z zasadami legalności, gospodarności i efektywności
3. Budżet i rachunki oparte są na zasadach przejrzystości, porównywalności i jawności
4. Określając podstawę wymiaru podatków i składek państwowych , szczególną uwagę zwraca się na promowanie działań przyjaznych dla środowiska.

Art. 123 Saldo budżetowe

1. Województwo i gminy zbilansują swoje budżety finansowe w średnim okresie. Prawo może przewidywać krótkoterminowe odszkodowania dla gmin
2. Deficyt bilansowy spłaca się w ciągu pięciu lat

Art. 124 Planowanie zadaniowe i finansowe.

1. Województwo i gminy planują swoje zadania i sposób ich finansowania. Zwracają uwagę na długofalowe skutki planowanych działań.
2. Starają się nie dopuścić do wzrostu stawki podatku.

Art. 125 Podatki

1. Ustawa określa rodzaje podatków, grupę podatników, przedmiot podatków oraz ich wymiar.
2. Podatki są skonstruowane według zasad ogólności, jednolitości i opodatkowania według możliwości ekonomicznych
3. Projekt powinien w szczególności:
 - a) Uwzględniać całkowite obciążenie podatkowe podatników,
 - b) Utrzymywanie gotowości podatników do działania przy poszanowaniu solidarności i promowaniu ich samowystarczalności,
 - c) Uwzględniać konkurencyjność gospodarki,
 - d) Umożliwiać odpowiednią akumulację bogactwa,
 - e) Ulżyć ludziom w obowiązkach alimentacyjnych
 - f) Nie dyskryminować par małżeńskich w stosunku do par nie będących małżeństwem.
4. Progresja podatkowa musi być umiarkowana i nie może przekraczać określonej kwoty.
5. Niskie dochody i małe fortuny nie są opodatkowane.
6. Przywileje podatkowe na rzecz osób fizycznych są niedozwolone.

Art. 126 Inne podatki

1. Ustawa określa zasady pobieranie dodatkowych podatków.
2. Określa w szczególności:
 - a) Charakter i przedmiot opłaty,
 - b) Zasady projektowania
 - c) Grupę podatników.

Art. 127 Wyrównanie finansowe

1. Województwo zapewnia wyrównanie finansowe

2. Wyrównanie finansowe:

- a) Umożliwia gminom wykonywanie niezbędnych zadań,
- b) Gwarantuje, że stawki podatków gminnych nie różnią się znacząco od siebie,

3. Wyrównanie finansowe ponosi województwo i gmina.

Art. 128 Wyrównanie obciążeń

1. Jeżeli gmina świadczy usługi specjalne na większym obszarze lub ponosi szczególne obciążenia, ustawa może przewidywać odpowiednie odszkodowanie od województwa lub innych gmin, zapewniając możliwość wykonania usług.
2. Gminy, które finansują lub otrzymują odszkodowanie, mają prawo głosu w tej sprawie.

Art. 129 Kontrola budżetów finansowych (audyt).

1. Kontrola finansowa bada budżet finansowy województwa i składa raporty Radzie Rządowej i Radzie Województwa
2. Jest niezależna
3. Rada Województwa wybiera zarząd organu kontroli na wniosek Rady Rządu
4. Budżety finansowe gmin i innych organizacji prawa publicznego są kontrolowane przez niezależne i eksperckie organy.

Rozdział 10: Kościoły i inne wspólnoty religijne

Art. 130 Organy kościelne

1. Województwo uznaje za niezależne korporacje prawa publicznego:
 - a) Kościół rzymskokatolicki i jego parafie
 - b)
 - c)
2. Organ rzymskokatolicki i b), c) posiadają autonomię w ramach prawa wojewódzkiego. Ustalają one:
 - a) Prawo do głosowania i bycia wybranym we własnych sprawach zgodnie z zasadami konstytucyjnymi i demokratycznymi, w drodze dekretu, który podlega obowiązkowemu referendum,
 - b) Odpowiedzialność za tworzenie, łączenie i rozwiązywanie parafii.
3. Prawo reguluje:
 - a) Główne cechy organizacji ciał kościelnych,
 - b) Prawo do pobierania podatków,
 - c) Świadczenia wojewódzkie,

- d) Odpowiedzialność i tryb wyboru pasterzy oraz ich kadencji
- 4. Może stanowić , że część dochodu podatkowego podlega przeznaczeniu ujemnemu.
- 5. Województwo sprawuje ogólny nadzór nad organami kościelnymi

Art. 131 Inne wspólnoty wyznaniowe

1. Spośród innych wspólnot religijnych województwo uznaje Izraelską Wspólnotę Religijną? i Liberalną Kongregację Żydów?
2. Organizują one udział swoich członków zgodnie z zasadami konstytucyjnymi i demokratycznymi.
3. Ustawa reguluje , zachowując konstytucyjną autonomię wspólnot wyznaniowych:
 - a) Skutki uznania
 - b) Nadzór

Rozdział 11: Zmiana konstytucji województwa

Art. 132 Zasady

1. Konstytucja może być zmieniona w całości lub w części w dowolnym momencie.
2. Projekty konstytucji są omawiane dwukrotnie.
3. Poprawki do konstytucji podlegają referendum

Art. 133 Częściowa zmiana

- W przypadku częściowej zmiany należy zachować jedność materii

Art. 134 Całkowita zmiana konstytucji

1. Na podstawie inicjatywy ludowej lub uchwały Rady Województwa ludzie decydują, czy należy zainicjować całkowitą zmianę konstytucji
2. Jednocześnie decydują, czy projekt ma przygotować Rada Województwa, czy też Rada Konstytucyjna wybrana przez ludność.

Rozdział 12: Przepisy przejściowe

Art. 135 Wejście w życie

- Niniejsza konstytucja wchodzi w życie

Art. 136 Wykonanie konstytucji

- Organy ustawodawcze i organy ścigania niezwłocznie wdrażają tę konstytucję.